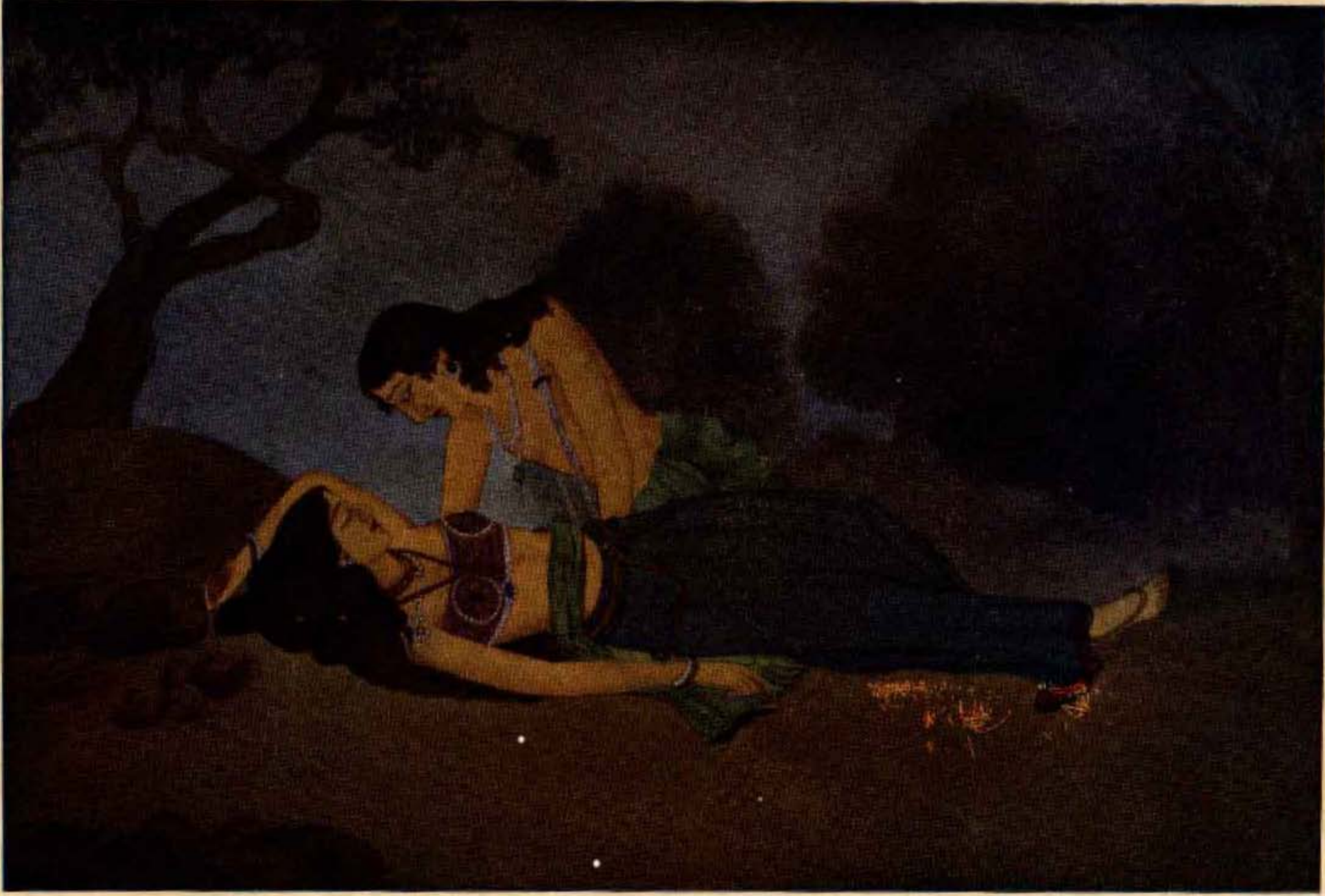

నలదమయంతులు

వ.........పోవసమకట్టి యక్కోమలి మేలుకొనకుండ మెల్లన దాని వస్త్రంబునం దర్ధంబు సించి తనకుం బరిధానంబు సేసికొని వెలువడి కొండొకనేలపోయి దమయంతియందు ఘనంబైన తననెయ్యంబను తీగం ద్రెంపనేరక క్రమ్మఱ నచ్చోటికి వచ్చి,

చ. కలి దమయంతి బాపసమకట్టు సతిం బతి వాయనోపఁ డా
లలనను దీర్ఘసౌహృదబలంబున నట్టులు రెంట జేసి య
న్నలుఁడు విమోహరజ్జుల బెనంగి గతాగతకారియైన యు
య్యెలయునుబోలె నూఱడక యొంతయుఁ బ్రొద్దు వినిశ్చితాత్ముఁడై.

(భారతము)

బొంబాయి మతకలహములు

ప్రపంచములో ప్రఖ్యాతమతముల స్థాపించిన ప్రవక్తలందరును పరమతసహనము పరమోత్కృష్టముగ పరిగణించి తమ యనుచరులకు బోధించిరి. కాని కాలక్రమమున ప్రజలు వారిమతము లనుసరించుచు ముఖ్య సిద్ధాంతములను మాత్రము మరుగుచేయుచు తమ యిష్టమువచ్చినటుల వ్యాఖ్యానముల గావించుకొని మతము పేరట నానా యనాచారములను యకృత్యములను జేయుచువచ్చిరి. కావుననే ప్రపంచ మీనాడింత యలజడి కాలవాలమై జీవితము దుర్భరమగుచున్నది.

నేడు బొంబాయినగరమున మరల మత కలహములు బైలు దేరినవి. బొంబాయి యందు బైకుల్లాయను స్థలమున నొక మారుతీదేవాలయమును, ఒక మసీదును ప్రక్క ప్రక్కననే గలవు. మారుతీ దేవాలయము ముందు సభామండపము కట్టుటకు హిందువు లుద్దేశించి పురపాలకుల యనుమతిగొని కార్యమున కుపక్రమింపగా మహమ్మదీయ సోదరులు దాని కాటంకము గల్గించిరి. దానితో కలహము లారంభమై పట్టణమంతయు ప్రాకినవి. హిందూ మహమ్మదీయులు గుంపులుగజేరి వివిధాయుధముల ధరించి యొకరినొకరు నిష్కారణముగ గాయపరుచుకొనుచు వారి కలహములం దేమాత్రము సంబంధములేని నిరపరాధులను హింసించుచున్నారు. పెక్కు దుకాణములను దోపిడిచేయుచున్నారు. ప్రభుత్వమువారు మారణయంత్రములతో భయపెట్టినను యీదుండగము లాగుటలేదు.

బహుశా యీ పోరాటమునందు పాల్గొనువారందరు మతముపేరట—స్వమత సంరక్షణ కొరకు — పోరాడుచున్నామను భ్రమకు లోనై యుండవచ్చును. అన్ని మతములందును ముఖ్యసిద్ధాంత మొక్కటియె. పద్ధతులు వేరైన గావచ్చును. ప్రతి మత మపరమతములయందు సహనత జూపవలయునని ఘోషించుచున్నది. ఇవన్నియు నట్లుండనిచ్చినను, సభామంటపమును నిర్మించుకొనుటలో నిర్మింపకుండుటలో నే మతమునకు, నష్టముగాని కళంకముగాని గలుగదుగదా? ప్రతిమతము మానవాభివృద్ధికై స్థాపింపబడియుండ ఆమతముపేరట చేయు పనులు మాత్రము మానవాభివృద్ధి కాటంకములై యుండునట్లేల జేయవలెను?

ఇట్టి మతకలహములు హిందూదేశమునకు మహమ్మదీయులు వచ్చిననాటినుండి సాంప్రదాయములై యుండలేదు. నాడు జరిగిన యుద్ధములు కేవలము రాజ్యకాంక్ష చేతనేగాని మతముపేరిటనే యని జెప్పజాలము. ఒకమారు మహమ్మదీయులను హిందువులుగాని, హిందువులను మహమ్మదీయులుగాని యుద్ధరంగమున జయించి వారి దేశమును స్వాధీనపరచికొన్నచో నంతటితో కలహము లంతరించెడివి. అంతియగాని తరువాత దేవాలయములకని మసీదులకని పోరాటము లెపుడు ఇంత భీభత్సముగనుండినట్లు గానరావు. మహమ్మదీయ ప్రాబల్యమునకు వెరచి హిందువులూరకుండిరని యనుటకూడ సమంజసముగ లేదు. హిందూదేశమున రాజ్యాధికారము వహించిన మహమ్మదీయ ప్రభువులందరు మతకాంక్షచే దేవాలయములను హిందువులను హింసించినవారని చెప్పుటకు నిదర్శనములు లేవు. ఒకవేళ ఆరంభమున నట్లున్నను కాలక్రమమున సహనముతో నుండినట్లే గనబడుచున్నది. దీనికి నిదర్శనముగా పెక్కు పట్టణములలో దేవాలయములును మసీదులును ప్రక్కప్రక్కననే గలవు. హిందూదేశమునం దంతయు ప్రసిద్ధిజెందిన కాశీనగరమునందు ప్రసిద్ధమైన దేవాలయమును మసీదును ఒకదానినొకటి యానుకొనియే యున్నవి. దక్షిణదేశమున కొంతకాల మెల్లరికి సింహస్వప్నమై, పాశ్చాత్యులచే క్రూరత్వమున కాలవాలమైనవాడను యర్థముతో "వ్యాఘ్రము"మని పిలువబడుచుండిన టిప్పుసుల్తాను నివసించుచుండిన బెంగుళూరునందును, శ్రీరంగపట్టణమునందును ఆతని రాజభవనమున కతిసమీపముననే దేవాలయములును మసీదులుగలవు గదా! ఈనాటివలె వారికి మతసహనము లేకున్నా డివి యెట్లు సమకూరియుండెడివో తెలియకున్నది.

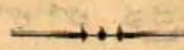
ఇన్ని శతాబ్దములనుండి ప్రబలుచు వచ్చిన హిందూ మహమ్మదీయమతములు రెండును బొంబాయినగరమున నేడొక మారుతీమంటప నిర్మాణముపై నాధారపడుటతి శోచనీయము. ఆమండపనిర్మాణము మతాచారముల కాటంకమని మహమ్మదీయులును, నిర్మింపకుండుట హిందూమతా

చారమున లోపమని హిందువులు నెంచుట సిగ్గుపాటు. ఇట్టి స్వల్పవిషయములపై నాధారపడి కలహముల గల్పించునవి మతములా? దీనికై పోరాటమారంభించిన యైదురోజులలో 58 మందిని బలిజేసి సుమారు 500 మందిని వైద్యాలయముల కనుపుటయా? తుదకు ప్రభుత్వమువారిచే ప్రక్కలు విరిగినతరువాత తమయజ్ఞానము నెఱుగుటయా?

ఇపు డింత తీవ్రముగ మతముపేరట పోరాడుచున్న హిందూ మహమ్మదీయ సోదరులలో తమతమ మతములనుగూర్చి తెలిసికొన్నవారును, ఇప్పటి పోరాటమం దెంత న్యాయముగలదో యెఱిగినవారును ఉండరన్నవింతగాదు. కాని కేవలము పోరాటము కోసర మందు పాల్గొనువారే యెక్కువ. వీరందరు దుండగీడుల మూకలకు జేరినవారే! తెలిసినపెద్దలు వచించిన రీతి సహనముతో మెలంగక పోరి యిరు పక్షములకు నష్టము గల్గించి వీరందరు ప్రభుత్వమువారిచే శాస్తినిబొందిన తరువాతనే సహనము వహింతురు. ఇకనైన భారతీయు లట్టి భ్రమలకులోనై లేనిపోనివాటికి మతముపేరట పోరాడుచు అధఃపతితులగుటకంటె ఉత్తమమతమగు ఐకమత్యము చెడకుండ ప్రవర్తించుచు యుక్తాయుక్త వివేకముగలిగి ప్రవర్తింతురని యాశింతుము.

హిందూదేశచరిత్రలో ప్రకృత ప్రభుత్వ పరిపాలనను మించిన రాజ్యపాలన మింత వఱకు గానరాదని పాశ్చాత్య మహాశయులచే గొనియాడబడుచున్న నీ పరిపాలనయందు నిటువంటికలహము లెక్కువ యగుచుండుట భారతీయుల దురదృష్టము. హిందూమహమ్మదీయులందరు ఆత్మబుద్ధి సుఖమనుమాట మఱవక పరబుద్ధి వినాశకరమని గుర్తించు టుత్తమము. ప్రభుత్వ మీ కలహబీజములను తుదముట్ట నిర్మూలించి ప్రజల కామోదము గల్గింతురని కోరుచున్నాము.

భావిభారతదేశము నిట్టి యనర్థములు జరుగకుండ భారతీయ సోదరీమణులందరు, భావిభారత పౌరులుగాబోవు తమ సంతానమునకు మతసహనము ఉగ్గుపాలతో బోయుదురుగాక.

పాశ్చాత్య ప్రపంచము

పాశ్చాత్య ప్రపంచమునకు యూరపుఖండమే కేంద్రస్థానమై యున్నది. మానవాభివృద్ధికిని మానవ వినాశమునకును మూలమైన సిద్ధాంతములు, విప్లవములు, యుద్ధములు యూరపుఖండమునందే ప్రభవించి ప్రపంచమునంతయు వ్యాపించుచున్నవి. నేడు యూరపుఖండమంతయు అల్లకల్లోలముగ నున్నది. రాజకీయ, సాంఘిక ఆర్థిక స్థితులన్నియు వివిధమార్పులకు లోనగుచున్నవి. ప్రపంచమునకు ప్రళయమును దెచ్చిపెట్టు యుద్ధవాసనలు వచ్చుచున్నవి.

సాధారణ విప్లవరూపమున బైలుదేరిన స్పెయినుదేశపు వ్యవహారములు ప్రచండ యుద్ధములుగా పరిణమించి దేశమునంతయు ధ్వంసము చేయుచున్నవి. ప్రభుత్వ మెంత ప్రయత్నించినను విప్లవకారుల నణచలేక పోవుచున్నారు. ప్రజలందరు ప్రభుత్వపక్షమున పోరాడుచున్నారు. వీరిలో పెక్కుమంది స్త్రీలు. స్త్రీసైన్యము నానాటికి వృద్ధియై పురుషులకంటె ధైర్యసాహసములందు యుద్ధనిపుణతయం దధికులగుచున్నారని వార్తలు దెలుపుచున్నవి. కాని దైవము వారిపాలలేదు. క్రమక్రమముగా విప్లవసేనలు రాజధానియగు మాడ్రిడ్ నగరమును సమీపించుచున్నవి. అదికూడ కొలదికాలములో వారిచేజిక్కవచ్చును.

స్థిరపడియుండు ప్రభుత్వము నింతకాలము విప్లవకారు లెదిరించి విజయులగుచుండుటలో రహస్యము లేకపోలేదు. స్పెయినుదేశపు వ్యవహారములలో జోక్యము పుచ్చుకొనగూడదని యొడంబడిక చేసికొన్న దేశములే—జర్మనీ, ఇటలీ పోర్చుగల్—విప్లవకారులకు కావలసినంత సాహాయ్యము చేయుచున్నవి. ఈ దేశములన్న గిట్టనిదగు రష్యావారు చేయుచున్న మోసమును గుర్తించి మండిపడినది. జర్మని ఇటలీ దేశములు ఒడంబడికను భగ్నము జేయుచున్నవనియు, వెంటనే అది మానుకొనకున్న ఇతర దేశము లిట్లు మానుకొనుటకు మందలింపకున్న స్పెయిను ప్రభుత్వమునకు సాయము చేయుదునని ప్రకటించెను. ఒడంబడిక భంగము చేయుచున్న దేశములు తాము చేయుచున్నవానికి సిగ్గుపడుటకు మారు యథాప్రకారముగా వర్తించుచున్నవి. ఇటలీ రష్యా ప్రకటన విని తాను విప్లవకారులకు సాయపడెదనని యన్నది. లోలోపల వారివారి యిష్టానుసారము ప్రవర్తించుచున్నను పైపైన అన్ని దేశముల ప్రతినిధులు సమావేశములు జరుపుచు ఒకరి నొకరు నిందించుకొనుచున్నారు. ఈపరిస్థితులలో యే కించిత్కారణమో ప్రపంచ

యుద్ధమును తెచ్చిపెట్టుచో నాశ్చర్యముండదు.

* * *

యూరపునందలి యలజడికే ప్రపంచము జడియుచుండ ప్రాచ్యభాగమునగూడ యుద్ధమేఘము లావరించుచున్నవి. తూర్పుదేశములలో దురాశ యెక్కువై ఇతర దేశముల కబళించ జపాను నిరంతరము ప్రయత్నించుచున్నది. యూరపునందు జర్మని యిటలీ ఆశయములెట్టివో ఆసియాయందు జపానుఆశయము లట్టివి. కొలది కాలముక్రిందటనుండి జపానువారి నిరంకుశ చర్యల నోర్చుకొనజాలక చైనీయులు కొందరు కొన్ని సంఘములుగా నేర్పడి జపాను వారి కెదురుగా ప్రచారము చేయుచున్నారు. వీరిలో కొంతమంది జపాను నావికులను మట్టుపెట్టిరి. దానిపై జపాను అమితాగ్రహమంది సైన్య మాయత్తముచేసి చైనా ప్రభుత్వమువారిని తగనికోరికలు కోరినది. చైనా జపానుకు ఘోరయుద్ధమారంభమగునని ప్రపంచమంతయు దలంచినది. కాని దైవానుగ్రహమున అది తప్పిపోయినది. ఈసమాచారము పూర్తిగా అణగిపోవకముందే ఇంకొకభయంకరవార్త వ్యాపించినది. రష్యాదేశపు సరిహద్దులందు జపాను రష్యాసైనికులకు సంఘర్షణ ఆరంభమైనదనియు రెండుదేశముల సేనలు సరిహద్దులందాయత్తమై యున్నవనియు వార్తలు వచ్చినవి. జపాను రష్యాలు దలపడుచో ప్రపంచయుద్ధము రాకమానదు. రష్యాయున్న గిట్టని జర్మని ఇటలిలు జపానుకు సాయముచేయవచ్చును. రష్యాకు మిత్రములై జర్మని యిటలీల యభివృద్ధికోర్వని ఫ్రాన్సు ఇంగ్లండు దేశములు రష్యాకు సాయపడవచ్చును. ఈ వార్తలుగూడ అంతరించినవి. ప్రపంచవాసుల భయముదొలగినది. కాని యెపుడో కొంపలంటుకొనునను సందియముమాత్ర మేరిని బాయకున్నది.

* * *

డిక్టేటర్లు_నియంతలు_నానాటి కెక్కువయగుటయగాక తమ త్రోవల నిరంకుశముగా జేసికొనుచున్నారు. రష్యానియంత స్టాలిన్ మహాశయుడు తన నిరంకుశత్వమును తుదముట్టింపజేయ సంకల్పించిన 16 మంది కుట్రదారులను సోవియట్ నందలి సుప్రసిద్ధ పురుషుల నందరిని తుదముట్టించెనను వార్త ప్రపంచమునంతయు నివ్వెరపడజేసెను. కాని నేడు వారందరు రష్యాయందలి సుప్రసిద్ధ కర్మాగారములందు పనిజేయుచున్నారని తెలియుచున్నది.

ఆస్ట్రియా దేశాధ్యక్షుడగు షూష్నిగ్ తన ప్రతిద్వంద్వియు, సామ్రాజ్యవాదులనాయకుడును అగు రాకుమారుని అతని యనుచరులను యధికారమునుండి తొలగించి నిరంకుశత్వమును స్థిరపరచుకొన్నాడు. ఇతడింక మీదట యే యితర నియంతలతో జేరి గగ్గోలు జేయునో తెలియకయున్నది.

* * *

ప్రపంచమహాయుద్ధమునకు కారణమైన ఆస్ట్రియా దేశపు రాకుమారునిహత్య జరిగిన నాడు ఏ రాజకీయ యార్థిక శాస్త్రజ్ఞునికైన ఆహత్యవలనగలుగు యుద్ధమునందు 80 లక్షలమంది మృతులయ్యెదరని 3,000 కోట్ల పౌనుల ధనము వ్యయమగుననియు నెవరైన చెప్పియుండిన వారునమ్మక "అట్టియుద్ధము జరుగదు, అంతధనము ప్రపంచములో లేదు; అంతమంది మరణమునకు ప్రపంచము సహింపదు" అనియుండెడివారు. కాని అది జరిగితీరినదిగదా?

ఇప్పటికి 18 సంవత్సరముల క్రిందకూడ ప్రపంచమును నిట్టి వాతావరణమే ఆవరించియుండెను గాని యెవరును పూర్తిగా దాని నెదుర్కొన తయారై యుండలేదు. అందుచే యుద్ధము నాలుసంవత్సరములు జరగడము అమితముగా ధనము జనులు నష్టముగావడము జరిగినది. కాని నే డట్లుగాదు. ప్రతిదేశము విరివిగా యుద్ధసామగ్రి తయారుజేసికొనుటయుగాక "సంగ్రామక్రీడలు" ఆడుచున్నది. ప్రపంచమున నిప్పటికి పలుదేశములీ యాటలకై సుమారు 100 కోట్ల పౌనులు ఖర్చుచేసినవి. దీనిలో యుద్ధసామగ్రికి సైన్యమునకు దాని నిర్మాణమునకు అగు ఖర్చులు చేర్చబడలేదు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వము 30 కోట్ల పౌనులును, జర్మని 80 కోట్ల పౌనులును, రష్యా 100 కోట్ల పౌనులును, అమెరికా 45 కోట్ల పౌనులును, ఫ్రాన్సు 35 కోట్ల పౌనులును (అవసరమగు యుద్ధ ఖర్చులకు 70 కోట్లనులుగాక) వ్యయము చేయదలంచినవి. ఇవి కొన్ని యుదాహరణములమాత్రమె. ఈ వ్యయము సంవత్సర సంవత్సర మెక్కువగుచున్నది. అంతియగాక అమెరికా 2,000 మైళ్ల దూరములో సముద్రము మీద సంగ్రామక్రీడలాడుచు (నావికాబలముతో) 2 కోట్ల పౌనులు ఖర్చుపెట్టినది. వారు ముగించినతరువాత జపానువారు ప్రారంభించి 150 లక్షల పౌనుల ఖర్చుతో ముగించిరి. ఇంకను ఎన్నో దేశము లెన్నోవిధముల నిట్టి క్రీడలాడుచున్నవి. ఇదంతయు నెందులకు? మానవసౌభాగ్యమునకా? వినాశమునకా?

15 అం. షెల్ కాల్చుటకు 800 పౌనులును, ఒక టార్పెడో కాల్చుటకు 1,200 పౌనులును ఖర్చు అగుచున్న భావికాలపు యుద్ధమునందు వ్యయమగు ధనము, జీవకోట్లు సులభముగ దలంపనగును.

ఈ ధనములో, పరిశ్రమలో, అక్కరలో శతాంశమైనను కర్చుపెట్టి మానవాభివృద్ధికి పాటుపడిన నేడు ప్రజలందుగల దుర్భరజీవితము దొలగి యెంతేని సుఖముగలుగును. కాని దాని తలంచువా రీ ప్రపంచమున నెందైనగలరా?

అబ్దుల్లాగాంధికి మాతృదేవి కస్తూరిబాయిగారి హితబోధ

ఇటీవల మదరాసులో ఒకనాడు అర్ధరాత్రివేళ రాజవీధిలో నీవు త్రప్పత్రాగి తందనాలాడుచుండగా పోలీసువారు అరెస్టుచేసిరనియు మరునాడు మేజస్ట్రేటు కోర్టునకు తీసుకొనివెళ్లిరనియు మేజస్ట్రేటు ఒకరూపాయి మాత్రమే జుల్మానా వేసెననియును నేను వింటిని. నీకు మేజస్ట్రేటు ఇంతతక్కువ శిక్ష వేయుటవలన నతడు చాల దయగలవాడనియే నేను తలచుచున్నాను. నీ తండ్రిపట్లగల గౌరవమువలననే మేజస్ట్రేటుగూడ నీకింత తక్కువ శిక్షను విధించెను. మదరాసులో చాల విఖ్యాతుడగు నొక ప్రముఖునియింట నీ వతిథిగానుండి అటనుండి వెడలిపోయి యీరీతిగా అపఖ్యాతికి పాల్పడితివని వింటిని. దీనివలన నీకు బసయిచ్చిన ప్రముఖునకు చాల అసంతృప్తి కలిగియుండును. ఈ వార్త వినినప్పటినుండియును నాకధికమగు మనోవ్యధ కలిగినది. ఆరాత్రి నీ ప్రవర్తన మిక్కిలి నింద్యము. అనేక సంవత్సరములనుండి నేను హితోపదేశము చేయుచున్నను నీప్రవర్తనరోజు రోజుకు మరింత నింద్యమే యగుచున్నది.

నీవు నా కడుపునబుట్టియు శత్రువు నివలెనే మెలగుచున్నావు. నీ దుష్ప్రవర్తనమున నాకు జీవితమే దుర్భరమగుచున్నది. వార్ధక్యములో నీ తలిదండ్రులమగు మాకు నీవు చాల మనస్తాపములను కలిగించుచున్నావు గాన నీవు మిక్కిలి పాప కార్యమును చేయుచున్నావు. నీవు సిగ్గువిడియములను పూర్తిగా వదలివేసితివి.

నిన్నుగూర్చి వార్తాపత్రికలలో మరల నెట్టి దుర్వార్తలు వెలువడునో యని ప్రతిదినమును నిద్ర లేవగనే మనసు కంపించి పోవుచుండును. నీ వెచట నున్నావో ఎచట నిద్రించుచున్నావో, ఏమివస్తువులను తినుచున్నావో, తినరాని వస్తువులనుగూడ తినుచున్నావేమో అని నేను చాల పరితపించుచుండును. నీవు నాకు పెద్దకుమారుడవు. నీ కిప్పుడు 50 యేళ్లున్నవి. నిన్ను చూడవలెనను కోరిక నాకు తరుచుగా కలుగుచుండును గాని నీ వెక్కడనున్నావో నాకు తెలియదు. నీవద్దకు వచ్చినచో నన్నుగూడ నవమానపరచెదవేమో అను భయముగూడ నాకు కలుగుచుండును.

దక్షిణదేశమున సభలలో మాటలాడుచు నీ తండ్రిని నిందించితి వనియును నీతండ్రిని ఎగతాళి చేయుచు మాటలాడితివనియును నేను వింటిని. నీతండ్రి నిన్నుగూర్చి యెవరితోను యేమియును పలుకడు. కాని నీ దుర్వర్తనమువలన నీతండ్రిగుండెలు పగులు చుండునని నేను తలచెదను. నీవు తరుచుగా మాకు దుఃఖమును కలిగించుచుండుట నరక హేతు వేయగును. కన్నతండ్రిని సభలోనిందించి పరిహసించుట నీకెంత మాత్రమును ఉచితము కాదు. ఇందువలన ప్రజలకు నీపైగల నిరసనభావము మరింత అధికమగునే గాని జగద్విఖ్యాతుడగు నీ తండ్రికీర్తి కట్టి కళంకమును కలుగదు. నీతండ్రి నిన్ను మనసార ప్రేమించుచునే యున్నాడు. ప్రజలందరును నీతివర్తనులగా నుండు దని నీతండ్రి నిరంతరమును బోధించుచుండును. నీతి వర్తనము నీ జనకునకు ముఖ్యాశయము.

"నాదగ్గరనే యుండుము. నీకు అన్నవస్త్రముల నిచ్చి పోషించెదను. నీకు ఆరోగ్యమును కలిగించెదను" అని నీతండ్రి చాల సారులు నీకు బోధించెను గాని నీవు వినలేదు. నీవు పట్టి కృతఘ్నుడవు. నీతండ్రికి ప్రజలందరునుగూడ ఆప్తబంధువులే. అతడు నీవిషయమున నింకేమియును చేయజాలడు.

నీ ప్రారబ్ధ మిటులున్నదని విచారించుచు మిన్నకుండును. అతని కనేక బాధ్యత లున్నవి. భగవదను గ్రహమున నీతండ్రికపారమగు మనోదార్ఢ్యము కలదు.

భగవంతుని సంకల్పమున ప్రపంచమున నెరవేర్పుటకు దయామయుడు సర్వేశ్వరుడు నీ తండ్రికి దీర్ఘాయురారోగ్యాదుల నొసగుగాక. నేను ఆడుదాన నగుటచే నాకట్టి మనోనిబ్బరము లేదు. అందువలన నీదుస్థితికి నేను నిరంతరమును కుమిలిపోవుచున్నాను. నీవు నా కెక్కడను శాంతిలేకుండ చేసితివి.

నీదుష్ప్రవర్తనగూర్చి ప్రతిదినమును నీతండ్రికి ఉత్తరములు వచ్చుచునేయుండును. నీ ప్రవర్తనవలన

కలుగుచున్న దుర్భరావమానమువలన నేను మిత్రుల యిండ్లకుగూడ వెళ్లుట మాని వేసితిని. నీతండ్రి నీకృతఘ్నతను ఎల్లప్పుడును క్షమించుచునేయుండునుగాని భగవంతుడటుల క్షమించడు.

నీవు మహమ్మదీయ మతమున నెందులకు కలసితివో నాకు తెలియదు. అది నాకనవసరము. ప్రతిచోటున హిందువులందరును మహమ్మదీయమతములో కలియవలెనని నీవు సభలలోను సంభాషణలలోను బోధించుచుందువని నేను వింటిని. మతమునుగురించి నీకేమైన తెలియునా? నీ విట్లు తలకుమీరిన పనుల నేల చేసెదవు?

ప్రస్తుతస్థితిలో యుక్తాయుక్తముల విచారము చేయగలశక్తి నీకెటుల కలుగును? గాంధిమహాత్ముని కుమారుడవని ప్రజ లిప్పటికిని నిన్ను గౌరవించుచున్నారు. ఆకారణమున అమాయకులగువారు నీ దురాలోచనలను విని చెడిపోవుటగూడ తటస్థించునేమో యని నేను భయపడుచున్నాను. మతమును గూర్చి బోధించుటకు నీవు అర్హుడవు కావు.

నీకు ఎవరు ధనమిత్తురో వారికి నీవు బానిసగా నుందువు. ధనమిచ్చువారిని నీవు ప్రేమించెదవు. ఆ ధనమును దుర్వినియోగము చేసి సారాన త్రాగి సభలలో నుపన్యసించెదవు.

నీవు నీ ఆత్మనుగూడ ధ్వంసము చేయుచున్నావు. కొంతకాల మగుసరికి యిప్పుడు నిన్నాదరించుచున్న మహమ్మదీయులుగూడ నిను దరి జేరనీయరు.

ఇప్పుడైనను నీప్రవర్తనను మార్చుకొనుము. నీవు మహమ్మదీయుడవగుట నాకెంతమాత్రమును యిష్టము లేదు. గాని నీవు చేసిన ప్రకటనలో నీవు తెలిపినట్లు యిటుపైని నీవు మద్యపానము వ్యభిచారము మున్నగు దుర్వర్తనలను వదలివేసెదవని తలచి నేను లోలోపల చాల సంతసించితిని. అట్టి సంతసమునకు గూడ నేను నోచుకొనలేదు. మతముమారినను నీకు మతిమారలేదు. నీవు మహమ్మదీయుడవైనపిమ్మట నీ ప్రవర్తన మరింత అధ్వాన్నమైనదని బొంబాయినుండి చాలమంది వ్రాసిరి.

నీ దుర్వర్తనమున నీ కుమారుడును నీకుమార్తెలును అల్లుండ్రును మిక్కిలి విచారించుచున్నారు.

నా కుమారుని మహమ్మదీయ మతములో కలుపుటకును అతనిని దక్షిణదేశమున త్రిప్పుటకును కారకులగు మహమ్మదీయసోదరులారా! మీప్రవర్తన నాకు అగ్రాహ్యముగా నున్నది. మహమ్మదీయులలో ధీమంతులగువారును మాకు చిరమిత్రులగువారును యీ చర్యనంతను పూర్తిగా గర్హించుచునేయున్నారు.

సుగుణఖనియగు డాక్టరు అన్సారీగారు జీవించియున్నచో మీకును నా కుమారునకునుగూడ సదుపదేశమును చేసియుందురు. అట్టి ప్రముఖులు మీకు సదుపదేశమును చేసెదరనియే నేను నమ్మెదను.

ఇస్లాంమతములో కలియుటవలన నాకుమారుని వర్తనము బాగుపడకపోవుటయే గాక మరింత పాడగుచున్నదనిగూడ తెలియుచున్నది. మీరతనిని మందలించి సన్మార్గమునకు మరలించవలెను. నాకుమారున కెవరో కొందరు మౌల్వీ అను బిరుదము నిచ్చిరని గూడ వింటిని. త్రాగుబోతులకు మౌల్వీ అను బిరుదముల నిచ్చుటకు మహమ్మదీయమత మంగీకరించునా?

మదరాసులో నాకొడుకు త్రాగి అల్లరి చేసిన పిమ్మటగూడ మహమ్మదీయులు కొందరు రైలుస్టేషనులో వీడ్కోలుపును సలిపిరని వింటిని.

ఈరీతిగా మీరు వీనిని రెచ్చగొట్టుటవలన మీకేమి లాభము కలుగగలదు? అతనిపైని మీకు మనఃపూర్వకముగ సోదరప్రేమ యున్నయెడల మీరిటుల చేయరు. మీరు చేయుచున్న పనివలన అతని కెట్టిమేలును కలుగుట లేదు. మమ్ముల నవమానపరచుటయే మీయుద్దేశమైనచో నేను చెప్పవలసిన దేమియు లేదు. మీ యిష్టము వచ్చినటుల చేయుడు. కాని కన్నతల్లి యొక్క మనఃక్షోభ మీలో ఉత్తములగువారు మనసులలో పరివర్తనముల కలిగింపకమానదు. మీరు నాకుమారునివిషయమున చేయుచున్న పనివలన భగవంతునికి సంతృప్తి కలుగదనిమాత్రము నేను చెప్పగలను.

స్త్రీ పురుష సమానత్వమావశ్యకమా ఎందేని యనర్థదాయకమా?

[1935-వ సంవత్సరము దసరాసంచికయందు పై విషయముపై ఉత్తమవ్యాసము వ్రాసినవారికి బహుమతి యివ్వబడునని ప్రకటించితిమి. కొంతమంది సోదరీమణులు పోటీవ్యాసములంపిరి. వానిలో ప్రథమ ద్వితీయ బహుమతులందిన వ్యాసములిచ్చోట ప్రకటింపబడినవి.]

ఏదేశమైన మహోన్నతదశయందున్నదన్న దానికి కారణభూతులు స్త్రీలే. ఏదేశమైన హైన్యస్థితియందున్నదన్న దానికి కారణభూతులు స్త్రీలే. స్త్రీ ఏ యవస్థయందుండునో దేశముకూడా అదియే అవస్థయందుండును. స్త్రీ గౌరవమే దేశగౌరవము. నారీకల్యాణ సౌభాగ్యమే దేశకల్యాణ సౌభాగ్యము. మహిళాభివృద్ధియే దేశాభివృద్ధి. సగముప్రజ లధోగతియందున్న యే దేశమును వృద్ధికిరాదని వేరుగా వచింపబనిలేదు. దేశమున సగము ప్రజలు స్త్రీలే కదా. కనుక స్త్రీలు వెనుకపడుట దేశము వెనుకపడుటయే. స్త్రీ పురుషులు సమానస్థితియందున్నప్పుడే స్వరాజ్యమున కర్హత. జపాన్, టర్కీ, రష్యా దేశములు స్వతంత్రదేశములగుట స్త్రీ పురుష సమానత్వమా దేశములయందుండుటచేతనే. స్వార్థపరత్వముతో పురుషులు తమతో సమాన సంఖ్యగల స్త్రీల నిర్బంధించి మగ్గజేయుచున్నంతవరకు దేశమునకు ముక్తిలేదు.

మన దేశమునకు స్వరాజ్యము కావలెనన్న స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చుట మొదటిమెట్టు. వనితలకొక వ్యక్తిత్వమేర్పడవలెను. స్త్రీ పురుషుని సొత్తు కాదు, ఆమె యొక ప్రత్యేకవ్యక్తియన్న భావమేర్పడవలెను.

పూర్వము పురుషులు స్త్రీలను అమితముగ గౌరవించెడివారు. స్త్రీలు సుకుమారులనియు, వారు సుఖపడుటయే దేవుని ఆశయమనియు, కష్టపడి వారిని సుఖింపజేయుటే తమ యాశయమని పురుషులు రత్నముల పెట్టెలో దాచునట్లు స్త్రీలను గృహములందుంచి తాము కష్టపడియార్జించినది తమయింటి స్త్రీల చేతికిచ్చి, వారు సమకూర్చిన ఆహారపదార్థములతో భుజించి ఇంట సర్వస్వతంత్రతయు గృహరాజ్ఞీత్వము స్త్రీలకొసగి వారి మన్ననలచే తృప్తులై గృహముల స్వర్గతుల్యములుగ నొనరించుకొని సుఖంచుచుండిరి. ధన సంపాదన పురుషునివంతుగను, ఆధనమును వినియోగపరచుట స్త్రీవంతుగను, మన దేశమున ఆచారమైయుండెను. కాలక్రమమున ఒకప్పుడు రాణీత్వమొనరించిన స్త్రీ పురుషుని సొత్తై అతనిబానిసై పోయినది.

ఇపుడు మన దేశస్త్రీల పరిస్థితులు పరిశీలించిన యవి చాల శోచనీయమగు స్థితియందున్నవి. స్త్రీలు చాలా హైన్యస్థితియం

దున్నారు. ఈహైన్యమునకు కారణము పురుషదౌర్జన్యము సంఘదౌర్జన్యము.

పురుషసంఘము నారీసంఘమునకు ద్వేషియై ఒక న్యూనతయేర్పరచి, బంధించి బలవంతముగ పాలించుచున్నది.

పురుషుడు స్వార్థపరుడై స్త్రీని గృహకోణమున నిర్బంధించి వంటయింటి పడుకటింటి బానిసగజేసి తన విలాసవస్తువుగ నుపయోగపరుచుకొనుచున్నాడు. పురుషుడెన్ని వివాహములనాడినను భార్యల నెందరినో విడనాడినను ఎంత అవినీతికరమగు పనులు చేసినను సంఘమొప్పుకొనును. శాస్త్ర మంగీకరించును. ఒకస్త్రీ తననీతివర్తనమునుండి జారిన సంఘమామెను వెలివేసి నిరాధారురాలినిగాజేసి నానాయవమానములతో బీభత్సపరచును. మగవాడు లేనిది స్త్రీ చెడదుకదా! కాని సంఘ మా పురుషమహాశయుని ఏమియు చేయదు. చేయజాలదు. చేయ ప్రయత్నించదు. సరికదా మీదు మిక్కిలి అతని కొక కాంప్లిమెంట్-మొగమహారాజు! "ఎన్ని పూవులన్ వ్రాలదు తేటి."

ఎంత అన్యాయము! మగవాడై పుట్టితే చాలును—యాడుదానిపై నధికారము చేయుటకు, పడతుల బాధించుటకు, కందువాలవలె కాంతలమార్చుటకు, వేయి వివాహములాడుటకు పురుషుని కధికారము గలదు. కాని భర్త అయోగ్యుడై త్రాగుబోతై తన్నుకొట్టితిట్టి బాధించుచున్న యతనినుండి వేరుపడుటకు స్త్రీ కధికారము లేదు.

'నస్త్రీ స్వాతంత్ర్యమర్హతి' యని శాస్త్రము. ఈ వజ్రాయుధముచేతనే పురుషులు స్త్రీల నిన్ని రోజులు నిర్బంధించిరి.

తమవిద్య, తమసుఖము, తమశ్రేయస్సె యెంచుకొనుచు స్వార్థపరులై స్త్రీలకెందును యోగ్యతలేదని స్పష్టముగ జెప్పుటయేకాక శాసనములు శాస్త్రములు కల్పించి స్త్రీల నిన్నిరోజులు యణచిపెట్టి యుండిరి. వీటికి కారణము శాస్త్రకారులు, పురుషులు. పురుషుడే సంఘము.

స్త్రీల కీ న్యూనతెందుకు? స్త్రీజాతి కూడా మానవజాతికి చెందినదేకదా? స్త్రీలు జడపదార్థములుకారే. వారును మానవమాత్రులేకదా! దైవము పురుషులతోబాటు స్త్రీలకు కరచరణాద్యవయవములును, శరీర పాటవమును బుద్ధి జ్ఞానశక్తులును, యుక్తాయుక్త వివేచనాబుద్ధియు నొసంగి ఇరువురిని సమముగనే సృష్టించియున్నాడు. సమమే కాదు, స్త్రీలకు కొంతాధిక్యతకూడా యున్నది. బుద్ధియందు స్త్రీలు పురుషులకన్న నాల్గురెట్లెక్కువయని మనువే_'నస్త్రీ స్వాతంత్ర్యమర్హతి'యన్న మహానుభావుడే చెప్పియున్నాడు. పురుషులకెట్టిబుద్ధియున్నదో ఎట్టి భావోన్మీలనశక్తులుకలవో యట్టి శక్తులే స్త్రీలకుండ వారికి మాత్రము స్వాతంత్ర్య మక్కర లేదనుటేటిన్యాయము?

బుద్ధి చాతుర్యమున పురుషుల కెందును వెనుదీయని స్త్రీల పురుషులు త్రొక్కివేయుట స్వార్థపరత్వమేకదా! స్త్రీలకీ నిర్బంధము నిస్సహాయత న్యూనత యేర్పరచినది పురుషుని స్వార్థమేకదా! అవకాశములు లభింపక స్త్రీప్రతిభ మాటుపడినది కాని స్త్రీలెందును పురుషులకు తీసిపోరు.

శాస్త్రముల ప్రకారము స్త్రీకూడ సొత్తే కాని, స్త్రీకి వ్యక్తిత్వమే లేదు. స్త్రీకి వ్యక్తిత్వ మేర్పడవలెను. స్త్రీకి వ్యక్తిత్వ మేర్పడుటకు పురుషునితో సమానముగ స్వాతంత్ర్యము గలుగుటకు స్త్రీకి పురుషునితో సమానముగ విద్య, హక్కు, శాసనసభలయందు సభ్యత్వము మొదలగునవి కావలయును. ఇన్ని రోజులు సహజ శక్తు లుపయోగపడక పోవుటకు కారణము వారి కవకాశములు లభింపకనే.

స్త్రీలు సర్వస్వాతంత్ర్యములు పురుషుల వలె సమాన గౌరవములతో పరిగణింపబడుటకు కేవలము గృహజీవనమే కాక, తమ భీరుత్వము వదలి భయపిశాచమునకు లొంగక బహిరవాతావరణమున కురకవలెను.

స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమునకు స్త్రీలే పని చేయవలయును. స్త్రీల పరిస్థితులు స్త్రీలే చక్కపెట్టుకొనవలయును. మనకు కావలసినవేవో మనమే సంపాదించుకొనవలయును. ఆడువారి కష్టసుఖములాడువారే ఎరిగియున్నారు గనుక సంఘమును యథా యోగ్యముగ సంస్కరించుట స్త్రీల పనియై యున్నది. పురుషులు స్త్రీలకు సహాయము చేయుదురనుట కల్ల. ఇన్ని దినములు మనపై స్వారిచేసినవారు ఇపుడు మనకు స్వాతంత్ర్యమివ్వ నిచ్చగింతురా? వారి చెప్పుచేతలకు లొంగక స్త్రీలు సమానత్వము బడయుదురేమో యని భయపడు పురుషులు, మనకు సహాయముచేసి మనము కోరినట్లు స్వాతంత్ర్యమొసగి తమ్ము గట్ట త్రాళ్లు తామే దెచ్చుకొందురా? మనము కోరినంతనే వారు స్వాతంత్ర్యమివ్వ సిద్ధపడువారేని ఈసరికి స్త్రీలకే కాదు, దేశమునకుకూడా స్వాతంత్ర్యము వచ్చియుండెడిది. ఊరకకూర్చొని సమానత్వము సమానత్వమన్న యది రాదు. పురుషు లివ్వరు. కనుక స్త్రీలే క్రొత్త స్వేచ్ఛాధికారములు సంపాదింపవలయును. శాసనములు మన మెట్లు పుట్టింతుము? శాసనసభలలో స్త్రీలకు ప్రవేశములు గలిగించవలెను. ఆ ప్రవేశము లొకరిద్దరికి గలిగిన చాలదు. పురుషులతో సమముగను, లేకున్న పురుషులకన్న ఎక్కువ సంఖ్య స్త్రీలున్ననే చట్టములు స్త్రీల కనుకూలముగ ఉపపాదింపబడి గెలువబడును. స్త్రీ జనాభివృద్ధికి పాటుబడు మహనీయులు కొందరు శాసనసభలలో స్త్రీలకు క్రొత్త హక్కులకై క్రొత్త చట్టము లుపపాదించుచున్నను, స్త్రీ ద్వేషులే ఎక్కువ సంఖ్య గల సభ్యులగుటచే యోటమియే కాని గెలుపు లేనేలేదు. స్త్రీ ప్రతినిధు లెక్కువ మైన క్రొత్త హక్కులకు కొదువలేదు.

చట్టములు రాగనే లాభములేదు. వాటిని ఆచరణలో పెట్టవలయును. ఆచరింప పూనుకొన్న చట్టములు లేకున్నను యెంత బాధలేదు. ఆచరణయందు స్త్రీలు ముందడుగు వేయవలయును. స్త్రీ పూనుకొన్న అసాధ్యములు సాధ్యములగును. పూనుకొనకున్న సాధ్యములే యసాధ్యములై పోవును. కనుక సంఘమును యథాయోగ్యముగ సంస్కరించుట స్త్రీలవిధియైయున్నది.

ఒకరిపై ఆధారపడకుండుటకు ధనము కావలయును. ధనము కావలయునన్న ఆస్తిహక్కు పురుషులతో సమముగ స్త్రీలకుకూడా కావలయును. ఆస్తిహక్కు ఓటిహక్కులతో సమానము. డబ్బు లేకున్న సమానత్వము, స్వతంత్రము రాదు. భేదాభిప్రాయములు వచ్చిన విడనాడి వేరుండుటకు శక్తిలేకున్న స్వాతంత్ర్యమునకు చోటెక్కడ? స్వాతంత్ర్యత కావలయునన్న, ప్రత్యేకముగ ధనము, ఆర్జనయుండవలెను. కావలయునన్న మన దేశపు కూలివాండ్రను చూడుడు. పురుషులతోబాటు స్త్రీలు కూలిపని చేయుచున్నారు. ఆ స్త్రీలకు స్వేచ్ఛకూడ మన శ్రీమంతుల యాడువారికన్న ఎక్కువే.

ఇప్పటి ధర్మశాస్త్రప్రకారము స్త్రీలకు జీవనాధారము వివాహమే. తలిదండ్రుల ఆస్తి స్త్రీ కేమాత్రము ముట్టకపోవుటచే భర్తయే జీవనాధారమైయున్నాడు. తలిదండ్రులు తనయులకు విద్య చెప్పించుచున్నారు కాని, తనయలకు నేర్పు టరుదు. స్త్రీలు ధనార్జనము చేయవలయునన్న, నీరు మోసియో, వంట చేసియో కాని వేరువిధముగ ఆర్జింప వీలులేకున్నది. కనుక తలిదండ్రులు పుత్రునితోబాటు ఆస్తి యిచ్చిన ఆ మూలధనము విద్య నేర్చుకొనుటకు స్వతంత్రజీవితము గడుపుట కవకాశముండును.

ప్రస్తుతము హిందూమహమ్మదీయ ధర్మశాస్త్రముల ప్రకారము స్త్రీలకు సిద్ధించు హక్కులు స్వల్పాతిస్వల్పములు. పురుషుని దయాధర్మభిక్షములు.

తల్లి గర్భమున తనయులవలె తనయలు కూడా నవమాసము లూరినవారే. తల్లి రక్తమును తనయులును, తనయలును సమముగ పంచుకొనినవారేయైనను తండ్రి ఆస్తి పంపకములలో మాత్రము యావదాస్తియు తనయులదే. తనయలకు పూచిక పుల్లయైన రాదు. ఆడుబిడ్డ పుట్టింట పుచ్చిన వక్క కొనుటకైన నోచుకొనలేదు. అత్తింటి ఆస్తి కధికారముకూడ లేదు. స్త్రీ చనిపోయిన ఆమె ఒడలిపై ఆభరణములు పురుషునికి చెందును. అట్లే పురుషుని ఆస్తి స్త్రీకి చెందదు. పిత్రార్జితమైన అతని అన్నదమ్ములకు లేకున్న జ్ఞాతులకు స్వార్జితమైన అతని యిచ్ఛప్రకార మత డెవరికొసగిన వారికి చెందును కాని ధర్మపత్నికి చెందవలయునన్న నిర్బంధములేదు. స్త్రీ పుత్రవతియైన కొంతమేలు. పిత్రార్జితములో బావమరదులొక పాలిత్తురు. లేకున్న స్త్రీ నిరాధారురాలై అధోగతిం చెందును.

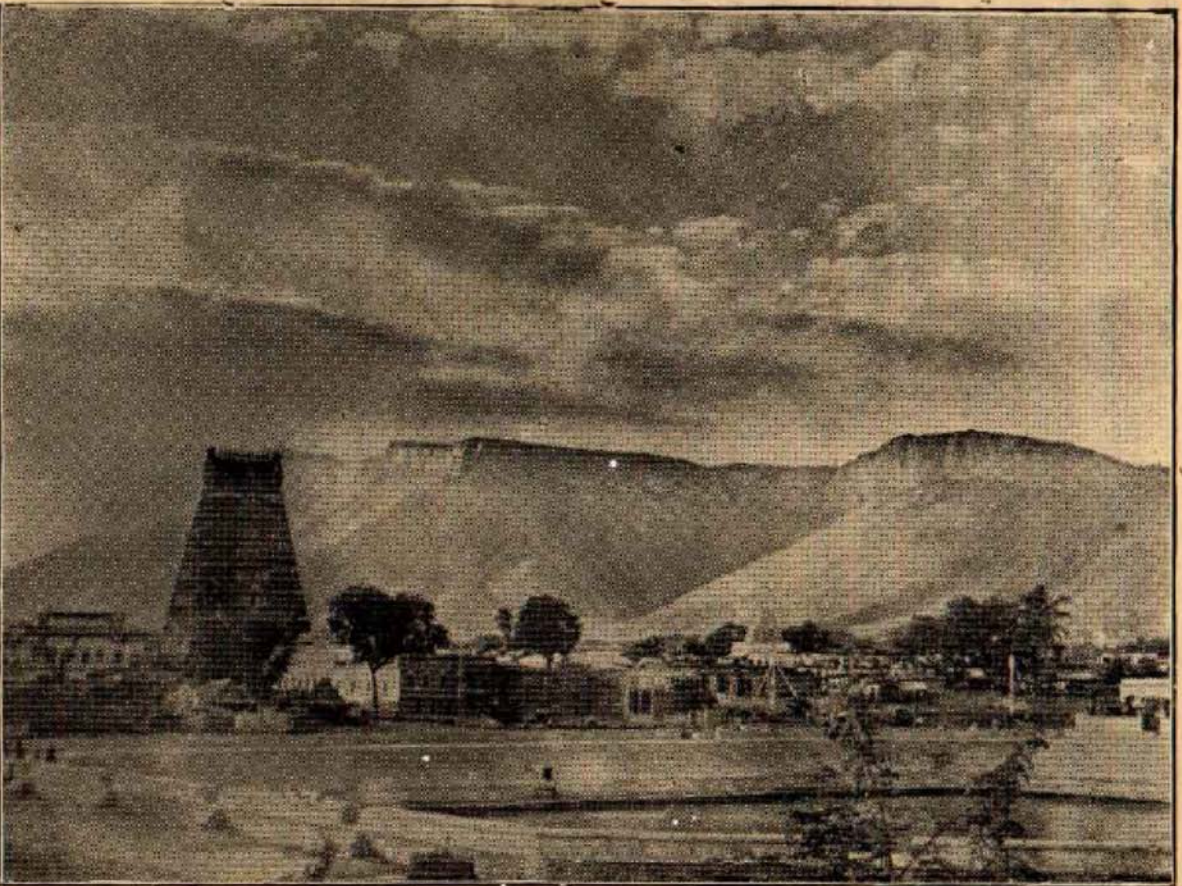
మిస్. ప్రేమ కాంతక్
ఫైయిజీపూరునందు రానున్న దేశీయమహాసభ
సమావేశమున స్త్రీ సేవాదళాధికారిణి.

మిసర్స్. విజయలక్ష్మి పండిట్. శ్రీయుత
జవహారిలాల్ నెహ్రూగారి సోదరి.

గోవిందరాజ దేవాలయగోపురము — తిరుపతి

స్త్రీపురుష సమానత్వమావశ్యకమా ఎందేని యనర్థదాయకమా?

అత్తింటి అగచాట్లే స్త్రీలకు కాని ఆర్థిక వ్యవహారముప ట్లధికారము స్త్రీలకు లేదు. కనుక స్త్రీలకు పురుషులతో సమముగ ఆస్తిహక్కు లావశ్యకము.

స్త్రీలకు విద్య కావలయును. విద్య లేనిది ఎవరు ఏపనియు చేయజాలరు. సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయ సమస్యల నెన్నో ఎదుర్కొనుపట్ల స్త్రీలకు సమాన బాధ్యత కావలయును. పురుషులతో వాదించుటకు వారి వృత్తులన్నియు మనము చేయుటకు పురుషులు నేర్చెడు విద్యా విధానములు మనము నేర్చుకొనవలయును. అంతియేకాదు. సర్వవిధముల స్త్రీ పురుషులు సమానులని యన్నిపనులకు, గౌరవములకు స్త్రీలర్హులని ఎంచి అవసరమగుచో యన్ని సంస్థలయందును, కళాశాల కచేరీల యందు స్త్రీల ప్రవేశముల కవకాశములు గల్పించు టావశ్యకము. కొన్ని పరీక్షలకు —Indian Civil Service, Engineering. Agriculture మొదలగు పరీక్షలకు_స్త్రీల కిపు డధికారము లేదు. ఆ ఆటంకము తొలగి ఆ శాఖలందుకూడా స్త్రీ లున్నతిపడయ వలయును.

మన దేశమున బ్రహ్మచర్యము, స్త్రీ పు రు షు లిరువురికిని, మునుపుండెడిది. ఇపుడుపురుషు డా జన్మాంతము బ్రహ్మచారై వుండవచ్చును కాని స్త్రీలుండుట కధికారముపోయినది. మరల కన్యాత్వాధికారము సంపాదింపవలయును. కొందరు వివాహమిచ్ఛగింపరు. అట్టివారికి నిర్బంధమే కదా వివాహము? కనుక స్త్రీలకాజన్మాంత కన్యాధికార మావశ్యకము.

పురుషుడు భార్యచనిపోయిన పునర్వివాహ మాడును. అట్లే స్త్రీలుకూడా పునర్వివాహ మం దధికారముపొందు టావశ్యకము. పునర్వివాహమువలన జనాభివృద్ధియేకాని వేరువిధమగు నష్టమేమియునుండదు. వితంతువులెల్లరు వివాహమాడ నిచ్ఛగింపరనునది విదితమే. కాని వివాహాధికారము లేకుండుట వివాహ మాడ నిచ్ఛగించువారికి నిర్బంధమేకాదా?

స్త్రీలకు వివాహవిచ్ఛేదనాధికారము కూడ యావశ్యకమే. ఈ యధికారము పొందిన స్త్రీల వినీతిపరురాండ్రై దినమున కొకభర్తను జెట్టబట్టి విషయవాంఛలందే మునిగిపోవుదురని దురభిప్రాయము పలువురిని బాధించుచున్నట్లున్నది. భారతదేశమున భార్యాభర్తృత్వసంబంధము విషయవాంఛలతోనే కూడియుండలేదు. ఆ సంబంధము తాకగనే వూడు త్రుళ్లినపండుకాదు. అట్లను కొన్నను అంత అంటియుంటకయున్న దాంపత్యముకన్న విచ్ఛేదమే మేలుకాదా?

స్త్రీ లీయధికారమును దుర్వినియోగము చేయరు. ఈ యధికారము నుపయోగించువా రరుదు. కోటి కొక్కరుండినను యదియు న్యాయసమ్మతముగనే యుండును కాని దుర్వినియోగమై యుండదు. భార్యల పేరట ఇన్సూర్ చేయగనే భర్తలను భార్యలు దుర్మరణములపాలు చేయుచున్నారా? లేదు కదా! అట్టిదే ఈ విడాకులచట్టముకూడ. తెలిసియు తెలియక ముందాలోచనలేక పసి

బిడ్డలు, అమాయికలు, ఈ అధికారమును దుర్వినియోగము చేయుదురనియు, దాని వలన పలుబాముల పాలౌదురనియు ఈ యధికారము వలదనకూడదు. నీటదిగిన అపాయమని ఈతనేర్చుకొనక యుందురా? ఈ అధికారోపయోగము కొద్దియైనను ఇది యావశ్యకమే. దీనికేల భయపడవలయును? భర్త తనయందు బద్ధానురాగుడై యున్న భార్య యతని నేల త్యజించును? విడాకులచట్టము న్యాయశాస్త్రమందున్న నేమాయెను? దానిని ఆచరణలోకి రాకుండ భర్త లేల పని చేయకూడదు? పై జెప్పినవన్నియు నిర్బంధనివారణ కత్యావశ్యములే.

ఈ అధికారములన్నియు పొందిన స్త్రీకి స్వాతంత్ర్యసమానత్వములు లభించును. స్త్రీలు నిర్బంధములేక వారివా రభిరుచుల బట్టి నడచుకొందురు. ఏవిధమైన నిర్బంధము స్త్రీలకుండదు. అవివాహితులై ఉద్యోగములు చేయువారు ఉద్యోగములందు బ్రవేశింతురు. గృహిణీత్వ మాశించువారు, గృహలక్ష్ములై విలసిల్లుదురు.

కనుక సర్వసమానత్వమవినీతికరము కానే కాదు. అరమరలు లేక యన్నివృత్తులు స్త్రీపురుషులుచేయ దేశోద్ధారణమే కాని దోషముగాదు.

సమానత్వము స్త్రీల నిర్బంధమును నిస్సహాయతను తొలగించి దేశకల్యాణమునకు తోడ్పడి స్వరాజ్యమిప్పించును. కనుక సమానత్వ మావశ్యకమేకాని, ఎందును యనర్థదాయకము కాదు.

సమానాధికారములు చట్టములద్వారా పొందగనే లాభములేదనియు, వాటిని యాచరణలో పెట్టవలయుననియు పైననే పేర్కొంటిని. ఆచరణయే ముఖ్యము. ఆచరించుటయన పాతస్మృతులయందుండు ఆచారములమీద, యనగా దాస్యభావముల మీద తిరుగబడవలయును. పురుషులు చాల కాలము క్రిందటినుండియే తిరుగబడుచున్నారు. వనితలు తిరుగుబాటుచేయని కారణమున పురుషుల సంకల్పము లీడేరకున్నవి.

సమానత్వము సిద్ధింపగనే స్త్రీలు ప్రకృతిసిద్ధముగ లభించు గృహధర్మములు విడనాడరు. విద్యావంతులు, ధనవారసులైనంతనే తమ స్వేచ్ఛను దుర్వినియోగము చేసి గృహిణీధర్మముల విసర్జించుట సరికాదు. ఇపుడు కొందరు చదువుకొన్న తాము, గృహధర్మములనొనర్చిన తమ పరువుకు భంగమని, బిడ్డలకును, భర్తసపర్యలకు నౌకర్లనుంచి, ధనవ్యయమేకాక, స్వర్గతుల్యముగ నొనరింపవలసిన గృహములను నరకముగ మార్చుచున్నారు. కావుననే స్త్రీ స్వాతంత్ర్యమునెడ దురూహలు బైలుదేరినవి.

జాతీయవృత్తులు స్త్రీపురుషులు సమానముగ చేయ గృహిణీత్వమునకే కొఱంతయు రాదు. —మైదవోలు పద్మావతి.

స్త్రీపురుష సమానత్వ మావశ్యకమా ఎందేని యనర్థదాయకమా ?

౨

"చదువ నేర్తురు పూరుషుల్ బలెనె శాస్త్రంబుల్ పఠింపించుచో
నదను న్నేర్తురు శత్రుసేనల ధనుర్వ్యాపారముల్ నేర్పుచో
నుదితోత్సాహముతోడ వెలగలరీయుర్విన్ బ్రతిష్ఠించుచో
ముదితల్ నేరఁగరానివిద్యగలదే ముద్దార నేర్పించినన్."

భారతదేశమునందు పురుషులకే స్వాతంత్రతలేదు. ఒక్కప్పు డున్నస్వాతంత్ర్యము గోల్పోయిన భారతజాతి దానిని మరల పొందుటకు నేడు ప్రయత్నించుచున్నది. ఈ ప్రయత్నములో స్త్రీలనుగూడ చేరనిచ్చినచో పురుషులకు దమప్రయత్నములో రెట్టింపుసహాయము కలుగగలదు గదా! ఆసహాయము మనఃస్ఫూర్తిగ స్త్రీలు చేయవలయునన్న వారి మనస్సునకు సదసద్వివేచనా జ్ఞానముపూర్తిగా నుండుటకవకాశము లుండవలెను. 'ఈపని చేయుదగినది' అను హేతువాదశక్తి స్త్రీలకునుగలదు. అది సరిగా యుపయోగించుకొనుటకు అవకాశములు గల్పింపవలయును. అనగా తన యాలోచనయే తనకార్య నిర్వహణమునకు మూలమగునట్లు మనకవకాశము లుండవలయును.

సమానత్వమనగానేమి? స్త్రీ పురుషులలో లింగభేదముచేత నొకపని మగవారికి మంచిదయి మనకు చెడ్డది కాగూడదు. అది యిట్టిది. బంగాళాదుంపలకూర మగవారికి బలముచేసి మనకు బలముచేయకపోదు. శరీరతత్వములోను, బుద్ధిలోను, స్త్రీపురుషులు సమానులు. అయితే పురుషులలో నున్నంతమంది బలిష్ఠదేహులు, శాస్త్రాది పరిజ్ఞానముగలవారు మనలో లేరని సందేహము తోచవచ్చును. ఆ పరిజ్ఞానము కలుగుటకవకాశములు లేవు. మనము కల్పించుకోలేము. మానవులకు తమ యాలోచన నితరులతో చెప్పుటకు అందఱు కలిసి పనిచేయుటకు చేసినపనికి దగిన ప్రతిఫలముపొంది తమకు తోచినట్లా ప్రతిఫలము ననుభవించుటకును సహజమైన కోరిక యున్నది. ఇవి న్యాయమైనకోరికలు. ఇవి స్త్రీపురుషులకు సమానము. ఇట్లు సంఘమొప్పుకొనుటయే సమానత్వము. మానవ శరీరము, హృదయము, స్త్రీపురుషుల కొక్కటియేగదా. కాబట్టి పురుషులకున్న కోరికలు స్త్రీలకును యుండుట ప్రకృతి విరుద్ధముకాదు.

ఇంక నీసమానత్వ మేయేవిషయముల యందుండవలయునను ప్రశ్న చర్చింపవలసి యున్నది. కాని అంతకుముందు సమానత్వముపనికి రాదనువారి యూహలు కొన్ని చర్చించిన మేలు.

సమానత్వము పనికి రాదనువారెవరు? సాధారణముగాపురుషులు. భారతదేశములో పురుషులకే స్వాతంత్ర్యములేదు. స్వాతంత్ర్య మనగా నేను పైనవ్రాసిన కోరికలను నెఱవేర్చుకొనుటకు తగిన ప్రభుత్వసహాయము

లేదు. స్త్రీలించుమించుగా "బానిసలు." వారు మనలను లోబఱచుకొనుటకు ప్రయత్నింతురు. కాఁబట్టి మనము బానిసలకు బానిసలము గావలయునని కొందఱి యుద్దేశ్యము. ఇట్లని పురుషులందరెల్లప్పుడు నట్టివారనియు నాయభిప్రాయముగాదు. ఉదారహృదయులు లేకపోలేదు. వారికి వందనములు. పురుషులలో కొంతమంది యెల్లప్పుడును, అందఱును కొన్ని సమయములలోను "స్త్రీకి హృదయమున్నది. వారికిని రాగద్వేషములుగల" వనుమాట మఱతురు. అట్టివో వారిని సన్మార్గమున బెట్టుటకు తగిన సామర్థ్యముండినలహో చెప్పగలుగుటకు స్త్రీకి సమానహోదా యవసరము.

ఏల పనికిరాదందురు? ఇందులకు గొన్ని కారణములువారు చెప్పునవి విమర్శింతము. అది స్వభావమని కొందఱివాదము. పూర్వమునుండియు నట్లేయున్నదని వారిమతము. కాని వైదికవాఙ్మయములో స్త్రీపురుషులకు సమానహక్కులున్నటుల కానబడుచున్నది. సంసారమునకు స్త్రీపురుషులు రథమున కుభయచక్రములవంటివారు. వీనిలో యొక చక్రమున కెంతబాధ్యతయో రెండవచక్రమునకు నంతయే బాధ్యత. స్వభావమేమియో బోధపఱుపమన్నచో పురుషులు మొదటినుండియు నట్లేయున్నదని చెప్పుదురు. అనగా మొదటినుండియు పురుషులిట్లే చెప్పుచున్నారని యర్థము. అది వారికి స్వభావముగాఁ గనఁబడినది. పురుషులదృష్టి కట్లుతోచినది. పురుషులదృష్టికి వారి స్వాతంత్ర్యము నరికట్టునదేదియు స్వభావముగా దోచలేదు. రాజకీయపారతంత్ర్యమువారికి స్వభావముగాఁదోఁచినదా? నిర్వ్యాపారత స్వభావముగా దోఁచినదా? వాక్స్వాతంత్ర్య విహీనత స్వభావముగా దోఁచినదా? లేదు. స్త్రీలకు సమానత్వము లేకపోవుట స్వభావముగాఁ దోఁచుటలేదు. ఒప్పుకొందురా? మనస్సునకు తోఁచుటయే ముఖ్యముగాదా?

"స్త్రీలు తమ యబలత నొప్పుకొనుచున్నారు. స్వభావముగా స్త్రీ యజమాన్యముకోరదు. పురుషులు తమకంటె నధికులుగా తమకు యజమానులుగా నుండుట వారికి సమ్మత" మందురు. ఎవరొప్పుకొనినారు? "స్త్రీ యబలకా" దని వెనుక గృహలక్ష్మిలో మన సోదరీమణులు వ్రాసిన వాక్యములు స్మరింపబడుగాక! యాజమాన్యముకోరిక పోవచ్చును. కాని బానిసత్వము మనము కోరుచుండుటలేదు. సమానత్వము కోరుచున్నాము.

సమానత్వముకోరనివారు పురుషులు. పురుషులకు కోపమువచ్చుననియు, వానిపై నుండు గౌరవముచేతను కొందఱు స్త్రీలును యూరకుందురు. అట్లయిన న్యూనతనేల భరించుచున్నారని ప్రశ్న రాగలదు. భరించుచున్నామనగా రోగము సరదాచేతగాదు. తన్నివారణోపాయము లేక. అజ్ఞానముచే రోగమే స్వభావము కాబోలనుకొనుటచేత.

వేఱొకవాదమున్నది. స్త్రీస్వాతంత్ర్యమున్నచో స్త్రీలు కుటుంబకార్యములను లెక్కపెట్టుటకును సంతానము వృద్ధిచేసి

ప్రజాభి వృద్ధిచేయుటకు సమ్మతింపరని కొందఱు పురుషులవాదము. పురుషునకు లొంగియుండుటచేతనే సంసారములును, ప్రజాభివృద్ధియును జరుగుచున్నవా? స్త్రీకి మాత్రము కుటుంబ సత్సంతానముల యపేక్ష లేదా? సంతానాపేక్ష స్త్రీకిని పురుషునివలె సహజము. ఇంకను యెక్కువ కూడను అందువలన సమానత్వముచే నీ ఘనకార్యములు నిలిచిపోవని మనవి. ఒక వేళ స్త్రీకి యిష్టములేదని వాదముకొఱకు సమ్మతించినచో అంతలోకమును గుఱించి యామెకు శ్రద్ధయే లేనిచో పురుషులకు మాత్రమేల యంతశ్రద్ధ!

సమానతయున్నదని చరిత్ర దెలుపుచున్నది. విద్యలో సమానతయున్నట్లు భవభూతి యుత్తరరామచరిత్రయందు ఆత్రేయి పురుషవటువులతో విద్యాభ్యాసము చేసినదని వ్రాయుటచే దెలియుచున్నది. కామందకి యనుయోగిని పురుషులతో శాస్త్రచర్చ చేసినట్లు మాలతీమాధవీయము తెల్పుచున్నది. ఋగ్వేదములో కొందఱు మంత్రద్రష్టలు స్త్రీలు. వాగాంభృణియను నొక బ్రహ్మవిదుషి జ్ఞానబోధచేసినది. యజురాథర్వణ వేదములనాటికి స్త్రీలు 'శాస్త్ర' చర్చలు సలిపెడివారు. యాజ్ఞవల్క్యునిసతి మైత్రేయియే యిందులకు తార్కాణను.

సమానత్వము కావలయుననుటలో అధికత కోరుచుండుటలేదని స్పష్టము. మానవ సహజమగు ఆశలు మగవానికున్నట్లు మనకును యుండవచ్చునని వాదము.

రాజకీయవిషయములో సమానత్వమును గూర్చి చర్చింతము. రాజకీయవిషయములనగా మనకుగావలసి ప్రభుత్వము నెన్నుకొనుట ప్రజాప్రభుత్వములో పురుషునితో సమానస్థానములు తీసికొనుట దేశసేవ చేయుటయునుగదా.

ప్రభుత్వమునకు పురుషులపైవలెనే స్త్రీలపైనను హక్కుగలదు. ప్రభుత్వశాసనములు స్త్రీలపైగూడ సమానముగా వర్తించును. అట్టి ప్రభుత్వము పురుషులచే నెన్నుకొనబడినచో స్త్రీల హక్కులనుగూర్చి ఆ పురుషులకు ఆదుర్దాయుండవలసినపనిలేదు. ప్రస్తుతమున్నదిగదా యందురేమో అది శాసనబద్ధముగానప్పుడు యెల్లకాల మట్లే యుండునను నమ్మకమేమున్నది? స్త్రీలకు సమానత్వము లేకుండజేయవలయుననియే వారికి యెన్నికహక్కును లేకుండజేయుట యగుచున్నది. ఎన్నికహక్కు ఆత్మహక్కులను సంరక్షించుకొనుట కుపయోగింపఁబడును. ఎన్నికలు తెలియక తమహక్కును దుర్వినియోగము జేయుదురేమో? పురుషులు చేయుచున్నచో యేమగుచున్నది. తగినశిక్షణ విద్యయిడినచో మనమును పురుషులవలెనే యెన్నుకొనగలుగుదుము. భోజనము మితము, నియమము, లేకుండ పెట్టినచో అనారోగ్యమని యసలుమానుదుమా?

రాజకీయ శాసనసభలలో పురుషులతోపాటు స్థానములున్నచో ప్రతి: శాసనసమయములోను దానివలన స్త్రీలకు (ఆ

శాసనఫలితము ననుభవించువారిలో సగము (ప్రజలము) కలుగు కష్టనష్టములు చర్చింపఁబడవచ్చును. శ్రీమతి ఆచంట రుక్మిణమ్మగారు మద్రాసు శాసనసభలోనున్నారు. ఆవిడ యందలి చర్చలలో పాల్గొనుటలో సమర్థత చూపుటలేదా? ఇది ప్రస్తుతవిషయము. చరిత్రాత్మకముగా గావలయునన్నచో దార్కాణములు పెక్కులున్నవి. విక్టోరియా, ఎలిజబెత్తు, రాణీ దుర్గావతి మొదలగువారు పరిపాలకులు. నూర్జహాను మొదలగు సలహాదారులు గలరు గదా. వీరవనితలు, వీరమాతలు పెక్కురున్నారు.

దేశసేవలో స్త్రీలము సమానత్వము కోరుచున్నాము. రాజేంద్రప్రసాదుగారు కాంగ్రెసునకు స్త్రీలు చేసిన సేవ నుగ్గడించియున్నారు. శ్రీమతి సరోజినీ నాయుఁడు, దుర్గాబాయమ్మ తెలుగుజిల్లాలలో ననేకులగు స్త్రీలు భీమవరం తాలూకాలోని క్షత్రియవనితలు యీమధ్య మహాత్ముని యుప్పు సత్యాగ్రహము విషయములో చేసిన సేవ సమానత్వమును కాదనగలరా? కావలెనన్న యెందఱనో చూపగలము.

రాజకీయ వ్యవహారములలో న్యాయముకొఱకు నిర్దాక్షిణ్యము, నిష్పక్షపాతత్వము కావలయుననియు, మనము సాధారణముగా జాలిగుండె గలవారమగుటచే ముఖ్యవిషయములలో దయచే, పక్షపాతత్వముచే వ్యవహారములను పాడుచేయుదుమనియు గొందఱి యభిప్రాయము. రాజకీయవ్యవహార మట్టిదనుటకు సందియము లేదు. అచ్చట దయయుండుట దోషము. న్యాయమునకు హృదయములేదు. అయినను యిచ్చటగూడ స్త్రీలు వ్యవహారములు పాడుచేయరనుటకు యుద్ధమునకు పురిగొల్పిన ద్రౌపదియు, ఖడ్గ తిక్కన భార్యయును, తానే యుద్ధమున శత్రులను జెండాడిన ఝాన్సీయును సాక్షులు.

ఆర్థిక సమానత్వమును బరిశీలింతము. వ్యక్తులకు నిర్బంధములు లేక సంఘము యనుమతించిన పనులలో బనిచేయుచు, దానివలన సంపాదన చేసికొనుట కవకాశములుండుట; తనపూర్వులు సంపాదించిన దానిని తాననుభవించుట కవకాశము కల్పించుట; తనధనమును తాను వినియోగము చేసికొనుటకు స్వేచ్ఛయుండుట ననునవి యార్థికముగా నవసరములు. ఇవి స్త్రీపురుషులకు సమానములు.

తన పోషణమునకు దాను సంపాదించుకొనుట మగవానికున్న హక్కు. ఇది స్త్రీలకు లేదని యాతఁడన్నచో నది యామెను శాశ్వతముగాఁ దనపైనను, సంఘముపైనను యాధారపడి యుండునట్లు చేయుటకై యున్నది. ఉద్యోగము మగవానికి పాపముకాదు. తప్పుకాదు. స్త్రీకిమాత్ర మది యేల వలదనుచున్నారు? నిరుద్యోగసమస్యా భయమేమో? స్త్రీల పోటీ లేనప్పుడుమాత్రము పూర్తిగా నుద్యోగములున్నవా? నిరుద్యోగము స్త్రీలుద్యోగము చేయుటవలన వచ్చినదికాదు.

పురుషులకును, స్త్రీలకునుగూడ నిరుద్యోగమునకు కారణములు వేఱేయున్నవి.

మహాయుద్ధ సమయములో యుద్ధము చేయు దేశములన్నిటిలో పురుషులు యుద్ధములోనికి బోగా గుమాస్తాపనులు, రేడియో ఆపరేటరు పనులు, మందు సామానుపనులు, పోస్టాఫీసు, మొదలగు ఆఫీసుపనులు స్త్రీలతిసమర్థతతో నిర్వహించుకో గలిగినట్లు తెలియుచున్నది.

ప్లీడరుపనిలో యిప్పుడిప్పుడు స్త్రీలు హిందూదేశములో పనిచేయుచున్నారు. వైద్యవృత్తిలో నెంతమందియో సమర్థులు స్త్రీలు గలరని యందఱెఱిగిన విషయమే. ఉపాధ్యాయ వృత్తిమాట చెప్పనక్కఱలేదు. ఈ యన్నిపనులలోను స్త్రీల సమర్థత ప్రశంసింప దగియున్నది. ఇందు సమానతకు వ్యతిరేకములగు వాదములకు సహాయపడు లోపము లేవియు లేవుగదా! లోపములున్నచోఁ దగిన శిక్షణలేక యుండవచ్చును. పురుషులుమాత్ర మన్నిటిలో నందరును సమర్థులా?

తనపూర్వులు సంపాదించినది తాను (పురుషుఁడు) యనుభవించుచున్నాఁడు. మగవారు నిర్మించిన శాసనములగుటచే స్త్రీలకు వారసత్వము లేకుండజేసి మనలను లోబఱచుకొని యుంచుకో దలచినారు. "మీాకు శ్రమలేకుండ మగవారు కష్టపడి, మిమ్ము సుఖపెట్టు చున్నారు గదా" యని పల్కుదురు. ఖైదీకిని శ్రమలేదు. శ్రమలేకపోవుటలో చాల సుఖములేదు. కావలసినది ఆత్మగౌరవము స్వేచ్ఛ. ఆత్మగౌరవము ఆత్మవిశ్వాసమువలన గలుగును. ఆత్మవిశ్వాసమునకాత్మద్రవ్యముముఖ్యము. అదితండ్రిసొమ్మున కౌరసురాలిని చేయుటలో నున్నది.

సమానత్వము సమానస్థితిగతులవలన వచ్చును. పోష్యవర్గములోనిదిగదాయను నీచభావముతో మనజాతిని పుసుషులు చూడకుండుటకు మనకు ధనార్జనకును, ఔరసత్వమునకును హక్కులుండవలెను. పరస్పరగౌరవము, ఆదరముగల కాపురములు వర్ధిల్లును. స్నేహితులకున్న సంబంధమిట్టిది. భార్యలో స్నేహితులలక్షణములు మగవానికిని, భర్తలో చెలికత్తియలగుణములు యాడుదానికిని యానందదాయకములు గదా! అనగా 'సమానస్థాయి'లో సంతోషము గలదనిభావము.

ఒకవిషయము చెప్పవలసియున్నది. స్త్రీలందఱకును సంపాదించుటకు శక్తిగలదా? అను ప్రశ్నవచ్చును. పురుషులందరు సంపాదింప గలుగుచున్నారా? అన్న ప్రశ్న పెంకెతనముగా నుండును. సంపాదించుకొన గలుగువారిని సంపాదించుకొననిండు చాలును. స్త్రీజాతిపై పురుషులకు గౌరవము కలుగుట కార్థికసమత్వ మవసరము.

ఇక సంఘములో స్త్రీపురుషుల సమానత్వమునుగూర్చి చర్చింతును. తొలుత వివాహవిషయము. పిదప సంఘ, కుటుంబ, కార్యములలో స్త్రీపురుషుల సంబంధము, పిదప యొండొరులనుగూర్చిన ప్రవర్తనము వీనిలో ముఖ్యములు.

సంసారము సుఖప్రదముగ జరుగుటకు పరస్పరానుమతు లవసరము. తన కిష్టము వచ్చిన స్త్రీని వివాహము చేసికొనుటకు పురుషున కధికారమున్నది. స్త్రీ తరఫున యిష్టము తెలుపువారు తలిదండ్రులు. తల్లిదండ్రులు కుమరితల క్షేమముచూడరని యనలేము. కాని, బీదతనమువలన, యజ్ఞానము వలన, అమ్ముకొనుటయో, సరిపడనివానికిచ్చుటయో జరుగుచుండుట లేదని యెట్లనగలము? వివాహవిషయములలో స్త్రీల యభిప్రాయము కావలయునన్నచో బాల్యవివాహములు తప్పవలయును. స్త్రీయే తప్పుడుగా భర్తనెన్నుకొన్నచో యేమిచేయుదురని యడుగకుడు. తానే తెచ్చుకొన్న కష్టము, అపథ్యము చేసి తెచ్చుకొన్న రోగమువంటిది. ఇతరులపై కోపమునొందుటకు వీలులేదు. తన యభిరుచులకు, తనకోరికలకు వీలయినసంబంధమునకు స్త్రీమాత్రము ప్రయత్నము చేయదా? స్వయంవరములన్నియు విఫలదాయకములు కానేరవు.

సంసారములో సమానహక్కులుండుట వలన స్త్రీపురుషు లుభయులకును సౌఖ్యమున్నది. మనము సమానత్వము కోరుట యెందులకు? 'నా'దను బాధ్యత యుండుట వలన సంఘకార్యములు చక్కగ నగుటకు వీలున్నది. సంసారములో సమానత్వము వలన మనకు మానసికసౌఖ్యము కలుగును. ఒకటిమాత్రమున్నది. వయసుచే పెద్దవాడగుభర్త యనుభవములోగూడ పెద్దవాడయి యుండును. భర్త సామాన్యముగా యాలోచనా భాగమునునడిపి, క్రియా భాగమును భార్యకొసంగును. ఇందువలన మన సమానత్వమునకు లోపము వచ్చినదని నేనను. ఆలోచనవిని యవసరమైనచో యవలంబించి, యక్కరలేనిచో నక్కఱలేదని దాని యుపకృతమును మనకు బోధించి సమానతగుర్తించిన చాలును. సంసారరథమును రెండుచక్రములపై నాధారపడునిట్లు చేయుమని కోరుదును.

కడపట విద్య, శిల్పము, గానము, కవిత్వము మొదలగువానిలో సమానములగు నవకాశములు నేర్పుటకు గలుగవలెను. వీనిలో చాలవఱకు వివాదాంశములు కాకుండుటచే చర్చింపఁ బనిలేదు.

ఒక్కవిషయముమాత్రము చెప్పవలసియున్నది. లలితకళలలో ననవరతాభ్యాస మవసరము. మానినచో నవి పాడైపోయి ప్రాతఁబడిపోవును. సృష్టియేర్పాటులవలన స్త్రీ గర్భధారణాదికములందు పై లలితకళ లభ్యసించుటకు వీలులేదుగదా. ఉద్యోగము వేరే యుదరపోషణార్థమైనవృత్తి చేసికొను స్త్రీలకు సిద్ధహస్తత యుండకపోవచ్చును. అయినను, గొప్ప పాటకురాండ్రు లెక్కలేనంతమంది యున్నారు. సత్యవాణి, బుచ్చికృష్ణ మొదలగు చిత్రలేఖనా నిపుణులున్నారు. ఇది గొప్పకాదా?

స్త్రీపురుష సమానత్వ మెందు ననర్థదాయకముగాదని, ఆయా విషయములు చర్చించునప్పుడు చూపినాను. కోరునది

స్త్రీపురుష సమానత్వ మావశ్యకమా ఎందేని యనర్థదాయకమా!

సమానత గాని యధికత గాదు. పురుషులతో మాకు బాధ్యత కావలయునను చున్నాము. ఇందువలన బిడ్డలు, పోషణ, మొదలగు సృష్టిచే నియమింపఁబడిన విధులును, కుటుంబసంరక్షణ, గృహనిర్వాహణ మొదలగు వ్యవహార సౌకర్యముకొఱకు సంఘము నియమించినపనులను మనము వలదన్నామని యుద్దేశ్యముకాను. అవి యన్నియు ముఖ్యముగా మనమే నిర్వర్తింతుము. మనకు సాంఘికముగా, ఆర్థికముగా, రాజకీయముగా సమానత్వము కావలయుననుచున్నాము.

ఇట్టి సమానత్వ మనర్థకారికాదు. సరి కదా దానివలన నీక్రిందిలాభము లున్నవి. పురుషులలో నిప్పుడొక గుణమున్నది. తమ వలననే స్త్రీజాతి బ్రదుకగలుగు చున్నదని వారి యభిప్రాయము. దానివలన మనకు పోయినది లేదుగాని, ధైర్యముచే స్త్రీజాతిని హీనముగాఁ జూచుచున్నారు. ఇది మనకు మంచిది కాదు. సంఘమునకు మంచిది కాదు. రెండవది దేశములోనున్న భౌతిక, మానసికశక్తులు వృద్ధియై లోకోపకారకము లగుట స్త్రీలకు సమానతనీయక ప్రజలలో సగభాగము వ్యక్తులశక్తులను వ్యర్థము చేయుచున్నారు. సమానత్వమునంది మనము గూడ దేశసేవకు రాఁదగుట శ్రేయోదాయకము.

స్త్రీపురుష సమానత్వమన్నిట నావశ్యకమనియు, దానివలన లోకకల్యాణము గలుగుననియు, అందులకై మన జాతి యంతయు బ్రయత్నించుట ముఖ్యమైన విషయమనియు నెఱుంగుట సమంజసము.

చదువుచెప్పింపతల్లిరో! శ్రద్ధగొనుము

గురుతరవ్యవహార గుట్టు మట్టులనైన స్వయముగా నరసెడి శక్తిలేక
ప్రాణనాథుడువ్రాయు ప్రణయలేఖలనైన తనకుదాజదివెడి యనువులేక
అత్తవారెన్నెన్ని యగచాట్లుబెట్టిన తలిదండ్రులకుదెల్పు దారిలేక
చాకలిదెచ్చిన చలువగుడ్డలనైన పద్దువేయగ జాలు పటిమలేక

చదువురానట్టి యువిద దా ముదిమిదనుక
పడయరానట్టి బాధల పడెడుగాన
బాల్యముననుండి కూతుం డ్రబడికిబంపి
చదువుచెప్పింపతల్లిరో! శ్రద్ధగొనుము.

కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు

రక్షాసూత్రబంధనము

శ్రీమతి తటవర్తి సత్యవతీదేవిగారు

సాయంకాల సమయము. దినమందు రవి తన తీవ్రాతపముచే ప్రపంచమును దహింపజేసి పశ్చిమాంగనాసక్తుడై యరుగుచుండెను. చిత్తూరు రాజోద్యానవనమం దిరువురు స్త్రీలు సంభాషించుచుండిరి. అందొక్కతె ప్రౌఢ. ఒకతె ప్రౌఢావస్థకు చేరుచుండెను. ఆ పడంతుక లిద్దరి మోములందును విచారము అధీరత్వము ప్రకటమగుచుండెను. మొదటి స్త్రీ వ్యగ్రతా పూర్ణస్వరముతో పలికెను.

"సోదరీ! మన కందర కిప్పు డుపాయమేమి ఆలోచించితివి?

"కొంచెముగూడ స్ఫురింపజాలను. భగవానుడగు ఏకలింగస్వామి యుద్దేశ్య మెట్లున్నదో."

ఈసారి బహదూర్ షా ఉదయపురమును పూర్తిగా మట్టిలో కలిపివేయవలెనని నిశ్చయించినట్లును అట్లే ప్రతిజ్ఞచేసి యున్నట్లును వినవచ్చినది."

"సర్దారులందరు విక్రమజిత్తుయెడ నసంతుష్టులై యుండుటవలన వారందరు విక్రమజిత్తునకు సాయము చేయుదురనిన సందేహాస్పదముగా దోచుచున్నది. వారందరు విక్రమజిత్ యెడ నింత క్రోధులై యుండుటకుగల హేతువెద్దియో నాకు తోచకున్నది. అటులున్నను అందరుకూడ మేము పప్పాబాయి రాజ్యమందు వాసము చేయుచున్నామని యనుచున్నారు."

"సర్దారులందరు విక్రమజిత్తునకు సాయము చేసినను చేయకున్నను చిత్తూరును రక్షించుటలో వెనుతిరుగరు. మరి విక్రమజిత్తు రాజ్యము అత్యాచారిణియగు పప్పాబాయి రాజ్యమైపోయెనా?"

"ఎవరెరుగుదురు? వారందరిట్లే పలుకుచున్నారు. ఏ సమయములో పప్పాబాయి ఏమి చేసియున్నదో కాని యామెతో విక్రముని సరిపోల్చుచున్నారు. కాని సేనాపతులు విక్రమునిపై చేయు క్రోధముజూడ చిత్తూరును రక్షించుటకుకూడ వారు రారనియు పూనుకొనరనియు తోచుచున్నది."

"సోదరీ! నీవు వట్టి అమాయకురాలవు గదా! మేవాడ్ దేశవాసులకు చిత్తూరెంత గౌరవవస్తువో నీ వెరుగనట్లు తోచుచున్నది. చిత్తూరు వారికి ప్రాణములకంటె ప్రియమైనది. చిత్తూరు రాణాయందు వారికి సంపూర్ణమగు అయిష్టత గలిగియున్నప్పటికి మనస్ఫూర్తిగ వారు చిత్తూరును పూజచేయుదురు."

"ఇట్లున్నను గూడ గుజరాత్ పాదుషాతో నెదుర్కొన సమర్థుడగువాడు చిత్తూరులో నెవడు గలడు?"

"సోదరీ! ఇట్లు నీ వేల పలుకుదువు? ఈ మేవాడు దేశము ప్రస్తుతము స్మశానమువలెనున్నను సమయము వచ్చినచో ఈ భస్మరాశియందునుండి అగ్ని ప్రజ్వలించును.

"సోదరీ! ఇట్లు కాగలదేమో కాని నాకుమాత్రము నమ్మకము లేకుండుటచే నే నేదియు స్థిరము చేయజాలకుంటిని."

"నీ వింత భయపడిపోయితివా. ఛీ! సోదరీ! ఈలాగున పలికి నా మనస్సుకు బాధ కలిగింపకుము. రాజపుత్ర స్త్రీలు మరణమన్న భయపడుదురా?"

"అట్లైన నీ వింత ఆలోచించెద వెందుకు? ఏకలింగభగవానుని యుద్దేశ్య మెట్లో అట్లే కాగలదు."

"నేను నాకొఱకు విచారించుచుంటి ననుకొంటివా? విక్రముని విషయమై, ఉదయుని విషయమై ఆలోచించుకొన నాకు చాల భయము కలుగుచున్నది."

"అవును. నీ ఆలోచన బాగున్నది. కుమారులిద్దరి విషయమై బెంగగా ఉన్నది. అయినను రాజపుత్ర డింభకులుగూడ తమ విషయములో తా మాలోచించుకొనకుండ ఉండజాలరు. వారు బాల్యావస్థ నుండియు సాముగరిడీలయందు తేర్పరులేగదా."

"అది సరియే. కాని ఒక్కసారిగ ఏకలిప్తలో బప్పారావుల వంశమును నీవు లుప్తము చేయదలంచుచుంటివా?"

"నీ వన్నది సత్యము. ఈ సంగతి నాకు ధ్యానమే లేదు. మనమందఱ మెట్టి చిక్కులలో తగుల్కొన్నను సరే బప్పారావుల వంశము నిర్మూలము కాకుండ మనము జాగ్రత్త పెట్టవలయును.

"చిత్తూరుకోట రక్షితము కానిచో ఈ బాలకు లెట్లు అపాయరహితులగుదురు? విక్రముడు వీరుడే కాని అతడు గుజరాత్ సుల్తాను సైన్యముల నెట్లెదుర్కొనగలుడు?"

"ఈమాట సరియే కాని అందుల కెట్టి యుపాయ మాలోచించిన మన కార్యము నెరవేరును?"

"సోదరీ! ఒక ఉపాయము చేసిన మన కార్యము నెరవేఱజాలదా?

"ఎట్టి ఉపాయము?"

"హుమాయూను బాదుషాను చిత్తూరును రక్షింపవలసినదిగా ప్రార్థించినచో మన పని సఫలము కాదా?"

ఈ సంగతి విని రెండవ స్త్రీ బిగ్గరగ నవ్వెను. మరల మొదటి స్త్రీ పలికెను. "సోదరీ! ఒక్కసారియే నవ్వులో నెగురగొట్టితి వేమి?"

"నీమాట వినిన నెవరికి నవ్వురాదు? ఎవని తండ్రి స్వర్గవాసియగు చిత్తూరు రాణాకు ప్రతిద్వంద్వియో అట్టివానిని చిత్తూరునకు వచ్చిన ఆపత్తు తొలగించి కాపాడవలసినదిగా ప్రార్థించుట వెఱ్ఱితనము గాదా?"

"సోదరీ! నామాట యొక్కసారిగ అట్లు కొట్టివేయకుము. బాబరు స్వకీయులగు రాణావారికి శత్రువులైనను రాజపుత్రుల శౌర్యపరాక్రమములను ప్రశంసించుటలో తృప్తికనువాడు. హుమాయూను బాదుషాకూడ మనల ప్రశంసించుచు ఉండవచ్చును."

"ముసల్మానుల ప్రశంసపై నీవు విశ్వాస ముంచుచుంటివా?"

"మొగలులు అట్టి ముసల్మానులు కారని నేను వినియుంటిని. వారికి హిందువులయెడ సద్భావము కలదు?"

"నీవీ ఆశ్చర్యకరమైనసంగతి యెచ్చటవింటివి?"

"కాదు. ఇదిఅంతయు సత్యము. మొగలులు చాల శాంతప్రకృతి కలవారు. హిందువులతో సఖ్యము చేయుటకై వారెప్పుడును తలచుచుందురు. చిత్తూరు రాణి అనురోధమును ఆతడెన్నడు తిరస్కరింపజాలడు."

"నీ వెట్లు అనురోధము చేయుదువు?"

"నేను బాదుషావద్దకు రక్షాసూత్రము పంపెదను. ఏపవిత్ర రక్షాసూత్ర బంధనముచే రాజపుత్ర స్త్రీలు రాజపుత్రుల సోదరులని పిలుతురో అట్టి బంధనముతోడనే మొగల్ పాదుషాకు స్నేహమునకై ప్రార్థించెదను."

"ఏది యెట్లున్నను నీ సాహసము అత్యద్భుతము. కాని మొగలులాక రాజపుత్రస్త్రీయొక్క రక్షాసూత్ర బంధనము స్వీకరింతురా?"

"తప్పక స్వీకరించెదరని నాకు నమ్మకముగలదు. హుమాయూను బాదుషాయొక్క ప్రకృతిబట్టిచూచిన అతడు చిత్తూరురాణిని ధర్మసోదరిగ తలంచుటకు వెనుదీయడని నాకు విశ్వాసము."

"నీకు దీనిపై విశ్వాసమే ఉన్నచో మరి ఆలస్యమేల? మాత్రము శీఘ్రముగనే బాదుషావద్దకు బంపుము."

"కాని మొదట పాదుషావద్దకు మనిషినిబంపి అతని యుద్దేశ్య మెఱుంగవలయునని నాతలంపు. అనంతరమున వీలుగా నున్నప్పుడు రక్షాసూత్రము గూడ బంపవచ్చును. ఎందుకన ఒకవేళ అతడు దానిని త్రిప్పివైచుచో అపరిమితమగు అవమానము పొందవలసివచ్చును."

ఇద్దరు స్త్రీలును మేవాడ్ రాణాయగు సంగ్రామసింహుని భార్యలు. మొదటియామె పేరు కర్ణవతి. రెండవయామె పేరు జవాహిర్ బాయి. రాణాసంగ్రామసింహు డప్పుడు జీవించియుండలేదు. ఇద్దరురాణుల కిద్దరు పుత్రులుగలరు. ఒకని పేరు విక్రమజిత్, రెండవవాని పేరు ఉదయసింహుడు. మాలవ్యా బాదుషాలతో మేవాడ్‌నకు ఎప్పుడు శత్రుత్వమువిడువక వచ్చుచుండెను. సమయము దొరికినప్పుడు ఒకరు రెండవవారిపై పగదీర్చుకొన తలంచుచుండిరి. సరిగ రాణా బ్రతికియున్నంతకాలము వారికి వీలుచిక్కినది కాదు. మరణించినపిదప విక్రమజిత్తు సింహాసన మధిరోహించెను. కాని యీతడు కొలదిరోజులలోనే అందర కప్రియుడై పోయెను. గుజరాత్ పాదుషా బహాదుర్‌షా మేవాడ్ పరిస్థితులన్నియు తెలిసికొని చిత్తూరుపై ఆక్రమణ చేయదలంచి వలయు సన్నాహము లాచరించుచుండెను. మేవాడ్ వాసులకుగూడ అతనియుద్యమము తెలిసెను. కాన వారందరు అత్యంత శంకితులైరి. ముఖ్యముగ రాణి కర్ణవతి తనకుమారుడగు ఉదయసింహుని విషయములో బెంగగొని యుండెను.

రాణీకర్ణవతి తాను నిశ్చయించినట్లుగ పురోహితునిపిలిచి తనఅభిప్రాయము వెల్లడించెను. పురోహితుడు బాదుషావద్దకు లేఖగొంపోవ స్వీకరించెను. యథాసమయములో రక్షాసూత్రముగూడ పాదుషావద్దకు బంపబడుననికూడ తెలిపెను. పురోహితుడు శుభముహూర్తమున ఆగ్రానగరమునుగూర్చి ప్రయాణమయ్యెను.

౨

బాదుషాహాయగు హుమాయూన్ నివాసము ఆగ్రానగరము. ఈసమయమున శత్రువులవలన నతనికి గూడ మిక్కిలి శ్రమగా నుండెను. ఆఫగనిస్థానమందొక విద్రోహదళము, బంగాళా, బీహార్ దేశములలో శేర్ షాహాయున్న యుద్ధమున కెదురుచూచుచుండిరి. రాణీకర్ణావతి పురోహితుడుద్వారా లేఖ పంపునప్పటికి హుమాయూన్ బంగాళాదేశము వైపునకు దండెత్తిపోవుటకు సిద్ధుడైయుండెను. బాదుషా సభలో కూర్చునియుండెను. ఇంతలో ద్వారపాలుడు పాదుషాకు పురోహితుని రాక యెరింగించెను. చిత్తూరు రాణియొక్క కులపురోహితు డేదియో అవశ్యకకార్యముపై తనవద్దకు వచ్చియుండెనని గ్రహించి హుమాయూన్ వెంటనే యాతనిని లోనికి రప్పించి సంగతేమని అడుగగా పురుహితుడు రాణీకర్ణావతియొసగినలేఖ అతనికి అందిచ్చెను.

పాదుసా లేఖపఠించెను. అనంతరమున పురోహితుడు—"ఇదికాక ఆజ్ఞయొసగుచో నేను కొంత వక్కాణించెదను" అనెను.

"మంచిది. సుల్తాను బహాదుర్‌షాహా చిత్తూరుపైకి దాడివెడలి వచ్చుటకు బయలుదేరియుండెనా?"

"బయలుదేరుట కుద్యుక్తుడై యుండెను. శీఘ్రములోనే బయలుదేరునని వినియుంటిని."

"నేను నాశక్తికొలంది రాణి ప్రార్థనము చెల్లింప ప్రయత్నించెదను."

"పాదుషావారి మాటలచే నేను సంతుష్టుడనైతిని. చిత్తూరు రక్షింపబడుననియు, రాణా సంగ్రామసింహుని వంశము లుప్తము కాజాలదనియు నాకు నమ్మకము కలిగినది."

"సంగరాణాయొక్క అద్భుతవీరత్వముపై నేనత్యంతము ముగ్ధుడను. అందుచే యథాశక్తి నేను వారి వంశమును కాపాడుటకు ప్రయత్నము చేసెదను. రాణితో మీరు నాయీ యుద్దేశ్యమును తెలుపుడు."

"బాదుషాహ ఆజ్ఞ శిరోధార్యము."

"సమయము వచ్చినప్పుడు రక్షాసూత్ర మంపెద నని రాణి తన లేఖలో తెలిపియుండెను. రక్షాసూత్ర బంధనమన్న నేమో తెలియజేయుడు."

"మా రాజపుత్ర స్త్రీలలో నొక రివాజుగలదు. ఏ స్త్రీయైనను ఒకరితో ధర్మసోదరునిగా సంబంధము స్థాపనముచేయ నుద్దేశించియున్నప్పుడు రక్షాసూత్ర మను నొక త్రాడు చేతికి కట్టిబంపుదురు. ముఖ్యముగ వారేదైన విపత్తులో చిక్కుకొనియున్నప్పుడు పంపుదురు."

"రక్షాసూత్రబంధనముద్వారా సోదరసోదరీసంబంధము స్థాపితమగునా?"

"అవును ఎవనియొద్దకు రక్షాసూత్రమంపబడునో అతడు ప్రాణములనొసగియైనను ఆమెకు సహాయ్యము చేయును.

"మొగలుపాదుషాకూడ యిందుకు వెనుదీయడు. సాదరపూర్వకముగ యామెపంపు రక్షాసూత్రము గ్రహించెదనని మీరాణితో జెప్పుము. నేను బంగాళా దేశము వైపునకు జనదలచితిని కాని యామె అనురోధము తీర్చుటకై ఇప్పుడే యావత్తుసేనతో చిత్తూరు వైపునకు బయలుదేరి వచ్చుచున్నాను."

"పాదుషావారి ఆజ్ఞ శిరోధార్యము" అనిపలికి పురోహితుడు సెలవుగొని చిత్తూరునకు ప్రయాణమయ్యెను.

3

బహాదూర్ షాహ ప్రతిహింసాగ్ని హృదయమును దహింప చిత్తూరును భస్మీపటలముగావింప పెద్దసేనాసమేతుడై చనుదెంచుచుండెను. అతని అశ్వికదళము కాల్బలమునకు అంతులేకుండెను. ఇవియుగాక ఫిరంగులు పేల్చు సైనికులుగూడ అనేకతుపాకులతో అరుదెంచుచుండిరి. లాబ్రీఖాన్ అనువాడు తుపాకి వీరులకు నాయకుడు.

రాణావిక్రమజిత్తు అప్పుడు బూందీ రాజ్యాంతర్గతమగు "వైచ"మను పట్టణమున ఉండెను. బహాదూర్ షాహ సేన మొదట అచ్చటనే కనిపించెను. విక్రమజిత్తుకూడ వెనుకడుగు వేయువాడు కాడు. అతడు తన కప్పుడు సేనను గైకొని ఆ అసంఖ్యసేనతో దలపడెను. అతని అధీనమందుగల సర్దారు లాతనిని రక్షించుటకన్న చిత్తూరును గాపాడుటయే ముఖ్యమని ముందునకేగిరి. బహాదూర్ షాహయొక్క ప్రబలపరాక్రమ సైన్యమెదుట విక్రముడు నిలువజాలక పోయెను. నేడు చిత్తూరునకు సర్వనాశము సిద్ధమయ్యెను. కోటగోడకు రంధ్రముచేసి మహమ్మదీయులు లోన ప్రవేశించిరి.

దుర్గారావు, సత్తా, దద్దా మొదలగువారు రంధ్రపథమందు జీవములు త్యజించిరని విని జవాహిర్ బాయి కొలదిసేపటిలో అస్త్రశస్త్రములు కవచము మొదలగునవి దాల్చి యచ్చటకు వచ్చెను.

రాజమాతను గాంచి సర్దారులు సైనికులు ద్విగుణీకృతోత్సాహములతో బోరదొడంగిరి. కాని ఫిరంగి గుండు తగులుటచే నా వీరనారీరత్నముకూడ నేల కొరగెను. వీరనారియగు ఆమె చిత్తూరురక్షణము కొరకై నవ్వుచునవ్వుచు ప్రాణములర్పించెను. అనంతరమున మిగిలిన రాజపుత్రులు ప్రాణములొడ్డి యుద్ధము చేయసాగిరి.

జవాహిర్ బాయి మరణవార్త రాణీకర్ణవతికి తెలిసినతోడనే యామె శోకసంతాపములచే అస్థిరయయ్యెను. అంతమున ఆమె పురోహితుని మరియొకసారి పిలిపించి ఇక నాలసింపకుమని రత్నఖచితమగు సువర్ణకంకణము రక్షాసూత్రరూపముగ నాతనికి అందిచ్చెను. దానిని పురోహితుడు గైకొని పాదుషా దర్శనార్థమై వెడలిపోయెను.

హుమాయూన్ బాదుషా ఆగ్రానుండి బయలుదేరి అపారమగు సేనావాహినితో చిత్తూరువైపునకు

రాజో చ్చెను. బహాదూర్ షా సుల్తాను చిత్తూరుకోటను వశపరచుకొనియెనని మేవాడ్ పొలిమేరవరకు వచ్చిన మీదట యావైపునకు పోవుటకు ముదలయొసంగెను. అంతయు అతివేగమున చిత్తూరువైపునకు జని త్వరలో కోటసమీపమునకుపోయి నిలిచెను.

ముగలుసేన చిత్తూరుపొలిమేరకడ విశ్రమించి యుండ నచ్చటకే పురోహితుడు చనెను. పాదుషా యగు హుమాయూన్ అతని తనదర్బారులోనికి పిలిపించి సంగతేమని అడిగెను.

పురోహితుడు యథోచితరీతి నాతనికి ప్రణమిల్లి పలికెను. "సమ్రాట్! చిత్తూరు సర్వనాశమగుటకు సంసిద్ధమై యున్నది."

"సుల్తాను కోటలో ప్రవేశించియుండెనాయేమి?"

"ఈపాటికి ప్రవేశించియుండును."

"అతడు కోటలో ప్రవేశించుట మీరు చూచి యుండలేదనుకొందును."

"మహారాజా! లేదు. ఊరకే కోటలో ప్రవేశించుట యాతనికి తేలికయా? అయినను అతనిరాక కడ్డుతగులువార లిప్పు డెవరున్నారు? అందఱు చిత్తూరుకొఱకై బలియై పోయిరి."

"రాణా జీవించియుండలేదా?"

"ఏకలింగస్వామికృపచే నాతడుజీవించియుండెను. కాని ఎచ్చటనుండెనో యెవ్వరు ఎఱుగరు."

"అయిన ఇంతవరకు చిత్తూరును ఎవరు కాపాడిరి?"

"రాజపుత్ర సర్దారులును, రాజమాతయగు జవాహిర్ బాయియును. కాని వీరులందరు స్వర్గమలంకరించిరి. రాజమాతయు పోరుచు మరణించెను."

"రాణీకర్ణవతియు ఉదయసింహుడు క్షేమముగా ఉన్నారా?"

"నేను వారు బ్రదికియుండగా చూచివచ్చితిని. రాణీ పూర్వకథనమురీతిగ రక్షాసూత్రము పంపించి యున్నది."

ఇట్లు పలికి పురోహితుడు స్వర్ణవలయమును దీసి బాదుషాకు కొసగెను.

పాదుషా చేతికి దానిని తొడిగికొనగా పురోహితుడు శీఘ్రముగా చిత్తూరునకు దయచేయవలయునని కోరెను. అట్లే అని పాదుషా తన సైనికులతో చిత్తూరు వైపునకు జనెను. రాణీకర్ణవతిని రక్షించుటకొరకై యాతని హృదయము ఆతురపడుచుండెను. అతడు ఆ రక్షాసూత్రబంధనమును కర్తవ్యబంధనముగా దలంచి మిక్కిలి కంగారుతో ప్రయాణము చేయసాగెను.

రాజమాత మరణించిన పిమ్మట సుల్తాను సేన యొక్క వేగమును రాజపుత్రులు సహింపజాలక పోయిరి.

రాణీకర్ణవతి యంతయు వినెను. సర్దారులందరు యామెవద్దకు జని, "జననీ! దుర్గము రక్షింపబడినది కాదు. ఇక రాజపుత్రస్త్రీల కర్తవ్యము పాలనము చేయుదురుగాక" అని పలికిరి.

"మీరందరు చితులు అలంకరించుచుండుడు. అంతలో నేనును తయారగుదును. హా! రక్షాసూత్రమా! నిన్నెంత ఆలస్యముగా ఏలపంపితిని? పాదుషా చేరనే లేదు గదా."

"రక్షాసూత్రమే పంపినచో ఆలస్యమేల చేసితిరి?"

"ఏకలింగస్వామి యిష్టప్రకారము జరిగెను. ఆ స్వామి మన బలిదానము వాంఛించియుండెను. నేను కూడ వారి చరణసాన్నిధ్యము జేర నరుగుచుంటిని. మంచిది. కాని ఉదయసింహుని విషయమై యెట్టి ఉపాయ మాలోచించితిరి?"

"వారికొరకు మీరు విచారింపకుడు. బూందీవీర శ్రేష్ఠుడగు సూరతానురావువారి భారము తనపై నుంచికొనెను."

"అయిన నేను నిశ్చింతనై ప్రాణముల దొరగెదను. మీరందఱు సహగమన వ్రతమునకు పరికరములు గూర్చుడు. నేను సిద్ధము చేసికొందును."

రాజపుత్రులందరు చితి అలంకరింప దొడంగిరి. కొలదిసేపటిలోనే కలపదెచ్చి ఒక పెద్ద చితి పేర్చిరి. నేడు ఈ మండుచున్న చితిలో రాజపుత్రస్త్రీలు, మాతలు, సోదరీగణము, భార్యలు ఆత్మవిసర్జనము చేయుదురని యుద్ధములో చావగా మిగిలిన రాజపుత్రులనుకొనజొచ్చిరి.

చితిప్రజ్వలితమై అందుండి మంట బయలుదేరుచుండగా రాజపుత్రి స్త్రీలందరు అలంకరించుకొని అక్కడకు చేరిరి. రాణీకర్ణవతివద్దకు పదమూడువేల రాజపుత్ర లలనలు ప్రోగయిరి. ఇంతలో సుల్తాను కోటను స్వాధీనము చేసికొని యీవైపునకే పరుగెత్తుకొని వచ్చుచుండెనని తెలియగా అందరు భగవానుడగు ఏకలింగస్వామి నామము స్మరించుచు ఆ చితిలో బడిరి. చూచుచుండగా అగ్నిశిఖ ప్రజ్వలించెను. పదమూడువేల రాజపుత్రస్త్రీలు భస్మరూపముగ మారిపోయిరి!

౪

చిత్తూరు జయించి బహాదుర్‌షాహా సంతోష సముద్రమున యీదులాడ జొచ్చెను. ఇంతలోనే హుమాయూన్ పాదుషా చిత్తూరు చేరెనని వార్త వచ్చెను. చక్రవర్తి లేఖగొని దూత కోటలో ప్రవేశించెను. హుమాయూన్ చక్రవర్తి బహదూర్‌షాహను కోటవిడిచి వెడలిపోవలసినదిగా వ్రాసెను. అరీతిగనే సుల్తాను కోటనువదలి తన దేశమునకు ప్రయాణమయ్యెను. హుమాయున్ పాదుషాహ కోటలో ప్రవేశించి రాణీకర్ణవతి పదమూడువేల రాజపుత్రస్త్రీలతో ఆత్మ బలిదానముచేసిన కథవిని స్తంభితుడైపోయెను. అతని నోటినుండి "హా! సోదరీ! రక్షానూత్రము కొంచెముముందుగా ఎందుకు పంపక పోయితివి?" అను వాక్యములు వెడలెను.

విజయదశమి!

శ్రీమతి చర్ల నగరాజకుమారిగారు

రాజమహారాజ రాజాధిరాజులైన
కృష్ణరాయాది మహనీయు లేలునపుడు
పూజ్యవై భారతీయ సంపూజ్యవగుచు
నెంతలె తేసి గౌరవమ్మొనసినావొ!

నేడు దుర్భరదారిద్ర్య పీడితాత్ము
లయిన భారతీయప్రజలు ప్రాంజలి గయి
సేయుటేగాక స్వాగతం బీయలేరు
కొన్కలీయంగలేని బికారులగుట.

పూర్వమహనీయు లెన్నియో మోదమునను
కొన్కలిచ్చి స్వాగతముల గౌరవించి
రనుచు వీరియెడల బిట్టుకినియకమ్మ!
తినుటకేలేని యీభారతీయులే మొ
సంగి సత్కరింపగలరు జగతినిన్ను.

* * *

నాటిగౌరవమ్మందు శతాంశమైన
గాంచలేవన కల్లగా దించుకైన
విపుల విఖ్యాత సుచరిత్ర విజయదశమి!

కా ల రు లు

అలంకరణము

టెలివిజన్ లేక దివ్యదృష్టి

గోపరాజు శివశంకరరావుగారు, ఎం.ఎస్.సి.

చైనాదేశమున 'ఒక ఛాయ పదివేల వాక్కులకు సమానము' అను సామెత కలదు. ఇందెంతో భావమున్నది. టెలివిజన్ అనగా దూరదేశములోని మనుష్యులను, మనోహరమైన దృశ్యములను కండ్లకు కట్టినట్లు చూచుటకు వీలగుట. శాస్త్రజ్ఞుల పరిశ్రమలవలన కనుగొనబడి తయారుచేయబడినను, ప్రజలు తక్కువవెలతో దానిని వినియోగపరచునంత వీలులోనికి రాలేదు. ఈ బాల్యావస్థలోనే జర్మనీలో కొన్ని స్టూడియోలును, బ్రిటిష్ బ్రాడ్‌కాస్టింగు కంపెనీవారు అలగ్జాండ్రియాప్యాలసు లండనులోను, డాన్‌లీకంపెనీవారి పేలసులోను స్టూడియోలను ఏర్పరచి దృశ్యములను దూరదేశములకు పంపుచున్నారు. జర్మనీలో ఛాయలను గ్రహించుయంత్రములను, టెలివిసర్ (Televisor) లను అమ్ముచున్నారు. ఒకే పెట్టెలో రేడియోసంగీతం వినుటకును, టెలివిజనువలన ఛాయలను గ్రహించుటకును ఏర్పరుప బడియున్నది. మీటరు త్రిప్పుటతోడనే వివిధప్రదేశముల దృశ్యములు కనబడును. టెలివిజన్‌కు 'బెయిరుడు' (Baird) అను ఇంగ్లీషు మహాశయుడు కారకుడు. 1925 వ సంవత్సరము ఏప్రెల్‌లో ఈయన మొదట నిరూపణము చేసినను, 1935 వ సంవత్సరము మార్చినెల వరకు బ్రిటిష్‌వారు స్టూడియోలను స్థాపించలేదు.

పురాణాది గ్రంథములలో పూర్వకాలమున పురుషులు దూరదేశపు వాక్‌దృశ్య వాసనస్పర్శలను వారి మహత్తు లేక దివ్యదృష్టిమూలమున గ్రహించెడివారని చూచి అతిశయోక్తులుగా భావించెడివారము. ఇప్పుడు శాస్త్రజ్ఞానమువలన అతిశయోక్తులు నిజము లగుచున్నవి. టెలివిజన్ కొన్ని ఐరోపీయదేశములలో వాడుకలోనున్నది. మనదేశములోనికికూడ శీఘ్రకాలములో వాడుకలోనికి రాగలదు. కొలది కాలములో శాస్త్రజ్ఞులు వాసనలను, స్పర్శలను గ్రహించుట కనిపెట్టుదురని నాదృఢనమ్మకము.

బుద్ధిబలమువలన శాస్త్రజ్ఞులు కనిపెట్టిన అమోఘమైన యంత్రములన్నియు మన ఇంద్రియములవలె పనిచేయునట్లు ఏర్పరుప బడినవి. చెవిలాగుననే పనిచేయు యంత్రమును తయారుచేయుటకు ప్రయత్నించి జయమొందిరి. దానినే 'టెలిఫోను' లేక

'మైక్రోఫోను' అందురు. తరువాత ఇమిటేషన్ (artificial) కన్నును తయారు చేసిరి. దీనినే 'ఫోటో ఎలెక్ట్రిక్ సెల్' (Photo electric cell) అని అందురు. చెవి కన్ను పనిచేయుటకు జీవము ఎట్లు అవసరమో అట్లే పై రెండుయంత్రములు పనిచేయుటకు 'ఎలెక్ట్రిక్ కరెంటు' అవసరము.

టెలివిజనే గాక దూరదేశము నుండి ఫోటోలను పంపుట (Telephotography), పై దేశములలో జరుగు మాట్లాడు సినిమాలను చూచుట (Tele-talkies), ఛాయలను ప్లేట్లపై రికార్డుచేయుట (Phono-vision), చీకటిలో విదేశపుదృశ్యములను చూచుట (Noctovision), టెలివిజన్‌ను రంగులతో చూచుటకూడ కనిపెట్టిరి.

తరువాత టెలివిజన్‌లోని ముఖ్యాంశములను చర్చింతము. ఒక అనుక్షణము మాత్రము దృశ్యము చూచినప్పుడు కన్ను సెకండులో ఎనిమిదవ భాగమువరకు ఆ దృశ్యమునే చూచుచున్నట్లు కనబడును. దీనినే దృష్టినిలకడ (Persistence of vision) అని అందురు. కంటియొక్క స్వభావ గుణముచేతనే మనము సినిమాలను, టెలివిజను చూచుచున్నాము. వెలుతురు వస్తువులమీదపడి కనుపాపమీదకు వచ్చుట వలననే మనము దేనినైనను చూచుటకు కారణమై యున్నది. టెలివిజనుకు వెలుతురు విభజనముఖ్యము. నిప్కోగారు కనిపెట్టిన ఒకేసైజు ఒకేవేగమున తిరుగు విభజనచక్రములను ఛాయలను పంపుచోటను గ్రహించుచోటను ఉపయోగించవలెను. పంపుచోటనుండే ఫోటో ఎలెక్ట్రిక్ సెల్ మీదపడు ఛాయ దూరదేశమున గ్రహించు యంత్రములోనుండే 'నియాన్‌లాంపు' అలికిడి మూలమున కనబడును.

టెలివిజన్ హంతకులు, దొంగలు, వీరి ఫోటోలను, వేలిముద్రలను వివిధదేశభాగములకు పంపి పోలీసు పరిశోధనలకు తోడ్పడుచున్నది. ఎక్సరే (Xray) ఫోటోలను దూరదేశములోని నిపుణవైద్యులకు పంపి వారి అమూల్య సలహాలను కొన్ని నిముషములలోనేపొంది, అనేక జీవరక్షణములు చేయవచ్చును. 'నాక్టోవిజన్'వలన సైన్యము, రాత్రివేళ విరోధులకు తెలియకుండగనే ఫోటోలనుతీసి గుట్టుమట్లను తెలిసికొనవచ్చును.

కలలు నిజములుగా మారుచున్నవి. ఉద్దేశ్యములు ఎంత ఆశ్చర్యకరమైనను, మొదటలో హాస్యాస్పదమైనను, యోచనాపరుల మనమున నశింపక, వేళ్లు పారి, పెంపొంది, నిజరూపమునుదాల్చి సర్వజనులకు సహాయమై రంజింపచేయును.

మ నో ర మ

గీ. రణముఖంబునఁ జచ్చిన ♦ ప్రాణవిభుని
కాయమింటికి దెచ్చి ర ♦ క్కాంతఁదలచి–
రోదనము సేయ దీఁచుక ♦ ఖేదపడదు
మూర్ఛ మునుగదు విహ్వల ♦ మూర్తి గాదు.

గీ. ఆమె పరిచారికలు చూచి ♦ యడలఁదొడఁగి
రామె శోకింపకూరక ♦ యట్లుయున్న
హృదయ దుఃఖాన ప్రాణంబు ♦ లెగయునంచు
విగతచేతనయానంచు ♦ వేగపడుచు.

గీ. శివికేశ్వరు మెచ్చిర ♦ చ్చెలువ యెదుట
ప్రణయయోగ్యుఁడు ధీరుఁ డ ♦ పారగుణుఁడు
స్నేహ శాత్రవపాత్రుఁడ ♦ శేయుఁడనుచు
నైన నోరత్తియేడ్వ ద ♦ య్యబల వినియు.

గీ. అంతనొక బాల మెలమెల్ల ♦ నచటనుండి
యోధవరు మోముపై వేసి ♦ యున్నవలువ
తొలగదీసెను దుఃఖంబు ♦ కలుగుకొఱకు
నైన నోరత్తియేడ్వ ద ♦ య్యబల కనియు.

గీ. తొంబదేండ్లున్న ముదుసలి ♦ తొయ్యలొకతె
వాని పసిబిడ్డనుంచెన ♦ ప్పుడలి యొడిని
తొలకరినిబోలె కన్నీరు ♦ కూలిపడియె
'నీకునై బిడ్డ! బ్రదికితి ♦ నీకటంచు.

రా జ కు మా రి

౬

కలవలె చిత్రమువలె జరిగియుండిన నాటి సంఘటనములు ఆనాఁడే పరిసమాప్తమై యుండకపోయినను మఱల నాకింతవఱకుఁ బొడసూపి యుండలేదు. జాగ్రతకును సుషుప్తికిని మధ్యస్థమగు ననిర్వర్ణ్య స్థితియందు నే నుండిపోయితిని. చూచుచుఁ జూడజాలక, వినుచు వినఁజాలక అనుకంపనీయమగు దుర్దశయందు పడియుండినను అప్పుడయిన సమస్తవిషయములను నేను పలుమాఱితరులవలన వినియుండుటచేత వానిని నేను స్వయముగ జూచినట్లే చెప్పఁగొందును.

నేనట్లు భూతలమునఁ గూలిపోయినప్పుడు నేనును నాపక్షమును పరమవిషాదకరమగు నపజయమునకుఁ బాలుపడి దేనికై యుద్ధమొనర్చితిమో దానినంత నొక్కత్రుటిలో గోల్పోవవలసిన మహాపదకుఁ బాత్రమయితిమి.

'రాజకుమారుఁడు హతుఁడయ్యె'నని ప్రేక్షకులందఱు నప్పుడు మహానాదముగఁ జెప్పఁగొనఁదొడఁగిరి.

నాతండ్రిగారామహానాద మాలించుటయేతడవుగ రంగభూమిపై నేను పడియుండిన తావునకుఁ బరుగెత్తివచ్చిరి. వారు పరమదుఃఖావేశమున నాయొద్దఁ జతికిలఁబడి నాతలత్రాణమునుదీసి సంతాపితాంతఃకరణులయి తల్లడిల్లుచుండగ వారివెనుక తన యహల్యను దలంచి దుఃఖించుచు శకుంతలాదేవియు నేను పడియున్న తావునకు కరుదెంచెను. కాని ఆయిందిర అహల్యాకుమారినెత్తుకొని ఆ విద్యాలయసౌధాగ్ర

మున తన బాలికాసంఘముతో నిలువఁబడి తనకైన మహావిజయమునకుఁ బొంగిపోవుచు సర్వ ముపలక్షించుచు నేయుండెను.

మృదుమధురధ్వనులతో దేవతలు తన్ను స్తోత్రముచేయుచుండగా తూలపోని పరాక్రమమునఁ గీర్తితత్పరయై సింహనాదాట్టహాసములతో లోకకంటకుల నీఱుచేసి తన భావిచరిత్ర ముగ్గడించుకొనుచు మహోపన్యాసమిచ్చిన చండికాదేవివలె * ఆమె యావేశపూరితయయి యీక్రింది గీతములఁ బాడెనట.

గీ. పడిరి మనశత్రువులందఱు ♦ పడిరిపడిరి,
భ్రష్టమతులౌచు దుష్టులై ♦ భంగపడిరి.
అంధకారాన వారెద్ది ♦ యపహసించి
హీనతరమంచు చిన్నదం ♦ చెంచినారొ

గీ. అట్టివి త్తనమిప్డు వ ♦ ర్యాంధ్రజగతి
విస్మయావహమానట్లు ♦ విస్తరిల్లి
వేలకొలదిగ శాఖల ♦ వేసి వేసి
సూర్యదేవుని రస్మిచే ♦ శోభగాంచి

గీ. కొలది యిడరానిఘనతచే ♦ కూర్చుకొనియె,
పడిరిమన శత్రువులందర ♦ పడిరిపడిరి
భ్రష్టులై, దుష్టమతులయి ♦ నష్టపడిరి,
పలువెఱంగుల భంగాల ♦ పాలబడిరి.

గీ. స్త్రీలకన్నీళ్లఁదడిపెనీ ♦ చివురు లగ్ని
అశ్రుమయములు పత్రంబు ♦ లన్నిదిశల
నట్టిసందర్భముండియు ♦ నందుబోడమె
పురుషదుర్గాహ్యమైనట్టి ♦ పుణ్యరవము.

గీ. ఖండితము సేయవచ్చిర ♦ కాండముగను–
ప్రాణములు దీయరాని యం ♦ పానఁబెట్ట
హాతమతులవచ్చినాయుధ ♦ హస్తులగుచు
వచ్చి తమదెబ్బచేఁ దామె ♦ చచ్చిరిపుడు.

గీ. పడిరిమన శత్రులందఱున్ ♦ బడిరిపడిరి
భ్రష్టులై, దుష్టులై, నష్ట ♦ భాగ్యులైరి–
పెండ్లికినివచ్చున ట్లతి ♦ బిరుసుతలల
చేత గొడ్డళ్ల ధరియించి ♦ చెప్పకొనిరి:–

గీ. "చూడగంటిమి దీనినీ ♦ సొబగుతోడ
ఐననిప్పుడ పడఁగొట్టి ♦ దీనితోడ
సల్పుకొందము గేహోప ♦ సాధనముల–
బల్లచెక్కలు, కుర్చీలు, ♦ మంచములును.

గీ. పురుషలోకైక సౌఖ్యాను ♦ భోగ్యమైన
బండ్లు, పడవలు, సోదలు, ♦ వంతెనలుగ
చేసికొందము కొమ్మల ♦ చెఱపివైచి
పంచికొందము గృహయోగ్య ♦ వస్తువు"లని.

గీ. పడిరిమన శత్రులందఱున్ ♦ బడిరి పడిరి
పలువెఱంగుల భ్రష్టులై ♦ భంగపడిరి,
కొట్టవచ్చియు విఫలులై ♦ కూలిపడిరి
చెఱుపవచ్చియుఁ దమ్ముదాఁ ♦ జెఱచుకొనిరి.

గీ. ఊర్కకంబంబురీతి న ♦ త్యుగ్రబలము
పుట్టినప్పుడ పుట్టెనీ ♦ భూజమందు
చెఱుపఁగలవారె! శత్రులీ ♦ నీమఁ జొచ్చి
భంగపడెదరుగాక దు ♦ ర్వారులయ్యు.

గీ. హస్తములయందె గొడ్డళ్లు ♦ ధ్వస్తమయ్యె
వారిపైకేతి యెమ్ములీ ♦ వలను వితిగ–
చెడిరిమన శత్రులందఱుం ♦ జెడిరి చెడిరి
చెఱుప నుంకించి రూపఱీ ♦ చెడిరి చెడిరి.

గీ. ఇట్టి గ్రీష్మంబుఁ జూచిన ♦ వృక్షమింక
శీతలచ్ఛాయ నిడుగాక ♦ చేవఁగలిగి
హృదయ సంతోషఫలముల ♦ నిచ్చుగాక
ఇంపుగల్గించుగాక స ♦ త్యైకమహిమ.

---

* శుంభనిశుంభాసురుల వధించిన దేవికథ మారనకృతమగు మార్కండేయ పురాణమునమన్నది.

— మార్కం. పు. ఆ. ౬

గీ. భూనభోంతరమంటున ♦ భూర్వశోభఁ
దీప్తమానాగాక భద్రసం ♦ ప్రాప్తిదనరి
ఆదిజంబగు రాశిపు ♦ నాదులవియ
జగతిఁజలియింపఁజేయుత ♦ శాశ్వతముగ.

"సఖీమణులారా! పరమపవిత్రమై మన మనుశాసించుకొనియున్న చండశాసనము లన్నియుఁ దుచ్ఛముగ ధిక్కరింపఁబడినవి. ఐనను మనకై ప్రాణములపోఁకదలంపకుండ యుద్ధరంగమున కురికి నేలపైఁ వ్రాలి పడి యున్న మనసహోదర రత్నములయెడ మనమిప్పుడుదారవర్తనలమై యుండదగును. మన భావిభాగ్యోదయమైన యుత్తమదివస మిది. రాఁబోవుకాలమున మనకై యింత మహాత్యాగమొనర్చిన సోదరవీరుల నుగ్గడించుచు స్త్రీలు కల్యాణోత్సవములఁజేసి వారి పవిత్రగ్రహము లారాధించుటయు నొక పుణ్యవిశేషముగ నొకరీతి మహత్వ సంపాదనముగఁ దలంచుచు నుండిపోవుదము.

"కావున మనమీవఱకు చేసికొనియున్న నియమముల స్వయముగ భంగమొనర్చుచుంటిమని భావింపక మనకై పోరాడిన వీర యోధులకు స్వస్థతఁగలుగునట్లు స్వయముగ సేవ యొనర్పవలసియున్నది కావున మన మచ్చటికివెళ్లి వారి కీ విద్యాలయమున స్వాగతమిచ్చి వారికి హృదయసౌఖ్యావహ మగునట్లు ప్రవర్తింపవలసియున్నది.

"మన స్వాతంత్ర్య భాగ్యోదయమైనది కావున మనమిట్టియల్ప కాలోపయోగ్యమైన నియమములఁ బాటింపవలసిన యావశ్యకతలేదు. ఆ రంగభూమికినడచి మనకై యంత యుత్తమప్రకృతిని పోరాడిన మహాయోధుల నిచ్చటకుఁ దెచ్చికొందము. క్షతగాత్రులకు పురుషులొనర్చు సేవకంటె స్త్రీలొనర్చు సేవవలన శీఘ్రముగా స్వాస్థ్యము చేకూరఁగలదు."

అని యామె ఆ యహల్యను తనచేతుల నెత్తుకొనియే నూర్వురు బాలికలను వెంటఁ బెట్టుకొని సాధావతరణమొనర్చి ఆ మహాద్వారమును తెరపించి మేమందఱమును పడియున్న రంగభూమివంకకు నడచివచ్చెను. వారివెనుక కొంతదూరమున వారిచర్యల నుపలక్షించుచు భానుమతియు మేమున్న తావున కరుదెంచెను.

చెదరిపోవు లేళ్లవలె ఆ బాలికాగణ మచ్చటిసైన్యము నసుమనున్న రంగస్థలము నకువచ్చి ముందు తమసోదరులు పడియున్న తావునకు నడచివెళ్లిరి. అప్పుడా రాజకుమారి ఒకచేత నహల్యనెత్తికొని పొంగి పొరలివచ్చు సహోదరప్రేమమునఁ గ్రింద బడియున్న వారిపై వంగి ఆదరపూర్వకముగ వారిని స్త్రీలోక రక్షకులనియు, సత్యపరాక్రమములనియు, సౌఖ్యమయాత్మకులనియు వారినిట్టి చావులేనిపేళ్ల స్తోత్రముచేసి "మీరీకటికనేల నిచ్చటి గుడారములలోఁబడి యుండనేటికి? యెవ్వరికై యుద్ధమొనర్చిరో అట్టి మాస్వహస్తముల స్వస్థులయ్యెదరుగాక. మావిద్యాలయమునకు రండు" అని పలికెను.

అప్పుడామె కుదయించిన హృదయ మార్దవముననో మతి యొందువలననో గాని ఆరాజకుమారి నాప్రక్కకు నడచి

వచ్చెను. నాచెంతనున్న రాజసింహ మామె నుగ్రముగఁజూచుచు మహామర్షమున లేచి నిలువఁబడెను. ఆమెచర్య కేమనుటకును నో రాడక మాతండ్రిగారట్లుండగ నామెకొయ్య వలె నిశ్చైతన్య ప్రకృతినిబడియున్న నన్ను జూచి నిట్టూర్పువిడిచెను. తమయాత్మజుని గాయములఁదడిసియున్న వారి దుస్తులఁజూచి నప్పుడామెకు సహితము కొంతయనుకంపయు పుట్టియుండవలెను. ఆమె హృదయమున నేదో బాధకలిగినదానివలె పెదవులు వణకి పోవుచుండగ వివర్ణవదనయయి యిట్లు పలికెనట;—

"ఇతఁడు నాప్రాణములఁ గాపాడెను. అయినను నా సోదరునిచేత వధింపఁబడి పోయెను. దైవఘటన మిట్లున్నది!"

అందులకు నాతండ్రిగారామె దుండగము నుగ్గడించుటకో యనునట్లు నాహృదయము నకుఁ జేరువుగ నే నెల్లప్పుడును ధరించు చుండు ఆమెపట మీవలకుఁ దీసిరఁట.

అప్పుడా రాజకుమారి భావమున నపూర్వమగు చిత్రపరివర్తనమొకటి జరిగి పోయెను. ఆమె జీవితచరిత్రమున భానుమతి తోడి సహవాసము కుదురుటకుపూర్వము తనతల్లిబ్రదికియుండగ నాపటమును దయారు చేసి నావద్దకుఁ బంపియుండిరి. తనతల్లి చిన్ననాఁడంతయాదరముగఁ బంపియున్న ఆపటమును నేనంత యమూల్యముగ నుంచి కొనుటామెకు మహాశ్చర్యముగఁ దోఁచెఁ గావలయు.

మేనఁ బ్రాణములు లేనివానివలె భూమిపైఁబడియున్న నన్నుఁజూచినపుడామె కెట్టి భావపరంపర లుదయించినవో నేను వర్ణింపఁజాలను. ఆమెమాత్ర మాసమయమున తనమూర్ఖపుఁ జేతలకుఁ గొంతవిషణ్ణ చిత్తయగుట ధ్రువము. అట్టి పశ్చాత్తాప మామె హృదయమునఁ బొడముట కదియే ప్రథమము.

తుదకంతయు నంత విపరీతముగ పరిసమాప్తియగుటకు ఆమె ఖేదపడి వజ్రకఠినమగు నామె హృదయమున కుసుమకోమలమగు తత్వమొక టుదయించెను. అనుకంపనీయమగు నా యవస్థకు అయఃపాషాణనిష్ఠురమగు నామెహృదయ మొక్కమాఱుగ ద్రవీభూతమయ్యెను.

ఆమెవంగి తనచేతనున్న శిశువునచ్చట నేలపైఁ గూర్చుండబెట్టి తన కోమలహస్తముతో నా కణతలను దడవి యిట్లు పలికెను.

"అమ్మా, యితఁడు బ్రదికియే యున్నాడు. ఇచ్చటి మాభవనమున నితనికి మా సహోదరులవలెనే ఔషధాదుల నిచ్చి శుశ్రూషయొనర్ప ననుజ్ఞ యిండు. ఈవఱకే నే నితనికి ఋణపడియున్నాను. తా మనుజ్ఞ నిచ్చినయెడల మే మితనిని పునర్జీవితుఁడుగఁ జేసి మా కృతజ్ఞతను వెల్లడించుకొందుము."

నే నావఱకే ప్రాణములఁ బాసియుంటి నని భావించియున్న నా తండ్రిగారా మాటల విని తమ హృదయమున మఱలఁ గొంత యాశ పొడచూపుచుండగ నా

గాత్రమును గాయములను పరీక్షింప నారంభించిరి.

సంశయాస్పదమైయున్న నా ప్రాణములపై నిట్టూర్పుల విడుచుచు జన్మశత్రువు లిరువు రా విధము ననుండగ శకుంతలా దేవి నాకు చేరువగ నడచివచ్చెను. అప్పు డామె శిశువగు సహల్య తన తల్లి నానవాలుపట్టి మహానందమునఁ జప్పట్లు గొట్టుచు సర్వశూన్యముగఁ బకబక నవ్వుచు, ఎగిరిపడుచు తన తల్లివైపునకుఁ జేతులు సాచి ఆమె యొడిలోని కెగురఁబోయెను.

అట్టి దృశ్య మా రాజకుమారికి మనఃకంటకముగనుండి ఆ బిడ్డను బట్టికొని "నాది—నాది—నీది కాదు, నీది కాదు. ఇయ్యి, పిల్ల నిచ్చివెయ్యి" అని ఆమె తల్లి నదల్చివేసి ఆ బిడ్డను తాను లాగుకొనెను. నోరెఱుఁగని యా శిశువు తన తల్లిని చేరఁజాలక అతికరుణముగ నేడువఁజొచ్చెను.

శకుంతల తెచ్చపడి విషణ్ణత్వ మాకారము దాల్చినదానివలె నిలువఁబడిపోయెను. అప్పు డచ్చటఁ జేరియున్న మనుజులందఱును అనుకంపనీయమగు ఆ తల్లి యవస్థకుఁ బరితాపఁబడుచు నుండిపోయిరి.

నిద్రలేమిచే, దుఃఖముచే నెఱ్ఱనయియున్న కన్నులతో, అశ్రుసిక్తమయిన కపోలములతో, విడివడిగాలి కెగిరిపోవు కచసమూహములతో నిట్టూర్పులు నిగుడ్చుచు ఆ శకుంతల నోరాడక నిలువఁబడిపోయెను. లోననుండి పొరలివచ్చు దుఃఖ మాపికొనఁజాలక ఆ శకుంతల యప్పు డనుకంపనీయముగ వాపోవఁదొడంగెను.

ఆమె యా క్రందనమును విని ఆ రాజకుమారి నన్నును, ఆ శకుంతలను, ఆ బిడ్డను గూడ రూక్షముగ నవలోకించుచుండగ సర్వమును జూచుచు నాచెంతనే పరుండియున్న కృష్ణవర్మ ప్రయాసమున ఒక చేతిపై లేచి కూర్చుండి యేమో పలుకబోయెను. రాజకుమారి యతఁ డానాటి యపాత్రపు గేయమును చూపిన దుర్జాతునిగ నానవాలుపట్టె చూపులలోనే యతనిపై నగ్నివర్షమును గురిపించుచు ధిక్కారసూచకముగ నిలువఁబడెను. అయినను అతఁడు చలింపక ఆమె నుద్దేశించి యిట్లు పలికెను.

"అమ్మా! నీ వెంత రూపవంతురాలవో అంత బలవంతురాలవు. అంత భయంకరురాలవు. ఆఁడుసింగమవయ్యు నీ శిరోజములయందే ఏ మగసింగముల జూలునకును లేని ఠీవి నలంకరించుకొనఁగలదానవు. సత్యమే కాని ప్రకృతియు ప్రేమయు ననునీ వస్తువులున్నవే అవి నీ భీషణప్రకృతికన్నను బలవత్తరములును భయంకరములునని తెలిసికొనుము. దైవఘటనవలన నీవు నీ కాలిచే మా కంఠములఁ ద్రొక్కివేయఁగలుగుచున్నావు. మేము పరాజితులమై భ్రష్టులమైపోతిమి. సర్వతంత్ర స్వతంత్రవగు నీవు విజయవతివై మాకుఁ బ్రాణాంతకురాలవైతివి. ఇంకను నీ కేమి కావలెను?— ఆమె కామె బిడ్డ నిచ్చివేసి స్వకీయబుద్ధి

చేత నీవు కల్పించుకొన్నదియు, నిర్మానుష్యమగునదియునగు నీ స్వేచ్ఛాప్రపంచమునకుఁ బట్టభద్రురాలవగుము. నీ కడుపు చలువవలన మా రాజకుమారుఁడు వధింపఁబడియేపోయెను. బ్రదుకఁగలిగినను నీ ముష్కరత్వమున జీవచ్ఛవముగనే యుండిపోవును. ఇఁక నీవేమైనను నీ జోలి మా కక్కఱలేదు. నీవు సర్వప్రపంచమునందునుగల స్త్రీల హృదయముల వశీకృతమొనర్చుకొనుచు నుండిపొమ్ము. కాని నేఁడిల్లలుకగనే పండుగయైపోవునా? ఎప్పటికైన మనుజజాతిపై నీ వొనర్చుచున్న అత్యాచారములకు శాస్తి జరుగకుండనుండదని తెలిసికొనుము. పగటి వెనుక రాత్రియు, రాత్రి వెనుక పగలును లోకాంతమువఱకు తిరిగి తిరిగి వచ్చుచుఁ బోవుచునుండవలసినవే కాదా? దుర్మార్గుల కీవిధి యేర్పడినప్పుడే కదా ధర్మసంస్థాపనమున కవతారమూర్తుల రాకల కవకాశమేర్పడుచుండును? న్యాయపద్ధతుల కేమాత్రమైన వీలుండుటచేతనే ఆపదలఁబడియుండు మానవులు బ్రతుకఁ గలుగుచున్నారు కాని లేనియెడల మీవంటి విపరీత వ్యక్తులవలన లోక మీవఱకే నశించియుండవలసినది.

"కావున మీ మహాశయములకెప్పుడో మహావసానమేర్పడి అందు నీవును, నీ విద్యాలయమును నామమాత్రావశేషముగ నశించిపోఁగలరు. భావికాలమున మీ కెట్టి ప్రళయములున్న నా కేమిగాని ముందు నీ వాబిడ్డ నామె కిచ్చివేయుము. ఎంతటిదానవైనను, వీ వెన్ని యెన్ని సాధింపఁ గలిగినను చేతులలో నీ గర్భవాసమున నిట్టి శిశువులఁ గనఁజాలవు కద! అట్టి నీవు ఆమె పుత్రికపై నింతయాస జేయుటెందులకు?

"నేను స్త్రీనని చెప్ప రక్తనాళమొక్కటి నీ దేహమునను న్నయెడల, నిన్ను కన్నతల్లియున్న నీ కభిమానముండిన యెడల, నిన్ను పెంచి గారాబముచేసిన హస్తమున నీకుఁ బ్రేమయున్నయెడల, నీ లోన కొంచము ఖ్యాతిచేయఁబడకున్నయెడల నామె పిల్ల నామె కిచ్చివేయుదువు.

"ఎవ్వతెను నీ ప్రాణసఖియని మొన్నమొన్నటివఱకు సంభావించియుంటివో ఆమె చేతులకు స్వయముగ నీ వా బిడ్డ నొప్పగింపఁజాలవు కాఁబోలు! నీయందు లేని హృదయమార్దవ మామెయందుండి ఆమె తన యున్నను తన రాజకుమారుని మరణశిక్ష కొప్పగింపఁజాలకపోయినది. అది నీ దృష్టియం దుద్భవింపరాని మహాపరాధము. నీ వామె కీయజాలనియెడల నేనే బిడ్డను తీసికొని ఆమె కిచ్చివేయుదును. ఇమ్ము. నా చేతికిమ్ము. నే నామె కిచ్చివేయుదును." అని యాతఁడనుచుండగ మొదట నామె యతనిని రూక్షముగఁజూచి క్రమముగ ఆ బిడ్డముఖముపై దృష్టిపఱపి అతని మాటల వినుచు నూరకుండెను. ఆమె దానినెత్తికొని యీవిధముగ పలుకఁదొడంగెను.

"మనోహరమగు మొగ్గ! వికసించియు వికసింపక సురభిళమైన ప్రసూనమవు! అంధ

కారమయమైన మహాపదయందు ప్రాణ మిత్రులందఱు గర్భవిరోధులుగ మాఱి పోయినప్పుడు నీవు హృదయంగమమగు జ్యోతివై ఆమోద మొసంగితివి. నాకు దుర్లభమగు దాంపత్యవిభూతికి నిక్షేపముగ నుదయించిన పుణ్యస్వరూపవు. నీతోడి పొత్తింక వదలిపోయినది. పూర్వ ముండినట్లే ఈపురుషులు కఠినముగ నుండిపోవుచున్నారు. మనమింక వియోగము నందవలసియున్నది కాని ఒకప్పుడు నీవలననే నామనోరథములకు సంపూర్ణ ఫలావాప్తి కలుగునని భావించుచు వచ్చితిని. నీకు వ్యవహారనిర్వాహకత్వ మలవడునట్లు సేయ సంకల్పించితిని. ఈనాటి ప్రాతఃకాలమున నిన్ను పాన్పునఁబెట్టికొని పరుండినప్పుడు కుసుమకోమలములగు నీ చిన్నిచేతుల నా హృదయదుఃఖముల మటుమాయమగునట్లు చేసివేయఁగలిగితివి.— కాని యిఁకముందైన నీతల్లి నా కెంత దొంగయై, విద్వేషిణియై, మహావిద్రోహిణి యైపోయినదో అంతయెక్కుడుగ నీకు విశ్వాసయోగ్యయై యుండిపోవుగాక! ఒకవేళ మహాకఠినమగు దుష్ప్రభుత్వమునకు నీవు పాలుగావలసివచ్చినయెడల నది స్వేచ్ఛాజీవితమునందలి సౌఖ్యమువలెనే నీకుఁ జూపట్టుగాక!"

అని ఆ రాజకుమారి యా కసిగందును ముద్దుపెట్టి దాని కృష్ణవర్మ చేతుల కందిచ్చుచు నిట్లు పలికెను.

"సర్వేశ్వరుఁడు నీ పాలనుండుగాక! సర్వదా నీకు భద్రమగుగాక! అయ్యో, తీసికొనుఁడు."

అని యినుపతొడుగులనున్న కృష్ణవర్మ చేతులయందా పసిబిడ్డనుంచుటయే తడవుగ శకుంతల ఆనందబాష్పములఁ దేలిపోవు కన్నులతో బిడ్డనందుకొని దాని నాపాదశిరః పర్యంతమును ముద్దులుపెట్టిపెట్టి దానితో తన వక్షస్థలమున గప్పికొని తరువాత కొంత శాంతచిత్తయయి ఆ రాజకుమారి దేవ వినమ్రపూర్వకముగఁ జూచుచు నిట్లు పలికెను.

"మన మిర్వురమును పరమసఖ్యమున నుండినట్టివారము. ఇప్పుడు శాశ్వతముగ నేను నా దేశమునకు వెడలిపోవుదును. మఱల నెప్పటికిని నిన్ను సందర్శింపఁజాలను. సర్వోచ్చమగు నీ మహోద్దేశములకు నేను తగినట్టి దానను కాను. అందులకు తగినదాని నొకతె నన్వేషించుకొనుము. నిన్నిఁక చూడఁజాలను కావున కృపార్ద్రచిత్తవై ఎప్పటివలె ఒక్క మంచిమాటఁ జెప్పుము. నా యపరాధ మిప్పకిని నీవలన క్షంతవ్యమైనదని తలంచి కృతజ్ఞురాలనై శాంతముగ మాదేశమునకు వెడలిపోవుదును."

కాని ఆ యిందిరనోట నొక్కమాటయైన రాలేదు. ఆమె యాపసిబిడ్డను తెప్ప వాల్పకఁ జూచుచున్నట్లు కొయ్యవలె నుండిపోయెను. ఆమెవైఖరి కామె యన్నయగు నజయసింహుఁడు మిక్కిలి సంతాపపడుచు నిట్లు పలుక నారంభించెను.

"ఇందిరా! యేమిది?—నీవు పురుషుల నిందించితివే! నీవు స్త్రీవయ్యు నింకొక స్త్రీయన్న నెంత కఠినత్వ మవలంబించుచుంటివో భావింపఁజాలవా? మీరు మీరే యక్రమ మొనర్చుకొనుచున్నారు. నేను నీకై యుద్ధ మొనర్చినట్టివాఁడను. నాయందు దయ యుంచిరైన నీవొకింత మృదుత్వమును వహింపవచ్చును. నీయుద్ధమును నేనును నావాండ్రును చేసియుండిరని నీకేమైన నున్నదా? ఆమెతో మాట్లాడి సంభావింపుము.—చూడు! ఆమె యెంత కరుణముగ నేడ్చుచున్నదో! నేడైన యుద్ధముల ముమ్మాఱు చేయుమన్నను చేయఁగలను కాని అట్టి కన్నీళ్లఁజూచుచు నుండఁజాలను."

కాని ఆయిందిరనోట నొక్కమాటయైన రాలేదు. అదంతయుఁజూచి మొగము జేవురించుచుండగ — యెన్నఁడు నెఱుఁగని యాగ్రహపరవశత్వమునఁ గమలాకరవర్మ కూఁతుతో నిట్లు పలికెను.

"మసరక్తమున నినుమున్నదందురు. నేనేమో యనుకొంటిని కాని యిప్పుడు తప్పక యున్నదని యొప్పుకొందును. అయః పాషాణ నిష్ఠురమైన యిట్టితత్వము నీయందెట్లుదయించినదో నాకాశ్చర్యముగనున్నది. నీకిట్టివైఖరి నన్నుబట్టి వచ్చియుండదు. చచ్చి స్వర్గస్థురాలై యున్న నీతల్లినిబట్టియు నీకుదయించియుండదు. అట్టి నవనీతమునం దిట్టి జాయిపుట్టుటయే వింత! కీర్తిశేషురాలగుటకు ముందామె "మనయిందిర మిగుల పట్టుదలగల బాలిక. అయినను ఆమె నను శాసించుచు లెస్సగ శిక్షింపఁగలవారి నామె చెంద నిరంతరము ముందునట్లు చూచుచుండును." అని చెప్పియుండెను. నేనట్టి వ్యక్తికై నన్వేషించితిని.—అందఱు భానుమతీదేవి అట్టివ్యక్తియని నేకగ్రీవముగఁ జెప్పిరి. నిన్నామె కొప్పగించితిని. ఆమె గొప్ప యుపకారమే చేసినది. ఏమి?—ఒక్కమాటయైన పలుకఁజాలవా? నీతండ్రి నగు నేను బ్రతిమాలుకొనుచున్నను నీవు జిహ్వ యాడింపకుండ నుంచుకొందువా? ఱాయైపోయిన అహల్యవలె యెట్లు బొమ్మవలె నూరకొనుచున్నావు! నిన్ను బట్టికొన్న పిచ్చితనమునకు యిరుదెఱంగుల మహాయోధులను బలియై మహాపదకు వచ్చియుండిరే! ఈశ్వరకటాక్షమున నంతఁ జావుదెబ్బ లెవ్వరికిని తగిలియుండవని భావించుచున్నాను. గ్రీష్మకాలములయందుఁ జల్లదనమునకై రాజధానినివదలి చచ్చి స్వర్గమునన్న మీయమ్మతో వచ్చి అవిలాస సౌధమున నివశించుచుండెడి వాఁడను. అప్పుడు మమ్మిమ్మావిధముగ నేడ్పించుటకు నీవింకను పుట్టియుండలేదు. నాకీ యైహిక జీవితమునఁ బ్రియతమమును, మహానందప్రదమైయుండిన పూర్వవాసన స్ఫురణకుఁ దెచ్చునట్టిదియు నగు నామహాసౌధమును నీకు సర్వతంత్ర స్వతంత్రములతో నిచ్చివేసితిని. అదంతయుఁ గడకిందులకా? ఇట్టి నీకు దయాదాక్షిణ్యము లున్నవా?—ఆమెతో మాట్లాడుము. ఇట్టి నిరర్థకమగు బింకమున నేమి సాధింపఁగలవు? ఈమె యెవతె?

నీతోఁడి ప్రథమసందర్శనమునందే "నాకు సమానవయస్క సమానతత్వ యుక్తరాలును అగు సఖీమణి యిన్నాళ్లకు దొరకినది" అని నీవు పరమోత్సాహమునఁ జెప్పుకొన్న ఆశకుంతలయే యగును కాదా? నీయాలోచనలలో, చేతలలో సహభాగిని యయి, సహచారిణియయి యిర్వురు సతీపతులకంటె నధికతరమైన యనురాగముతో నీతో సర్వదా ప్రవర్తించియుండిన ఆశకుంతలయే కాదా? మహానిశీథసమయమున మన సౌధాగ్రముల నిలువఁబడి గ్రహగతుల గూర్చి, నక్షత్రతత్వములగూర్చి, తోకచుక్కలఁగూర్చి, సప్తర్షి మండల భ్రమణములఁగూర్చి యేవేవో కొలుకరాని క్రొత్త క్రొత్తశబ్దములఁ జెప్పుకొనుచు నీనీడవలె సంచరించియుండిన నీ ప్రాణసఖియే కాదా? ఇప్పుడామెతో ఒక్క మాట—ఆదరపూర్వకమగు నొక్క మాట యనఁజాలవా? ఎంత పాషాణమైపోతివి!—మొద్దువలె మొఱడువలె నిల్చుందువు కాని ఒక్క మాట నోట రానీయఁజాలవు! ఆమెయనియు నేననియుఁ జెప్పుకొనుట యెందులకు?—ఈ సర్వవసుంధరయందును నీకొక్కవ్యక్తిపై నిక్కమగు ప్రేమయున్నదని పల్కకొనఁగలవా? ఎంత యన్నను నూరకొందువు కాని ఒక్క మాట పలుకలేవు! నీకు హృదయమెక్కడిది! మొదటపుట్టియున్నను పుర్వులు దినివేసిన గింజవలె నీవిపరీతభావములను క్రిములచేత మన్నయి రూపఱి యుండవలెను."

అని ఆమహారాజు తన కలవాటులేని ధోరణిని తనుజాతతో నిష్ఠురముగ నెంత యదల్చినను ఆమె నోరెత్తి మాటాడదయ్యెను. విషమమై, విపరీతమై, పరస్పర విరుద్ధమైనభావముల సంఘట్టనమున ఆమె వివశయైనదానివలె తలవాల్చి నిలుచుండెను. నిశ్చలతత్వమున నుండు తేటనీట మేఘసంఛన్నమగు చంద్రబింబమువలె నామె మోమున సంశయావహమైన చిరునగవొకటి 'అస్తినాస్తి'యను భావమున నంకురించెను.

అంతట నాతండ్రిగారు నాగాయములపై జేర్చియున్న తమదృష్టుల నామెవంకకుఁద్రిప్పి మనసుఁబట్టికొనఁజాలక తీవ్రముగ నిట్లనిరి.

"ఆహా! యెంతటి యాఁడుదానవు! నీమాటలకు మోసపోయి యాక్రిందటిక్షణమువఱకుఁగూడ నీవందఱాఁడువాండ్రవంటి దానవనియే భ్రాంతిపడి క్షతగాత్రుఁడగు నా తనయుని నీకొప్పగింప సమ్మతించితిని. వానికిసహిత మట్లొనరించుట యంగీకారమగునని భావించి సమ్మతించితిని.—కాని నీపిచ్చితనమున నీసహచారిణియైన నీనేస్తగత్తెను క్షమింపక నీవున్నవైఖరి చూడగా, నీవిపరీతతత్వమున ఘుఱల నేమైన తుపానులు పుట్టినయెడల మందనిపేరు పెట్టి నీవే విషమో వానికికలిపి వానిని సూక్ష్మముగఁ జంపి వేయుదువు. నీవెంతటి సాహసమునకైన సిద్ధపడఁ గల్గుదువు."

అని పరిజనులవంకఁ దిరిగి—

"ఇట్టి సన్నివేశమున క్షతగాత్రులగు పురుషులకు పురుషులచేయియే క్షేమకరము. కుమారు నెత్తికొనిరండు."

అని వారులేచి నిలువఁబడిరి. ఆరాజు చేసిన తుచ్ఛారోపణమున కేదో తీవ్రముగ నామె ప్రత్యుత్తరమిచ్చునని చూపఱులు శ్రద్ధాళువులై యామె నుపలక్షించుచుండగ నారాజకుమారి భావాంబరమునఁ గ్రమ్ముకొనియున్న మేఘములలోనుండి ఒక్కసారిగ వేడిమియు, వెల్గుకుఁజూపు నెండతోడి కన్నీళ్లజడియొకటి బుట్టికొనివచ్చి విషణ్ణచిత్తయగు నాశకుంతల నొక్కసారిగ ముంచివేసెను.

"శకుంతలా! రమ్మా. కడకి నీవయి పోవు నన్నుఁ గౌగిలించుకొనుము. ఒక్కగంటయైన నిశ్చలచిత్తమున నుండఁజాలని నన్నుఁ బునస్సఖ్యానురూపముగ సంభావింపుము. శూన్యతత్వమున నున్నదని వీరెల్ల రాక్షేపించుచున్న నాహృదయమును దాఁకి అది శూన్యమో, శుష్కమో, కఠినమో లేక పాషాణమో నీవే నిర్ణయించుకొనుము. పెద్దవాండ్రు కూకలువేయఁగఁ బసిపిల్లలొనర్చునట్లు మనమిప్పుడు పరస్పరాలింగన మొనర్చి బద్ధసఖ్యమున నుండిపోవుదము. ఇప్పుడు పసిబిడ్డఁ కంటె హెచ్చుగ నాయందేమి ఘనత యున్నది?— కావున నేను సహితము క్షంతవ్యురాలనే! పురుషులతో నట్టిసంబంధములును లేని కన్యలతో నేను వ్యవహరించి యుండదగినది. నీవు నాకంత ద్రోహమొనర్చినను బ్రియతరురాలవే. ప్రియమైన విద్రోహినివి. అయినను నీయందు నాకింతప్రణయము! ఏల?—ఏల? గతించినదానినిగూర్చి నేనిప్పు డెందులకు జర్చింపవలెను?—కావున నీమహారాజుల సమక్షమున భూతమును విస్మరించి నీవెంతటి యవిశ్వసనీయవైనను నిన్ను సంపూర్ణముగ క్షమించి యెప్పటిస్నేహమున గౌరవించెద నని ప్రతిజ్ఞ చేయుచున్నాను."

అని యారాజకుమారి శకుంతలాదేవికిఁ గైదండయొసంగి మాతండ్రిగారినిజూచి యిట్లనెను.

"మహారాజా! మీతనయునకు శుశ్రూష యొనర్ప నాకనుజ్ఞనిమ్ము. నేనాతనికి ఋణపడియున్నాను. నేనాతనికెంత కృతజ్ఞతఁ జూపింపఁదగునో సంపూర్ణముగ హృదయమునకు వచ్చియున్నది. కావున తెమ్మిట్లు సాహసించి యడుగుచున్నాను. నన్నిఁక నాక్షేపింపకుఁడు. మీరు, మీపరివారమును స్వేచ్ఛగ లోనికి వచ్చుచుఁ బోవుచు నుండ వచ్చును. అనుకూలతరమైన కాలము వచ్చువఱకు మాబాలికల నందఱను వారి వారియిండ్లకు బంపించివేయుదును. ఇప్పుడు వారి నిచ్చటనుంచి చేయునదేమియు లేదు. ఇప్పుడు తామేమందురు?—అన్నా!— నాయన!— మీరిద్దరీ మహారాజునకు నచ్చఁజెప్పుఁడు. నన్నిప్పుడింతగ నావహించియున్న నాసహజానురాగమును, దయయు మీమీహృదయముల కొకింత తగులఁజేసి నాకోరికను మన్నింపుడు. నాజీవితనిశ్చయమునుండి యిట్లు కూలిపడిపోవునప్పుడు స్త్రీజాతికి ప్రకృతిసిద్ధములైన దుర్బలత్వమును, నిస్సహాయతయు, కంపమును, దయయు నొక్కసారిగ నన్ను విహ్వాలించి వేయుచున్నవి."

అని పలుకుచున్నప్పుడామె మోమునఁ బాష్పజల మగ్గలమై క్రమ్ముకొనెను. నాతండ్రిగారు బదులాడలేదు. అప్పుడు కృష్ణవర్మ శకుంతలతో—

"నీసోదరుడు—పార్థసారథి—అతనికై మీనాయకురాల నడిగికొనుము. అతఁడును గాయపడి భూతలమునఁ బడియున్నవాఁడు. రాజకుమారునితో నతఁడుసహితము స్వస్థతకు వచ్చునట్లు చూచుకొందువుగాని" అని పలికెను.

ఆరాజకుమారి విషమసూచకముగ మందహాసముచేయుచు "అట్లే కానిమ్ము. మా నియమము లీవలకే చెడిపోయినవి. అతఁడు కూడ లోనికి రావచ్చును" అనిపలికెను.

అంతట 'కన్నీళ్ళ'ఁగూర్చి విషాదగీతముల బాడిన వాసంతియు తన మేనత్తకొడుకొకఁడా యోధులలో గాయపడియున్నవాడనియు, వానికి తానుపచారమొనర్తుననియు అందులకు సహితము సమ్మతింపవలసినదనియుఁ దన నాయకురాలిని ప్రార్థించెను. రాజకుమారి యిట్లనెను.

"అట్లే కానిమ్ము. దైవఘటనమున నిట్టి ప్రవాహమునఁ బడిపోతిని. ఒక్కగంటయైన కాలూని నిలువఁజాలక పోవుచున్నాను. మన నియమబంధనముల నవలీలగఁ ద్రెంపి వేయుచున్నాము. అయిన నగుఁగాక. అట్లే కానిమ్ము."

భానుమతి యిట్లుపలికెను.

"అట్లే కానిమ్ము? అమ్మవారు తామిట్లనుట నాకాశ్చర్యజనకముగ నున్నది. కాని యీనియమములఁ దాము చేయలేదు. కావున తాము వానిని ధారాళముగఁ దృణీకరించివేయుదురు. వానిని చేసినదానను నేను. నేను పెండ్లాడి భార్యనై మసలియున్న దానను. కావున బురుషులన్న నెట్టివారో సంపూర్ణముగఁ దెలిసియున్నదానను. పురుషులనుబోలు వంచకులుండరు. స్త్రీతనయాత్మగౌరవమును నిప్పుచ్చరమొనర్చుకొని పురుషునకు లొంగిపోవుటకంటె తుచ్ఛత్వ మింకొకటిలేదు. ఇప్పుడీపురుషులు తమ్ముఁ బెండ్లాడుటకై వచ్చిరి. పరిణయమున బద్ధకంకణులై వచ్చిరి. అట్టివాండ్రకు మీరవలీలగ వశమైపోవుట నాకాశ్చర్యజనకముగ నున్నది."

అని యామెతత్త్వమున కనురూపముగ మాట్లాడెను. భూకంపము లుదయించునపు డున్నతసౌధములనుండి యుత్పాతసూచకముగ మ్రోగింపఁబడు ఘంటానాదమువలె నల్పముగఁ గంపించిపోవు రకమున నారాజకుమారి విషణ్ణచిత్తయై నిట్లు త్రోసివైచెను.

"మన విద్యాలయమునందలి సర్వద్వారములును తెఱచివేయుఁడు! కేవలమొక్కఁడే కాదు. శత్రుడైనను, మిత్రుడైనను లోనికి రానిచ్చగించు పురుషుఁ డెవ్వఁడైననసరే వానిని లోనికిఁ దోడ్కొనిరండు. మనలఁ బట్టికొన్న యీతుపానంతరించువఱకు మన బాలికలకు సెలవు లిచ్చివేయుదును. వారంతవఱకుఁ దమయిండ్లకడ కొంత విశ్రాంతిగైకొందురు గాక!"

అని యా భానుమతినిజూచి_

“సముద్రమధ్యమునఁ గొండలపై నుండు దీపస్తంభముల నెట్టి తరంగము లొరసికొని వచ్చినను ఆదీపస్తంభములా మహాద్రిపై నిలిచియుండి పోవునట్టివేకాదా? _ మాచవిగాని యిట్టిమాటలగట్టిపెట్టి నీకనురూపమైన జనులఁ గలసికొని వారితో నుండిపొమ్ము. వీలైనయెడల మమ్మిప్పుడు కఱచుటకైన సిద్ధపడియుందువు కాని_నీబ్రదుకున కాశ్వాసాంతమై పోయినది. నీవు నన్నింకను బ్రేలింపక నీయిచ్చవచ్చినచోటికి వెడలిపోవచ్చును” అని పలికెను.

ఆమె మార్మోము వెట్టుకొనునప్పు డామెయందలి యనాదరమును మహామర్షమును ఆ రాజకుమారిముఖమును కెంపుగఁ జేసివైచెను. అప్పు డామె సహోదరుఁడగు నజయసింహుఁడును, ఆమె తండ్రియగు కమలాకరవర్మయు ననునయవచనములాడి పరీక్షితమై సంక్షోభించిపోవు నామెహృదయమున కూరట కలుగునట్లు చేసిరి. ఆమెయనిన సర్వదా నిరసనబుద్ధితో నుండు మా తండ్రిగారుసహిత మామెతో సాంత్వనములుపలికి ఆమె హృదయమున కుపశాంతి కల్గుట కాయాసపడిరి.

తదనంతరము వారు క్షతగాత్రులమై యున్న మమ్ము నెత్తుకొని ఆమహిళా మహా విద్యాలయమునకు దోడ్కొని పోయిరి. కన్యాక్రాంతమగు నామహావరణపు ద్వారములన్ని బురుషస్వరూపములు లోనికిఁ జొరబడుటకు నివ్వెఱపడి ఆముఖద్వారోపరినున్న కన్యకాపరమేశ్వరి హాహాకారమొనర్పఁ జేయుచున్నట్లిచ్చటి తలుపులు కర్ణకఠోరముగఁ ‘గీచు’మనుచుండగ నిశ్చైతన్యతత్వముననున్న మమ్ము లోని కెత్తికొనిపోయిరి.

విశాలమగు నచ్చటిప్రాంగణమున క్షతగాత్రులను పాన్పులపై పరుండబెట్టునప్పుడచ్చటి స్త్రీవిగ్రహములన్నియు నపూర్వమగునట్టి సంఘటనమునకు ఆశ్చర్యపడి చూచునట్లుండిపోయెను. బాలికలు కొందఱు ఇందిరాదేవి సింహాసనమునకుఁ జేరువగ నామెను పరివేష్టించి సంఘంబులై వచ్చుచుఁ బోవుచునున్న యోధుల దిలకించుచు నుండిపోయిరి. ఆసింగపుబిల్లలు సహితము కవచధారులగు క్రొత్తక్రొత్త విగ్రహముల యాగమనమునకు భీతిల్లుచున్నట్లు తమ యజమానురాలి పాదములవద్ద నక్కి_ సర్వ ముపలక్షించుచు నుండిపోయినవి.

తండోపతండములుగవచ్చు నామహాయోధు లా విద్యాలయసౌందర్యమునకు విస్మయపడుచుండగ నా విద్యాలయపు బాలిక లన్నిదిశల నివ్వెఱపాటుతో వారిని దిలకించుచు నుండిపోయిరి.

అట్లా నాటి దివసమువసానమునకు వచ్చుచుండగ నచ్చటి శ్రద్ధా, క్షమా, దయాది రూపములఁ బ్రతిష్ఠింపఁబడిన శిలావిగ్రహములు నాటి సంఘటనములకుఁ దమ మూర్తులఁ జేవురింపఁజేసికొనుచున్నట్లు చిత్రచిత్రమగు కాంతిపుంజములఁ బ్రసరింపఁ దొడంగెను.

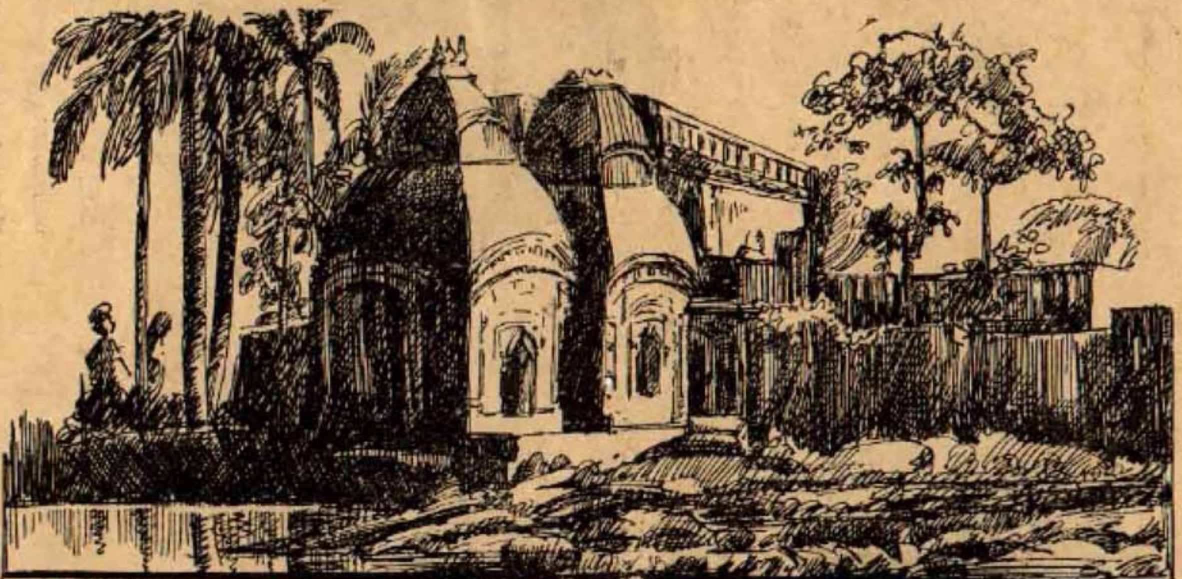
ఉత్తరహిందూస్థానమున కశ్మీ క్షత్రియులలో
14 వ ఏట మెట్రిక్యులేషన్‌లో ప్రథమ
తరగతియందు ఉత్తీర్ణురాలైన బాలిక.
ఢిల్లీలోని ఇంద్రప్రస్థ
ఉన్నతపాఠశాలలో చదివినది.

మిస్. వి. ఠాకూర్ దాస్ ఎం. ఏ.,
పంజాబు విశ్వవిద్యాలయమున గణిత
శాస్త్రమునందు ఉత్తీర్ణురాలైన ప్రథమ స్త్రీ.
ఉన్నతవిద్యబడయుటకై ఇంగ్లండు వెళ్లిరి.

KALIGHAT TEMPLE CALCUTTA.

కాళీఘట్ట దేవాలయము – కలకత్తా

అప్పుడా యిందిరాదేవి నాఁడు సల్పఁదగిన కార్యక్రమమునుగూర్చి తనబాలికల హెచ్చరించెను. అప్పు డామె యాజ్ఞానుసారముగ మా యోధవరు లచ్చటి సోపానపంక్తి మీఁదుగ నన్నా సౌధోపరిభాగమున నిశ్శబ్దముగ నిగూఢముగనున్న గదిలోనికిఁ దోడ్కొనిపోయి అచ్చట నొక మృదులపర్యంకమునఁ బవళింపఁ జేసిరి. నన్నే కాక నా మిత్రులు కృష్ణవర్మను, పార్థసారథిని, ఆకవల వారినికూడ వారా సౌధోపరిభాగమున వేఱ్వేఱు గదులలోఁ బరుండబెట్టిరి.

తరువాత నానాఁటి సాయంకాలమంతయుఁ గన్యాజనమును వారివారియిండ్లకు దీసికొనిపోవు గుఱ్ఱపు బండ్లయొక్కయు, వృషభ వాహనముల యొక్కయు రొద వలన నెంతటిసమర్థమైన నామహా విద్యాలయమున నుదయించెను.

కాని యీ బాలికలలో వివేకవతులనియు, చాతుర్యవతులనియు బరిగణింపఁబడిన కొందఱు కన్యలా రాజకుమారితో నామెకు సహాయముగ నుండిపోయిరి.

ఆవిద్యాలయ కుడ్యములకుఁ జేరువ విడిసియున్న సైన్యములనాయకులు యథేచ్ఛముగ లోనికి వచ్చుచుఁబోవుచు క్షతగాత్రులకుఁ గట్టబడు కట్లనుగూర్చియు, జరుపఁబడుచున్న చికిత్సాదులఁ గూర్చియు దెలిసికొనుచు పరులకుఁ దెలియఁజేయుచునుండిరి.

ఈ విధముగనంతయు మాఱిపోయెను.

ఇది మనోరమయను వచనకావ్యమునఁ
రాజకుమారి యను కథయందుఁ
బ్రియంవద యను నామెచేఁ
జెప్పఁబడిన షష్ఠమభాగము.

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఊవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిడు ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోటలు బెంగుళూరులో నిదియొక్కటియే. ఈహోటలు యాభై వేలరూప్యముల మూలధనముతో యస్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులతో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (గోంగూర చింతకాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫీ ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మిఠాయి దినుసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలుపార్సిలు ద్వారాగా బైటవూర్లకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీపు				బాదంపూరి	,,	1	9	కాజై	,,	1	9
గీవార్	వీశ	2	8	సోహన్ పప్డీ	,,	1	9	అక్బర్షా	,,	1	9
చిరోటి	,,	2	8	చంద్రకళా	,,	1	9	కజ్జిబలూషి	,,	1	9
పేణీ	,,	2	8	తార్ఫీజి	,,	1	9	మోహన్ లాల్	,,	2	8
బాదంహల్వా	,,	2	8	జామూన్	,,	1	9				
సోహన్ హల్వా	,,	2	8	ద్రమోట్	,,	1	14	కారము			
పిస్తాబర్ఫీ	,,	2	8	బాసుంది	,,	1	14	వోంపుడి	,,	1	9
బాదంబర్ఫీ	,,	2	8	మైసూరుపాక్	,,	2	8	కారాసేవ్	,,	1	9
కేసరిపేడా	,,	2	8	,, సాదా	,,	1	9	కారాబూంది	,,	1	9
దూద్పేడా	,,	1	9	జాంగీర్	,,	1	4	అటుకులు	,,	1	9
ఖజ్జూర్	,,	1	9	జిలేబీ	,,	0	15	మురుకు	,,	1	9
బాదూషా	,,	1	9	లాడు	,,	0	15	పకోడా	,,	1	9
బాసీలాడు	,,	1	9	బూంది	,,	0	15	ఉప్పేరి	,,	1	14
రవాలాడు	,,	1	9	పూరన్పూరి	,,	1	9	గోడంబి	,,	1	14

ప్యాకింగు పోస్టేజి ప్రత్యేకము

జాస్తికావలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: బెంగుళూరు సిటీ

పాశ్చాత్య గృహిణులు

ప్రపంచమున ప్రతి నాగరికయజాతియందును, భాగ్యవంతుల తరగతికి జెందినవారి వాడుకలు మర్యాదలు, అన్నియు నొకటిగనే యుండి జాతీయ సిద్ధముగనుండు విషయములను గమనించువారికి యెక్కువ నవకాశమీయదు. పురుషులు లండను ఫాషనులను, స్త్రీలు పరాసు ఫాషనులను అనుకరించెదరు. వారు ఆటలందును పాటలందును వాఙ్మయమునందును ఆసక్తి కలుగజేసికొనెదరు. రుచికరములగు భోజనములను చేయుచు జీవితమున మంచి సౌఖ్యమును యనుభవించెదరు. వీరు సామాన్యముగ నందఱును నొకటే విధమున జీవితమును గడుపుచుందురు.

ఫ్రాన్సు, అమెరికా, యింగ్లాండు మొదలగు దేశములందును మరెక్కడైనను, జనులు ఎట్లు నివసించుచున్నారో కనుగొనవలయునన్న మధ్యతరగతి, బీద తరగతి వారితో వసింపవలెను. భాగ్యవంతులే గాక మధ్యతరగతి జనులు ఫ్రాన్సున చాల సుకుమారముగ నివసించెదరు. ఇంగ్లీషు, జర్మనీ దుకాణదారుడు తిను భోజనముకన్నను, చిన్న చిన్న అమెరికనుపట్టపు హోటేళ్లయందు యిడు భోజనము కన్నను, ఫ్రెంచి కార్మికుడు మంచిరకము భోజనము పుష్టిగను మంచి యాకలితోను భుజించును. ఇంగ్లీషు కార్మికుడు మధ్యాహ్నసమయమున తిను పదార్థములను ఫ్రెంచి కార్మికుడు తినడు సరిగదా, వాటివైపు కన్నెత్తియైనను చూడడు. ఇంగ్లీషు కార్మికుడు రోడ్డుమధ్యకాని, గోడకు చేరగిలబడిగాని, రొట్టె, వూరగాయలులేక కొంచెము మాంసమును, ఎండలో మాతలేక సీసపుగొట్టాలలో మరుగుచుండు సారాయిని త్రాగును.

పరాసుభార్య:—

తెలివి తేటలలో ఆవిడభర్తకు పైచేయి. గృహార్థిక విషయములందు ఆవిడ కనబరచు తెలివి, యింటిని శుభ్రమైన పద్ధతులందు కూర్పు సూక్ష్మగ్రాహ్యత, నాగరీకత, వంటచేయుటయందు నిపుణత, దేశీయ పద్ధతులయందు యనుసరణ వీటి యన్నింటిచేతను కొద్దిపాటి ధనము గణించు భర్తను సంసారమును, యితర దేశీయ భాగ్యవంతులు చూచి యీర్ష్యపడువిధమున భర్తను సంతోషింపచేయును.

వేసుకొనుటకు అనువగు రెండేదుస్తులువున్నను వాటిని చాకచక్యముతో మార్చి యెన్నోవిధములగు దుస్తులు కలిగియున్నట్లు చూచువారలను భ్రమింపచేయును. పలుఫాషనుల తెలుపుచు ధరించుపుడుపులచే, అవి వేసికొనుతీరుచే పరాసు స్త్రీ పురుషులను ఆకర్షించుచున్నది. ఆవిడకు ఒకబురదచోటిని దాటునపుడు తన గౌనును అతి సుకుమారముగ పట్టుకొని నడచుటయందు యే స్త్రీయును సాటిరాదు. ఆవిడ ఎప్పుడు అటుయిటు మసలుచు, చూచువారలకు తనయందు ఆసక్తి నశించిపోవకుండ చేసికొనగలదు. ఆవిడ ఎల్లప్పుడు శుభ్రముగనుండును. తల చక్కగ దువ్వుకొని చేతులకు గ్లవులు బాగుగతొడిగికొని మంచి మేజోళ్లను కాలిజోళ్లను వేసి ఎప్పుడు ఆకర్షణీయముగ నుండును. పురుషుల ఎదుట కనబర్చు మర్యాద, మాట్లాడుభాష వీటివలన నిజముగ ఆవిడ గౌరవకుటుంబమునకు చెందిన స్త్రీయని దలంపజేయును.

పరాసుభార్య మర్యాదలకు పోయి వారిని వీరిని అనవసరముగ పిలచి టీగాని విందులుగాని చేయదు. ఆవిడ పియానో వాయించదు. దీనివలన భర్త

చెవులకు శ్రమకలుగదు. తన దుస్తులను తానే కుట్టుకొని దర్జీకూలి తగ్గించును. రుచికరములును, ఆరోగ్యవంతములగు పదార్థములను తానే వండి వంట వాని ఖర్చుతగ్గించును. పరాసు స్త్రీయొక్క భాగ్యము, అనవసరపు ఖర్చులేకుండ సంసారముచేయుటయందే యిమిడియున్నది. పరాసుదేశీయుడు సంవత్సరమునకు నూరుపౌన్లు ఆదాయముతో సంవత్సరమునకు అయిదు వందలపౌన్లు రాబడికల ఆంగ్లేయుని జీవితముతోటి సరితూగగలడు.

పరాసుస్త్రీ ప్రతిరోజున ప్రొద్దువనే పొందికైన తన డ్రెసింగు గదినుంచి చక్కగ ముస్తాబై బయటికి వచ్చును. ఆవిడ తనయింటికి పెద్దపెద్దహాలులు లేక పోయినను యిష్టపడును కాని డ్రెసింగు గదిలేనిదే వుండలేదు. ఆవిడ ప్రతిరోజు చక్కగ అలంకరించు కొని భర్తమనసును కంటినికూడ రంజింపచేయును. ఒకరిని చూచిన వొకరికి కలుగు విసుగుదలే, చెక్క సంసారవిచ్ఛేదనములకు మూలకారణమని ఆవిడకు బాగుగతెలుసును. అందుచేతనే ఎక్కువ శ్రద్ధకలిగి యుండును.

ఆవిడ తాను గొప్పతరగతి స్త్రీనని కూడ భ్రమింపచేయును. భార్యా భర్తల మధ్య వేర్వేరు గదులుండవలెనను పట్టుదల కలిగియుండును. అనవస రముగ ఒకరిఎదుట వొకరుకూర్చుండి విసుగు కలిగించు కొనరు. ఎవరికి అవసరముకలిగిన, వారు అవతలివారి గదితలుపు మెల్లగకొట్టి పిలతురు. కొందఱు భార్యా భర్తలమధ్య యిటువంటి మర్యాదయేమని హేళన చేయవచ్చును. కాని యిటువంటి చిన్నవిషయములే సంసారమును సుఖవంతముగ చేయునది.

ఆంగ్లేయ గృహిణి:—

ఆంగ్లేయులుప్రత్యేక పద్ధతులచేత వివాహమాడు చున్నారు. ప్రతి విషయములందును వారు త్వరపడక ఎట్లు వ్యవహరించెదరో అట్లేభార్యలనుకూడ ఏరుకొను చున్నారు. వారు మొదటి చూపులతో బెదరిపోరు. ఇదే ఆంగ్లేయులయందుగల గొప్పతనము. ఇట్లు నిదానముగ యోచించి పెండ్లిచేసికొనుటచేతనే సంసారములకు గట్టిపునాది ఏర్పడుచున్నది.

ఆంగ్లేయుడు తన భార్యయందు అందమును కోరడు. పెండ్లియాడిన తర్వాత స్థిమితముగనుండ గోరును. డబ్బుగల భార్యయైనను అన్నివిధముల సుఖ ముగ సంసారముచేయు గుణములు లేనియెడల వదలి వేయును. అందమైన ముఖముకన్నను, చిరునగవుగల ముఖమే అతనిని ఎక్కువ ఆకర్షించును. ఎల్లప్పుడు వుల్లాసముగనుండు స్త్రీలనే కోరును కాని బొమ్మ వలె అలంకరించుకొను స్త్రీని కోరడు.

ఆంగ్లేయుల హనీమూను (honey-moon) ఒక నెలరోజులు పట్టును. అతను తన యింటియందు స్థాపితమగునపుడు భార్యను, అదుపు ఆజ్ఞలలో వుంచు టకు మొదలుపెట్టును. ఆ విడకు చేతినిండ పని కల్పించును. యింటిపనులను చూచుట యింటిని శుభ్రముగనుంచుట, పిల్లలను కనిపెంచుట మొదలగు విషయములతో ఆవిడకు పని కలిగించును. స్నేహ భావమును, ఆత్మసమర్పణము అనునవి ఆంగ్లేయ కుటుంబములలో గాఢముగ బాదుకొనివున్నవి. వీరి కుటుంబములు ప్రణయపూరితముగను చలాకీగాను నుండవు. ఆంగ్లేయ మధ్యతరగతి జనులయందు జీవితము సామాన్యముగానుండును.

సాధారణముగ యీ తరగతి భార్యా భర్తల మధ్య రహస్యములు లేవు. దాపరికములు లేవు. ఫ్రెంచివారివలె వారికి వేర్వేరు డ్రెసింగు గదులు వుండవు. వారికి వాటి అవుసరము యింతగా తెలి యదు. ఇటువంటి చిన్నవిషయములచేతనే పరాసు స్త్రీలవలె వీరు చలాకీగానుండరు. ప్రేమవిషయములో ఆంగ్లేయులు కొంచెము స్వార్థపరులు. చిన్న చిన్న విషయములచేతనే సంసారము సుఖవంతముగనుండు ననునది వారు మరచిపోవుదురు.

పాశ్చాత్య గృహిణులు

పరాసుకన్య వివాహమాడుటచేత తన స్వాతంత్ర్యమును పొందుచున్నది. ఆంగ్లేయకన్య సాధారణముగ తన స్వాతంత్ర్యమును పోగొట్టుకొనుచున్నది. అమెరికను కన్య వివాహమాడుటచేత తన స్వాతంత్ర్యమును కాపాడుకొనుచున్నది. పరాసునందు భార్య భర్తకు సఖురాలుగను, అంతరంగికురాలుగను, సాధారణముగ యజమానురాలుగను వుండును. ఇంగ్లండునందు భార్య గృహయజమాని మాత్రమే. దీనివలన ఆవిడ హోదాయందు జీతము బత్తెములేని పనిమనిషికన్నను ఎక్కువగనుండును.

ఇంగ్లాండునందు భార్య గృహమునందు మాత్రమే సమభాగిని. పరాసునందు ఆవిడ వ్యవహారములందును కూడ సమభాగురాలే. ఆవిడ స్వాధీనమునందే భర్త యొక్క గ్రంథములు, రొక్కముకూడ నుండును. ఇంతకంటెను అతనికి నమ్మకమైన చోటుండబోదు.
ఇంగ్లండునందు భర్త భార్యకు వెలకు సరిపడు యింటికర్చుకు, ఆవిడ దుస్తులకు, స్వంత ఖర్చుకు డబ్బు యిచ్చును. భర్త ఎట్లు వ్యవహారము చేయుచున్నది కాని, లాభనష్టములను గురించి కాని, అతని యితర విషయములగురించి కాని భార్యకు తెలియదు.

అన్ని విషయములు బాగుగనుండి సంసారయాత్ర సుఖముగ నడచుచుండిన ఆంగ్లేయస్త్రీ భార్యలలో అగ్రస్థానము వహించును. ఆవిడ తన సందేశమును బాగుగ నెఱుగును. తన భర్తకు యింటియొద్ద సౌఖ్యమును, ప్రశాంతతను, ఉత్సాహమును కలుగజేసి, వ్యవహారములలో యితర విషయములలో అతనికి కలుగు మనఃక్లేశమును పోగొట్టుచున్నది. భర్తకు మనశ్శాంతిని పొందుటకు, యింటి నొక వరప్రసాదమని ఎంచునటుల చేయును. ఇదియే ఆవిడ సందేశము.

"జాన్‌బుల్ (యింగ్లీషుపురుషులు) సహచరులు, అందముగను, ఆరోగ్యముగను నుందురు. బహుశ కొద్ది ధైర్యముగలవారుగ కూడ నుందురేమో? పతివ్రతలగు భార్యలను కొంచెముఎక్కువగ మర్యాదచేయవచ్చును. శ్రేష్టమైన తల్లులయందు బహుశ కొంచెము గమనింపు తగ్గివుండవచ్చును. కాని అన్నిటికంటెను స్త్రీలకు సంసారములందుండు చిన్నవిషయములందు కలగమనింపు అను ప్రజ్ఞావిశేషముచేత పూరిగుడిసెనైనను సుఖప్రదముగ చేసి ఒక పెద్దభవనమునకు యీడు తేగలరు."

నాకు ఇంగ్లీషు కుటుంబముల కట్టుబాట్లు, పద్ధతులు చూచుటచేత ఆంగ్లరాష్ట్రముయొక్క గొప్పతనమునకును అభివృద్ధికిని ఈ చిన్నకుటుంబములే సింహపీఠమని గట్టినమ్మకము కలుగుచున్నది.

అమెరికను గృహిణి:—

భర్త ఎట్లుదిద్దిన భార్య యట్లుండునని సామెత. ఒక రాష్ట్రములోని స్త్రీలు వారి పురుషులు ఎట్లు దిద్దుదురో అట్లుందురు. ఆధునిక ఆదర్శక స్త్రీలను తయారుచేసిన అమెరికను పురుషులు యెంతయు ప్రశంసనీయులు. వీరి రాజ్యము ప్రజాప్రభుత్వము కాదు రాజ్యాధిపత్యము కాదు, స్త్రీ ప్రభుత్వము. స్త్రీలకొసమే యీ ప్రభుత్వము. అమెరికను ప్రభుత్వము వెనుకనుండు నొక రహస్యమైన శక్తి స్త్రీలు.

ప్రపంచస్త్రీలందరికన్నను మనోహరమైనవారు అమెరికను స్త్రీలు. వీరిని తక్కిన స్త్రీలతో పోల్చదము. ఆంగ్లేయస్త్రీ అందముగ చక్కని శిలాప్రతిమవలెనుండును. పరాసుస్త్రీ శృంగారము, మృదుత్వము మూర్తీభవించినటులుండును. కాని, ఆవిడ అందముకన్నను ముఖవర్చసుకన్నను, తన మర్యాదచేతను, మాటలచేతను పురుషులను ఎక్కువ ఆకర్షించుచున్నది. రోమనుస్త్రీ మంచి అవయవ సౌష్టవము కలిగియుండును. కాని అమెరికనుస్త్రీ తక్కినవారి గుణములు, ఆకారములు అన్నింటితో కూడిన కలగూరగంప. అమెరికనుస్త్రీ పరాసుస్త్రీ వలె చలాకీగాను, ఆంగ్లేయస్త్రీవలె విగ్రహపుష్టిని

కలిగియుండును. దీనికితోడు తన ప్రత్యేకమైన సహజ గుణములను కలిగియుండును. ఆవిడ నడుచుకొను తీరు నందు నటనలేక స్వాభావికముగనుండుటచేత తన ప్రత్యేకతను చాటుచున్నది. అమెరికను స్త్రీలు సాధారణముగ అందములేనివారైవుందురు కాని, దాని లోపము కప్పిపుచ్చుటకు కొన్ని మంచి గుణములు కలిగియుందురు.

చిన్నతనమునుండి అమెరికను బాలిక స్వతంత్రముగ పెరుగుటచేతను బాలురతో కలసిమెలసి జంకు లేక తిరుగుటచేతను, పెద్దదైన పిమ్మటకూడ పురుషులతో జంకులేక స్వాభావికముగ తిరుగుచుండును. దీనివలన ఆవిడకు తన పురుషులపైనకల శక్తిని బాగుగ తెలియును. ఆవిడ తన బుద్ధిసూక్ష్మతచేతను, విద్యచేతను జీవితమున మానసికముగు సుఖముల నందుచున్నది. మరియు తన సూక్ష్మగ్రాహ్యముచేతను దేశీయపద్ధతియందాదరణచే జీవితములోని ఎటువంటి మార్పునకైనను సిద్ధపడి ఐక్యము కాగలదు.

ఎంత అందమైనదైనను, విద్యాధికురాలైనను యీ ఒక స్త్రీయొద్దనే పురుషుడు స్థిమితమును పొందుచున్నాడు. ఈ స్త్రీ తన స్త్రీలక్షణములు పోగొట్టుకొనకుండ ఆకర్షణీయమైన సఖునివలె మెలగుచున్నది.

ప్రపంచములో స్త్రీలందరికన్నను పురుషుల మన్ననలను ఎక్కువ బడయునది అమెరికను స్త్రీ. పరాసు దేశీయుడు వారి స్త్రీలకు దాసుడు అయినను అతను అన్ని విషయములందును, కష్టసుఖములందును తమ స్త్రీలు సమభాగులుగ నుండవలెనని ఆశించును. ఆంగ్లేయుడు గృహమునందు మాత్రము తమ స్త్రీలు సమభాగులుగనుండవలెనని యిష్టపడును. కాని అమెరికను భర్త పైవారికంటెను ఎక్కువ శ్రమపడి ఆత్మసమర్పణము చేసికొనును. ప్రొద్దున ఆరుగంటల మొదలు సాయంకాలము ఆరుగంటలవఱకు శ్రమపడి చెమటలూడ్చి పనిచేయును. ఆ చెమటబిందువులే తమ స్త్రీల ఒంటిమీద రవలై ప్రకాశించుచుండును. అమెరికను భర్త సుఖములందు మాత్రమే భార్యను ఆహ్వానించును. కష్టములందు ఆవిడను కష్టపెట్టడు. కోడికూత మొదలు శ్రమయంతయు అతనిదిమాత్రమే.

ఇట్టి వారిపురుషులు కాయకష్టపడినను, వారి స్త్రీలు తమ భర్తలయందు సానుభూతిని చూపరు. మీదు మిక్కిలి తమ దురదృష్టమును నిందించుకొనుచుందురు. ఎల్లప్పుడు వారి గొప్పతనమే. అమెరికను స్త్రీలు సదా తమ శక్తిని ఎక్కువచేసుకొనవలెనను కోరికనే కలిగియుందురు. ఇంగ్లండునందు వెనుక నే నొక యుపన్యాసము యిచ్చితిని. ఉపన్యాసానంతరము ఒక అమెరికను స్త్రీ నాతో మాట్లాడవలెనని వచ్చినది. ఆవిడతనతో తనతల్లిని నొకపురుషుని వెంట తెచ్చినది. ఆపురుషుడు వీరి వెనుకనే, దూరముగ నిలువబడెను. వారు మాట్లాడి తిరుగవెళ్లునపుడు తల్లి కూతురు ముందువెళ్లిరి. వారు వెళ్లినతర్వాత పురుషుడు మెల్లగ ముందుకువచ్చి నేను "తండ్రిని" అని చెప్పి వెళ్లిపోయెను. అతను వెనుకనుంచివచ్చిన ఎంతో గణ్యతలేనట్లు కనబడెను. దీనివలన అమెరికను స్త్రీలకు పురుషులన్న నొకవైపు నిర్లక్ష్యముకూడ నుండెనేమోఅని తలచుటకువీలగుచున్నది. దీనికంతయు వారి విద్యావిధానమే మూలమని తలపవలసియున్నది.

పూర్వము యింగ్లండునందును పరాసునందును, బాలికలకు కూడికలు, తీసివేతలు, సంగీతము,కొంచెము చదువను వ్రాయను రాగానే చదువు సమాప్తి నందును. ఆవిడ పెళ్లికి సిద్ధపడును. వారిని మీఆదర్శమేమని ప్రశ్నించిన మంచితల్లులు, భార్యలోటేయని యందురు. అట్లేవారి బాలురుకూడ మంచి తండ్రులౌట భర్తలౌటే తమ ఆదర్శమని చెప్పుదురు. కాని అమెరికానందు బాలబాలికలుకలిసి చదువుకొందురు. ఒకేబల్లమీద బాలుడు బాలిక బాలుడు ఇట్లే కూర్చుందురు. వారి విద్యాశాఖవారి ప్రణాళికవలన

పాశ్చాత్య గృహిణులు

బాలురకన్నను బాలికలే ఎక్కువ తెలివిని కనబర్చునట్లు తెలియుచున్నది. ఇట్లు ప్రక్క ప్రక్కన కూర్చొని చదువుటచేత బాలురకు బాలికలను చూచిన నొక విధమగు గౌరవము, బాలికలు బాలురను చూచిన నొక విధమగు నిరసన. ఇదే పెద్దవారైన స్త్రీలకు పురుషులను చూచిన చులకన పురుషులకు స్త్రీలను చూచిన గౌరవభావములకు కారణములగుచున్నది.

కావున యితర పాశ్చాత్యదేశములలో బాలబాలికలు కలసి విద్య నభ్యసింపవలెనను వారు కొంచెము దూరాలోచన జేసి యిటువంటి విధ్యావిధానమును అమలుజరిపిన బాగుండును.

ఎంత అందమున్నను, దేహసౌష్టవమున్నను, విద్యయున్నను, స్త్రీకి సహజగుణమును, అలంకారమును అగు ఆత్మసమర్పణ అనురాగము స్వార్థత్యాగము యివి లేనిదే స్త్రీత్వము రాణించదు.

అమెరికను స్త్రీలు స్వార్థపరులగుటకు వారి పురుషులే కారకులు. పురుషులు దిద్దినట్లే వారి స్త్రీలుండురనుట సత్యదూరము కాదు. అమెరికను పురుషులు ధనార్జనమే ముఖ్యాధారమనియు వారితీరిక సమయములందు క్లబ్బులే సుఖపడుచోట్లనియు తలచుచు తమ స్త్రీలను గమనించనియెడల ఆ స్త్రీలు వారిజీవితమును ఎట్లు సుఖవంతముగ గడపుటో యోచించుకొనెదరు. అందువలననే వారి దేశమందు లెక్కలేనన్ని స్త్రీ క్లబ్బులు. ఆవిడకు భర్తయనగ విపరీతార్థము లేని సఖుడు. తనభర్తను పేరుపెట్టిపిలచును.

అమెరికను పురుషులు భర్తలందరికన్నను ఎక్కువ భార్యలయందు అనురాగముకలవారు. వారు వారి భార్యలకు దాసులుకారు. వారి యిష్టమువచ్చినటుల చరించుచు కాలయాపనము చేయుదురు. భర్తలు పిల్లలు కుక్కలవలె పెంపుడు మృగములు. కాని వాటికంటెను వుపయోగములో ఎక్కువ. ఎందుచేతనన వారు కాయకష్టపడి వారి స్త్రీలను సుఖింపచేయుచున్నారు.

అనువాదకురాలు; శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు

మనవి

పెక్కుమంది రచయితలు గ్రాంథిక వ్యావహారిక భాషలరెంటిని గలిపి వ్రాయుచున్నారు. వ్యాసమందలి భాష వ్యావహారికమో గ్రాంథికమో అయియుండవలయునుగాని రెండుగలసి యుండకూడదు.

పద్యవ్యాసములకంటె గద్యవ్యాసములె మెక్కువగా పంపకోరిక. తమ వ్యాసములు ప్రకటింపబడునని మావద్దనుండి సందేశమందిన వెంటనే రచయితలు తమతమ ఛాయాచిత్రముల బంపవేడికోలు.

తల్లి బన్నము దీర్ప దయఁజూడు తనయ

పనిపాటలకు స్వస్తివాక్యంబు జెప్పి
సుతునికి నిదురరా జోకొట్టి పిదప
పతిపాదములనొత్తి బడలికదీర
మెల్లన శయ్యపై మెయి వ్రాల్చునంత
కనుఁగవ బాష్పంబు కణములుదొరుగ
కేశపాశంబెల్ల క్రింద జీరాడ
జీర్ణాంబరం బొండు చీరగాగట్టి
ఘన త్రిశూలంబొక కరమునబట్టి
దైన్య మాకారంబు దాల్చుచందమున
యొకవ్యక్తి లోనికి యొయ్యనవచ్చి
నిలుచుండి ననుఁగాంచి నిట్టూర్పు నించె.

* * *

నేను:—

భయసంభ్రమాశ్చర్య భరితనై లేచి
కరములు ముకుళించి కళవళపడుచు
ధన్యనై తిని తల్లి దర్శనంబబ్బె
పరమపావనమైన భారతమాత
యీరీతి వేంచేయ నేమి కార్యంబు
దయయుంచి సెలవిమ్ము ధన్యనయ్యెదను.

* * *

భారతమాత:—

కన్నతల్లి నటంచు గణియింపఁబోరు
నీరీతి నందరు నిద్రించు వారె!
తనయు లందరుజేరి తల్లి దైన్యంబు
పోగొట్టి భాగ్యంబు పురుడింతు రనుచు
పెద్దకాలము వేచి విసిగితి గాని
స్వార్థపరత్వంబు స్వాభిమానంబు
నిలువెల్ల నిండంగ నీల్గుచున్నారు
అమితదురాచార మైనను సైచి
తనయులు కొరగాక దద్దమ్మలైన,
తనయులైనను తల్లి దరిఁ జేర్పరాదె?

* * *

నేను:—

తల్లిరో! ధీరులై తనయులున్నారు
అఘటనా ఘటన సమర్థులు వారు
ఇలుదప్ప వేరొండు ఎఱుఁగము మేము,
అదిగాక యబలల మాడువారలము
తమ బన్నముల్ దీర్ప దక్షతగలదె?

* * *

భారతమాత:—

అబల స్త్రీయని పల్కు టలవాటుగాని
సబలయో అబలయో సాక్ష్యముల్లేవె?
తనయుల మాటల తడవగ నేల?
తల్లికై కొందరు తమజీవితముల
తృణముగానర్పించి ధీరులై వెలసి
దివికేగ మిగిలిన ధీనిధులుతమ
తోడి వారలు శేయు దుష్కర్మములను
భరియింపఁజాలక పలుకకున్నారు
అసహాయులై కొంద రలసియున్నారు
పదవులు గాంక్షించి ప్రాకులాడుచును
కే బవల్ కొందరు ప్రేలుచున్నారు
సంఘముక్ సరిదిద్దు చదువులు మాని
అంతఃకలహముల నభివృద్ధిజేయు
వెఱ్ఱి వేవిధములై విక్రమించినది
వారితో బనియేమి వనజాక్షి నీకు
నేఁ జెప్పునదిజేయ నేర్చితివేని
సంఘంబు దేశంబు సౌఖ్యమొందెడిని.

* * *

నేను:—

సంసారమున నుండి సాధ్యమౌనేని
చేయువలసినదెల్లఁ జేసెద వాని
సెలవిమ్ము మాతరో శిరసావహింతు.

* * *

భారతమాత:—

బన్నముల్ నాకవి బదివేలుఁగలవు
వానిలో నత్యంత వగగూర్చు నట్టి
అంటరాని తనంబు 'హడలించు' నన్ను
ఒకతల్లి కడుపులో నొకచోటఁ బుట్టి
ఒకజాతిగా సృష్టి యొనరింప బడియు
యొక దేశమందుండి యొకరి నొక్కరిని
అంటరాదనుమాట అవివేకముగద!
కట్టుపుట్టము లేక కడుపు మాడంగ
కడుకష్టములఁబడి కందగ జేసి
కడజాతి వారని కఠినులై మీరు
వారిపై నిర్దయ వహియించినారు
కఠినకార్యంబౌట కడముట్ట దీని
దేశీయ నేతలు దీర్పలేరైరి
ఇట్టిదై వను నీవ యీడేర్పగలవు
అంటరాదనియెడు హరిజను జూసి
వారి కష్టము నీదు వగపుగా నెంచి
ప్రేమ మీరఁగ చెంత బిలిచి వారలకు
అన్నమో నీరమో ఆదరణంబో
సమయంబు గురుతించి సాయంబుజేసి
హెచ్చు తగ్గనుభేద మింతయు లేక
చల్లని మాటల సఖ్యత నెరపి
ఆరోగ్యవిధియు విద్యావిధానంబు
మద్యమాంసాదుల మానుట యాది
గాగల వన్నియుఁ గరుణతోఁ దనదు
తనయుల మేల్గోరు తల్లిచందమున
మంచి మార్గముజూపి మన్నించు మమ్మ.
ఉచితపద్ధతి వారి నుద్ధరింపంగ
సంసారమదినీకు సాయమై యుండు;
ప్రేమయాదరణముల్ విరివిగా జేర్చి
కరుణ రసంబుతో గలిపి యివ్వంగ
అస్పృశ్యతా రోగ మడుగంటిపోవు;
తపములు 'లెక్చర్లు' తగినచట్టములు
ఉపవాసములు నిట్టు లుపయోగపడవు
కావున నీరీతి గావింపు మికను
అధమ వర్ణులమంచు నణగియున్నట్టి
వేవేలు నీజాతి వృద్ధిబొందెడును
నేటినుండియె దీని నెరపెదనేని
నీదు సంతానంబు నేర్చు నియ్యదియు
వారికాలంబున వర్ణ భేదంబు
మాయమై దేశంబు మహిమవేగాంచు
యెఱుఁగుము నాకోర్కె నియ్యదె సుమ్ము.

* * *

నేను:—

తల్లి మీ యానతిఁ దలదాల్చి యుండి
నేటి నుండియు వారి నేఁజేరఁదీసి
అధికాదరంబున నాదరించెదను.

* * *

భారతమాత:—

ఇలు కర్మభూమిగా నెంచితివేని
గృహలక్ష్మివై మొదల్ గృహముద్ధరించి
సంఘంబు దేశంబు సంతరించెదవు
మరువకు మీమాట మదిలోన నెపుడు!

(చ. రా.)

 జయభేరి

[పశ్చిమచాళుక్యచక్రవర్తియగు ఆఱవవిక్రమాదిత్యుడు క్రీ.శ. 1126 లో గతించ అతని కుమారుడు భూలోకమల్లుడు రాజయ్యెను. ఈమధ్యకాలమున కాకతిప్రోలరాజు ఆంధ్రరాజ్యము నెలకొల్పదలంచి పశ్చిమచాళుక్యసామంతరాజుల కొందరిని లోగొని విజయభేరి మ్రోగించి దండయాత్రకు బయలుదేరుట ఈనాటకకథకుందలి యితివృత్తము. చరిత్రశోధనమున నిర్ణయులైన సమకాలికపురుషులే చాలవర కీ నాటకమునందు పాత్రములుగ జేర్పబడిరి. పశ్చిమచాళుక్య రాజ్యసంబంధులగు వీరులును కాకతీయ ప్రోలరాజు పక్షపువీరులును, బరస్పర జిగీషతో గావించిన సంగరముల దెలుపు వేయి స్తంభాల గుడిశాసనము మొదలగునవి ప్రకృతకథాకల్పనమున కాధారములు. కొండుభట్లు రామభద్రచయనులు రాజపురోహితుడు కథాకల్పన సౌష్ఠవమునకు సాయముగ గైకొన్న కల్పితపురుషులు. తక్కినవారందఱు చరిత్రలోకమున సుప్రసిద్ధులు. ఆఱవ విక్రమాదిత్యుని యంత్యావస్థతో కథాకల్పన మారంభింపబడి ప్రోలరాజు దండయాత్ర వెడలుటతో, యువరాజకుమారుని రాజ్యపట్టాభిషేకముతో ముగింపఁబడినది. కథాకాలము శా. శ. 1048 పరాభవ సం. భాద్రపద బ. దశమినుండి ఆశ్వయుజ శు. దశమివరకు నడచినట్లు భావింపబడినది.]

నాటకమునందువచ్చు పాత్రలు

1	ప్రోలరాజు	—	అనుమకొండరాజు
2	ముప్పమదేవి	—	ప్రోలరాజుభార్య
3	గంగాధరమంత్రి	—	ప్రోలరాజు అంతఃపురపరిపాలకమంత్రి
4	బేతనమంత్రి	—	ప్రోలరాజుప్రధాని
5	అచింతేంద్రుడు	—	రాజగురువు
6	కుమారరుద్రుడు	—	యువరాజు
7	కామచమూపతి	—	కాకతీయసేనాధ్యక్షుఁడు
8	సామంతబొల్లయ	—	ప్రోలరాజునకు సామంతుఁడు
9	కొండుభట్లు	—	అచింతేంద్రవరుని
10	రామభద్రచయనులు	—	శిష్యులు—
11	దేవణభట్టు	—	గూఢచారి
12	భూలోకమల్లుడు	—	పశ్చిమచాళుక్యచక్రవర్తి
13	మందెనగుండరాజు	—	పశ్చిమచాళుక్యచక్రవర్తుల
14	జగద్దేవమహారాజు	—	సామంతరాజులు

రాజపురోహితుడు తదితరులును వత్తురు.

మొదటియంకము — మొదటిరంగము

స్థలము—అనుమకొండకోట.

కాలము—మొదటిదినము సాయంకాలము.

(కోటలోని రాజభవనమువైపు పోవుచు కాకతి ప్రోలరాజును అతని అంతఃపురపాలక మంత్రియగు గంగాధరమంత్రియు ప్రవేశించుచున్నారు.)

ప్రోలరాజు:—గంగాధరా! మన మంత్రిసత్తముడైన బేతనధార్మికబుద్ధి యెంతయు గొనియాడదగి యున్నది. అతని స్వామిభక్తికిదోడు వినయసౌశీల్యాది సుగుణపుంజములనుజూచి మేమెంతయో హర్షితుల మగుచుందుము.

గంగాధరమంత్రి:—బేతనమంత్రిభార్య ప్రతిష్ఠించిన కడలాలయబసది (పద్మాక్షీదేవాలయము)నుండి ఇప్పుడే సేవచేయుచున్న దేవరవెంటనున్న నాకు బేతనమంత్రి సుగుణాతిశయము స్వానుభవసిద్ధమే యయ్యెను. అదిగాక దేవరకు ఆశ్రితులయెడగల గౌరవాదరములు ప్రత్యక్షముగా గనుగొన గలుగుచున్నాడను.

ప్రోలరాజు:—బేతనమంత్రియు అతని భార్యమైలమదేవియు మన యనుమకొండకోటయందు దేవతాప్రతిష్ఠ యొనర్చిరి. కాకతి రాజన్యపుంగవుల బాహుబల పరిరక్షణమునకుదోడు దైవబలంబుకూడ సహాయపడి అనుమకొండదుర్గమునకు భద్రము చేకూర్పవలెనని యాపుణ్యదంపతుల యభీష్టమైయుండవోవు.

గంగాధరమంత్రి:—దేవర యంతఃకరణప్రవృత్తి సత్యమును నిరూపింపకుండ నెట్లుండగలదు.

ప్రోలరాజు:—దేవతాసందర్శనాంతరము ఒకదివ్య సందేశము మాకన్నిదిక్కులనుండి వినవచ్చుచున్నట్లు స్ఫురించుచున్నది.

గంగాధరమంత్రి:—ఆశ్చర్యము! ఆశ్చర్యము!!

ప్రోలరాజు:—అదేమైయుండునో?

గంగాధరమంత్రి:—ఆ! గోచరించినది! గోచరించినది. దేవరదిగ్విజయయాత్రకు దోహదమొనరించు సువార్తయొకటి పంపించిన గూఢచారునివలన విననున్నారమేమో! సందేహమేల? ఆదివ్యసందేశము తప్పక దేవరదిగ్విజయ యాత్రావిషయమైయుండును.

ప్రోలరాజు:—బ్రాహ్మణవాక్య మమోఘమని పెద్దలందురుగదా!

గంగాధరమంత్రి:—మన మిదిగో రాజభవన సమీపమునకు వచ్చిచేరితిమి.

ప్రోలరాజు:—సూర్యాస్తమయ సమయమైనది కావున తత్కాలోచిత కృత్యంబులు నెరవేర్ప మే మంతర్భవనమునకు వెడలెదము. మీరును మీనైమిత్తిక కార్యములొనర్ప వెడలగలరు.

గంగాధరమంత్రి:—చిత్తము!

ప్రోలరాజు:—గంగాధరమంత్రీ! రాత్రి పురాణశ్రవణకాలంబున దేవతామందిర ప్రాంగణమున మమ్ము కలిసికొనుడు. (నిష్క్రమించును.)

(గంగాధరమంత్రియు వెడలిపోవును.)

మొదటియంకము — రెండవరంగము

స్థలము-అదింద్రేంద్రవరుని ఆశ్రమము;

కాలము-రెండవదినము ఉదయము నాలుగుగడియల ప్రొద్దెక్కినతరువాత.

(కొండుభట్లు రామభద్రచయనులు అను నిద్దరు శిష్యులు ప్రవేశింతురు.)

కొండుభట్లు:—ఓరీ చయనులూ! యీ వేళ యింకా మనగురువుగారు ఆశ్రమానికి చేరకపోవుటకు యేమికారణమైవుంటుంది?

చయనులు:—ఇంకేముంటుంది? మహారాజుగారి దర్శనానికి వెళ్లివుంటే ఆలస్యమైవుంటుంది.

కొండుభట్లు:—మందబుద్ధిరానీది! నీవేమో మహా వూహగాడ వనుకున్నాను.

చయనులు:—అన్నట్లు మరచిపోయినాను. రాజకీయ వ్యవహారాల్లో యేదో మనగురువుగారి సలహా కావలసివచ్చి మహారాజులుంగారు తత్క్షణంబయలుదేరి రమ్మన్నారని గంగాధరమంత్రి స్వయముగావచ్చి పిలుచుకొని పోయేడట! ఇట్లని మన ఆశ్రమసేవకుడొకడు దారిలో కనబడిచెప్పినాడు.

కొండుభట్లు:—అయితే నాకొక్కడికే కాకుండా నీక్కూడా చెప్పినాడన్నమాట. సరేకాని – మన పట్నంలో సైన్యసన్నాహం యెక్కువగా జరగడం చూస్తే యేదోవిశేషం ఉండివుండాలని తోస్తోంది.

చయనులు:—నిస్సందేహంగా? ఏదో శుభవార్త మన గురువుగారివలన కాకపోతే మరియెవ్వరివలనైనా వినకుండా వుండములేండి.

కొండుభట్లు అయితే యీవేళ మనపాఠం అధ్యాహారమన్నట్టే!

చయనులు:—యేనుగులే కొట్టుకపోతూంటే ఇక దోమలా నిలిచేవి? చూడండి! మనకెప్పుడైనా మహారాజుగారి దర్శనం లభిస్తుందా?

కొండుభట్లు:—దేవీనవరాత్రులు రానేవచ్చాయి. ఈసమయంలో యీఆశ్రమంలోనే మహారాజుగారి దర్శనం మనకు కాబోతుందని నాదివ్యదృష్టివల్ల కనుగొన్నానోయ్.

చయనులు:—తమ దివ్యదృష్టి కేంగానండి!— అథవా మనగురువుగారి యనుగ్రహమూ మన అదృష్టమూ వానింబట్టి వుంటుందిలెండి!

కొండుభట్లు:—ఇక యీవేళ మనం ఇండ్లకు పోదాం పద—(ముందుకు నడచును.)

చయనులు:—నేనూ వస్తున్నాను (కొండుభట్లు వెంటపోవును.) (అందరు నిష్క్రమింతురు.)

మొదటియంకము—మూడవరంగము

స్థలము—అనుమకొండకోటలోని ఒకరాజభవనాంతర్గత రహస్యమందిరము. కాలము—పగలు రెండు ఝాములవేళ రెండవదినము.

(ప్రోలరాజు సాదాబట్టల తొడుగుకొని ఉన్నతాసనముపై కూర్చుండియుండును. గూఢచారి యొకడు చేతులు జోడించుకొని నిలుచుండియుండును.)

ప్రోలరాజు:—నీవట్లు కల్యాణకటకంబునకుబోయి కనుగొన్న విశేషము లేమి?

గూఢచారి:—దేవా! మీ యాజ్ఞానుసారము కళ్యాణనగరంబున కరిగి పశ్చిమచాళుక్య చక్రవర్తి యగు విక్రమాదిత్యుని రాజభవనమున జరుగు విశేషము లెట్లు తెలిసికొనవలెనాయన్న ఆలోచనచేయుచుంటిని. అక్కడ నా మహాచక్రవర్తికి చాలజబ్బుచేసి శయ్యాగతుడై పడియున్నట్లు విన తటస్థించినది.

ప్రోలరాజు:—వృద్ధుడగు పశ్చిమచాళుక్యచక్రవర్తి యింకెంతకాలము జీవింపగలడు! తరువాత?

గూఢచారి:—ఆసంగతివిని నేనొకగొప్ప అపరధన్వంతరి యనదగిన వైద్యుడైనట్లును, చక్రవర్తిగారి మహాయశస్సువిని వారిదర్శనంచేసికొని నాస్వస్థలమగు వారణాశిపురంబునకు నేగ నుద్దేశించినట్లును అచ్చటి ప్రజలలో ఒకవదంతి వ్యాపింపజేసితిని.

ప్రోలరాజు:—ఓహో! గూఢచారి భావంబువదలి వైద్యశిరోమణివైతివిగా! తరువాత నీభేషజ మెట్లు మనపని కనుకూలించినది?

గూఢచారి:—దేవా! నా యీవార్త చక్రవర్తిగారి చెవిలోబడుట తడవుగా నే నా మహామహుని యెదుటకు జేర్పబడితిని.

ప్రోలరాజు:—అప్పటికా చక్రవర్తిగారి దేహారోగ్యమె ట్లుండెను?

గూఢచారి:—నేడో, రేపో—(అనిముందు చెప్ప సందేహించును)

ప్రోలరాజు:—ఆమహా చక్రవర్తియందు మాకెంత గౌరవభావమున్నను వాస్తవమెరిగించుటకు సంకోచింపక గూఢచారివగు నీస్వధర్మము నెరవేర్పుము. మే మన్యథా భావింపము—కానిమ్ము.

గూఢచారి:—అట్టిస్థితిలో చక్రవర్తిగారు మూసి యుంచిన కన్ను లొక్కించుక తెరచి నావైపుజూచి మరల కన్నులుమూసుకొని యొకప్రక్కకు మరలిరి.

ప్రోలరాజు:—పాపము వారీ యపరధన్వంతరి మాట్లాడింపలేకపోయిరి కాబోలు ?

గూఢచారి:—అవును మహారాజా !

ప్రోలరాజు:—తరువాత యేమిజరిగెనో సంగ్రహముగాజెప్పి నీవచ్చినపని ముగించి వెడలుము.

గూఢచారి:—అంత రాజబంధువులు నన్ను చక్రవర్తిగారి నాడి పరీక్షించమన్నారు, నేనట్లుచేసి వారి కోరికపై నా మందులసంచిలోనుండి యొకమందు కుప్పెనుదీసి దాని నరగదీసి చక్రవర్తిగారి నాలుకకు రాసితిని.

ప్రోలరాజు:—నీవు తప్పక అపరధన్వంతరి వేయని చక్రవర్తిగారి బంధువులకు దృఢవిశ్వాసముగలిగించి యుందువు. కావున నీకు మహాచక్రవర్తిగారి దర్శనము పదేపదే జరిగియుండెనా ?

గూఢచారి:—లేదు, దేవా లేదు.

ప్రోలరాజు:—ఎందుచేత ?

గూఢచారి:—నేను తిన్నగా నూహించి చెప్పజాలనుగాని నేనిచ్చిన ఔషధము కొంతపనిచేసి చక్రవర్తిగారు కొన్ని అత్యవసరములగు రాజకీయములను గూర్చి మాట్లాడదలచి సామంతమండలేశ్వరులను దగ్గరకు పిలిపించుకొని వారివల్ల కొన్ని ముఖ్యసంగతులు తెలిసికొన్నారని వింటిని.

ప్రోలరాజు:—అవేమైయుండును.

గూఢచారి:—అట్లు చక్రవర్తిగారి యాజ్ఞానుసారముగా వారి శయ్యాగారముకడకు వచ్చినవారలలో గోవిందదండేశుడు కుమారతైలపదేవుడును తదితరులుండిరట !

ప్రోలరాజు:—అట్టివారిలో యువరాజు కుమారుడు లేడా ?

గూఢచారి:—క్షమింపుడు మహాదేవా ! చెప్ప మరచితిని. యువరాజుకుమారుడు తండ్రిగారిశయ్యను ఆనుకొని కూర్చుండియే వారి యభిప్రాయములను దండనాథాది రాజసేవకులకు వినుపించుచుండిరట !

ప్రోలరాజు:—అప్పుడు చక్రవర్తియడిగి తెలిసికొన్న ముఖ్యరాజకీయవిషయము లేమైయుండెనని వింటివి.

గూఢచారి:—అన్నిటిలోను మనకు సంబంధించిన ముఖ్యవార్తలు వినుపించుచున్నాడట— అక్కడచేరిన కుమారతైలపుడు గోవిందదండేశుడు కూడ దేవరచే నోడింపబడినట్లు చక్రవర్తికి తెలిసినప్పుడు ఆయనకు గలిగిన ఆగ్రహావిచారంబులు ఇంతంతని చెప్పనలవి కాదయ్యెనట.

ప్రోలరాజు:—వినవలసిన ముఖ్యవిషయము విని చక్రవర్తిచిత్తము తత్తరమందియుండును. తరువాత నేమిజరిగినది ?

గూఢచారి:—దీర్ఘవిచారమునుండి కొంతతెప్పిరిలి "మనసామంతశేఖరుడైన ఉదయావనీశుడు గోవింద దండేశునికి తోడ్పడి రాజద్రోహియగు కాకతి ప్రోలరాజును బంధించి మాకాళ్లముందట పడవేయలేకపోయెనా" అని యడిగినారట. ఆప్రశ్నకు గోవింద దండేశుడు—(అర్ధోక్తిలో)

ప్రోలరాజు:—ఏమని ప్రత్యుత్తరమిచ్చినాడు ?

గూఢచారి:—"ఉదయావనీశుడు కూడ ప్రోలరాజున కోడిపోయి తానుపోగొట్టుకొన్న రాజ్యము మరల సంపాదించుకొనుటకు మనశత్రువుతో సఖ్యంబు పాటించి బ్రతుకవలదా అని పశ్చిమచాళుక్యసైన్యమును వీడి స్వదేశమునకు వెడలిపోయె"నని చెప్పినాడట !

ప్రోలరాజు:—ముఖ్యవార్త విని ఆ చక్రవర్తి ఎంతటి దురవస్థకుపాలయ్యెనో పాపము!

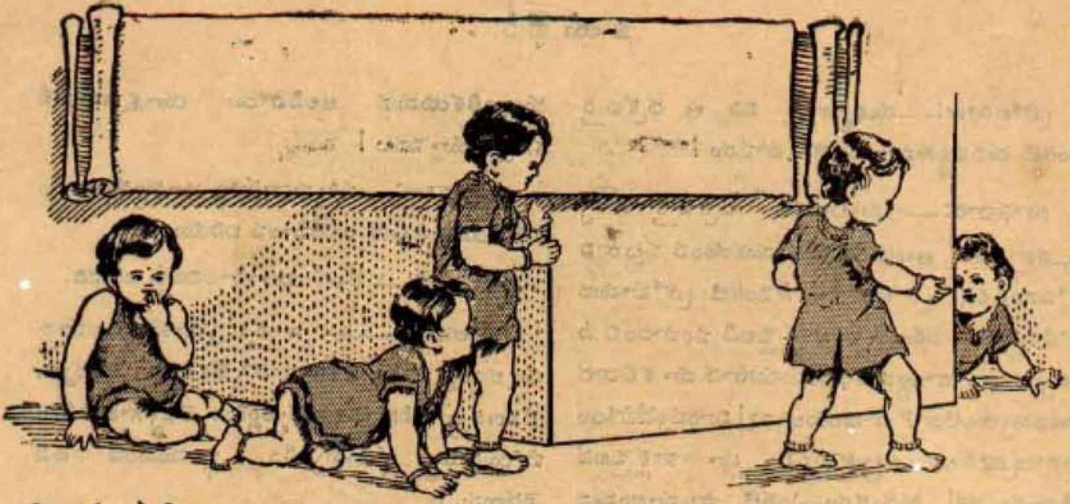
గూఢచారి:—ఆమాటలువిని చక్రవర్తి పిచ్చెక్కినవానివలె అఱచుచు, దేహముకంపింప పట్టరాని కోపమువచ్చి, ప్రోలరాజా! నీవెంతటి ద్రోహమున కొడిగట్టితివి? నీతండ్రి మాకాళ్లపైబడి సంపాదించి నీకిచ్చిపోయిన రాజ్యమనుభవించుచుగూడ మా కపచారమొనర్చుచుంటివా? సామంతులారా! మీరిప్పుడేపోయి ఆరాజద్రోహిని పట్టుకొనివచ్చి మా కాళ్లపైబడ వేయుడు—హా! దుర్భరము—ఎంతటి సామ్రాజ్యమున కిట్టియవస్థ వాటిల్లినదని యింకను వేమోదలచుకొని దుఃఖాతిశయమున అలసిపోయి యాతృణమునకే గన్నులుమూసెనట!

ప్రోలరాజు:—పశ్చిమచాళుక్య సూర్యుడు అస్తంగతుడయ్యెననుటకు సందేహింప బనియుండదు.

గూఢచారి:—దేవర యూహించినట్లే జరిగినది.

ప్రోలరాజు:—ఈ వార్తవిన్నమాకు దుఃఖహర్షము లొక్కసారిగా కలిగి భావోద్రేకముబుట్టుచున్నది. దేవణభట్టా! నీగూఢచారకృత్యంబు లెస్సగాజరిపితివి. పోయిరమ్ము (కూర్చుండిన స్థలమునుండి లేచి వెడలును.)

[గూఢచారి నిష్క్రమించును.]

శిశుపోషణ

-ఎస్. శేషగిరిరావు

దినమున కెనిమిది పదిమార్లు పైగా మూత్రము, రెండు మూడుమార్లు పసుపుగా పాలగడ్డలు మరేమీ లేకుండా సాఫీగా మలము పోవడము మామూలు (తల్లికి మలబద్ధకముంటే తప్ప). ఇలా పోకుంటే తగుజాగ్రత తీసుకోడం ఎంతేని అవసరం.

: మలబద్ధము : బుసబుసని ఆరోగ్యంగా వుండేబిడ్డలకు ఆహారం ఎక్కువయినా అనారోగ్యంగా చిక్కివుండే బిడ్డ మల లకు ఆహారం తక్కువయినా మూత్రాలు మలబద్ధం కలుగుతుంది. ఉపశాంతికి అప్పటికప్పుడు ఏదైనా వాడి ఎందువల్లా మలబద్ధంఅని కనుగొని చిరుమార్పులు ఆహారంలో గమనిస్తే మలబద్ధం మానుతుంది.

: భేదులు : "లంఘనం పరమౌషధం" బిడ్డలక్కూడా. భేదులవుతుంటే పదిపన్నెండు గంటలు ఆహారమేమీ ఇవ్వకుండా వట్టి కాగిన నీళ్లుమాత్రం ఇస్తుంటే భేదులు నిలుస్తవి. ఆముదమూ వాడవచ్చు. వీటివల్ల నిలువక - ప్రమాదమని తట్టే వైద్యుని సలహాపొందడం మంచిది.

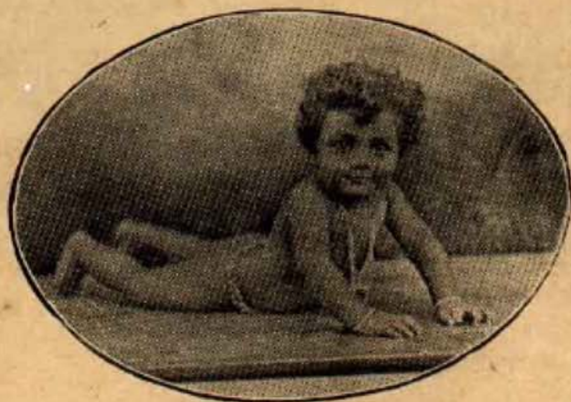
: గమనిక : బిడ్డలకు మలము మొదట చెప్పినట్లు రెండుమూడుమార్లు కాకున్నా కడకు ఒక మారైనాపోవడము అవశ్యం. తెల్లవారో సాయంత్రమో ఒకనిర్ణయంగా పోయే అలవాటుచేస్తే మలబద్ధంకాక క్రమంగా సాఫీగా మలముపోతుంది.

: వాతలు : కడుపుబ్బు, పక్కలెగరడము, అజీర్ణమువుండపనీ అసలు ఏజబ్బూ చేయదనీ వాతలుపెట్టడం కొందరికి వాడుకైంది. ఈవాడు కెలావచ్చిం కూడని దో కాని యీ నమ్మకానికి వాడుకలు మాత్రం ఏ ఆధారమూ కనుపడటంలేదు. ఒకవేళవున్నా బిడ్డలకు చెయ్యవలసిన చికిత్సకాదు ఇది.

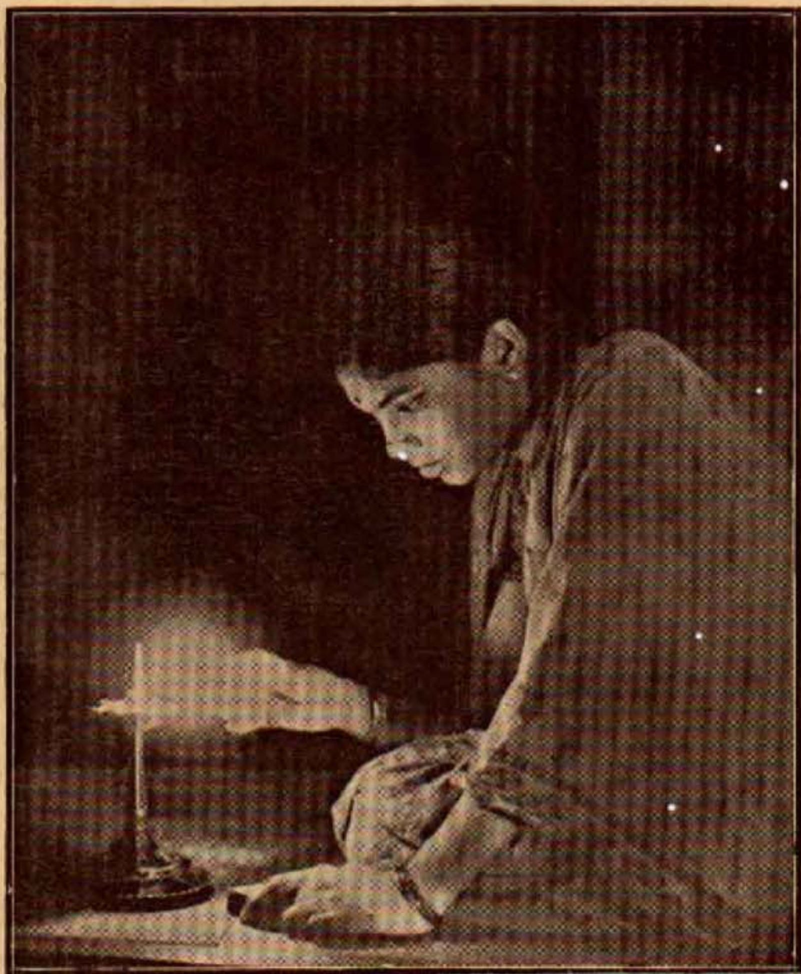
: నల్లమందు : మరికొందరు ఒకటే ఏడ్పు విసిగిపోతున్నాము_జబ్బుకు_వొళ్లు వస్తుందటగా అసి నల్లమందుమాత్రలు వాడ్తారు బిడ్డలకు. జబ్బులకు మరేంలేకా. ఏడ్చివిసిగిస్తే సమదాయించరాదా. కాని వేళ మోతాదెక్కువైతే బిడ్డ దక్కడని తెలియకనే వాడి విచారించడం.

నేను వ్రాయలేనా......?

ఇదో...తీసుకో...రెడీ!

ස්ද ට

పుష్పచయము

దిగంబరుల సంఖ్యలో ఇంగ్లండు జర్మనీని మించుతుంది.

నాగరికత వ్యాపించుకొలది విచిత్రసిద్ధాంతములుకూడ విరివిగ వ్యాపించుచున్నవి. సృష్టిలోని మానవు డాదిలో దిగంబరుడుగనుండి క్రమక్రమమున పరిణామమును బొందుచు నేటి స్థితికివచ్చియున్నాడు. కాని నేను మరల మొదటిస్థితికి బోవుటే నాగరికతయొక్క పరమావధియని కొందరు దలంచుచు, దాని కనుగుణముగా దిగంబరులై పట్టణవాస మునువీడి ప్రకృతినే యెక్కువగ నాధారముగ జేసికొని జీవింపదలంచుచున్నారు.

దుస్తులను ధరించుట ప్రకృతివిరుద్ధమని ఇతరదేశములలో అనేక దిగంబరసంఘము లేర్పడుచున్నవి. ఇంగ్లాండులో 60 దిగంబర సంఘములున్నవి. జర్మనీలో 1930 సంవత్సరము నాటికి పొదరులాండు అడవులలో 20 లక్షల దిగంబరులు కులాసాగా జీవనము గడుపుచుండిరట. హిట్లరు వచ్చినతర్వాత దిగంబరులసంఖ్య తగ్గినది. కాని ఇప్పటికిని జర్మనీలో రహస్యముగ దిగంబరసంఘముల నేకములున్నవి.

సౌతుక్రిమియాలో యట్లా అనుపట్టణములచుట్టును పుంక్కాలి ఎత్తైనపెద్దగోడ కట్టిరి. దానిలో దిగంబరుల ఇండ్లు చాలగలవు. ఆపట్టణములో ప్రవేశించువారు దిగంబరులైయుండవలెను. జబ్బుగానున్నవారు ఆ పట్టణమునకు వచ్చినయెడల ఆరోగ్యవంతులగుదురని వారి నమ్మకము. సముద్రతీరమున స్త్రీపురుషులు ప్రతిదినము ఆతప స్నానముచేయుదురు. స్నానముచేయుటకు ప్రతివారును డాక్టరు ఉత్తరవు తీసికొనవలెను. వారి ఆరోగ్యమును కాపాడుటకు డాక్టర్లు ప్రతిదినము పరీక్షచేయుచుందురు.

*　　　*　　　*　　　*

రాక్షసను లీ కాలములోగూడ గలరు.

ఉన్నతపాఠశాలలందును, కళాశాలలందు విద్యనభ్యసించు విద్యార్థినుల యభివృద్ధి యందు ఈర్ష్యగొని వారి విద్యను జెడగొట్టుటకు విద్యార్థులేగాక యితరపెద్దలును పలు చోటుల ప్రయత్నించుచున్నట్లు దెలియుచున్నది. స్త్రీవిద్యకును, వారి యభివృద్ధికిని భారతదేశమంతయు ప్రయత్నించుచుండ దుండగీండ్రు కొందరీర్ష్యాళువులై నీచకృత్యము లకు దొడంగుట చింత్యనీయము. తమకు వారి యభివృద్ధి చదువు ఇష్టములేకున్న అందులో పాల్గొనక నూరకుండనగును గాని వారి విద్యాభివృద్ధికి విఘాతము గల్గించుట విద్యార్థి నుల నవమానించుట బెదరించుటాది పనులాచరించుట రాక్షసకృత్యములగును గాని మానవకృత్యములు గావు. ఇట్టి వారిని కనుగొని ప్రజలును ప్రభుత్వమువారును కూడ తగినరీతి దండించుట భావ్యమైయున్నది. పైదుండగీండ్ర నీచకృత్యములకు సహింపక బలియైన యొక అభాగిని సమాచారము బొంబాయి క్రానికల్‌నందు ప్రకటింపబడినది.

కోలశాలలోయున్న పాన్ వెలు హైస్కూలులో చదువుచున్న స్త్రీలను కొందరు విద్యార్థులు రహస్యముగ పెద్దవారి సహాయమున అనేకవిధములైనబాధలు పెట్టుచుండిరి. ఆస్కూలులో చదువుస్త్రీలలో మిస్. మాలతీ అనువామెనుగూర్చి చాలరహస్యపు జాబులామె తండ్రికివ్రాసి ఆమెకుచదువు మాన్పించమనియు లేనియెడల రహస్యముగా తీయబడిన ఆమె ప్రతిమలు బయలుపర్చెదమనియు బెదరించుచుండిరి. ఈవిషయములో పెద్దవారుకూడ రహస్యముగా పనిచేయుచున్నట్లు తెలియుచుండెను. కొంతకాలమైనతర్వాత ఆమెతండ్రి ఈ విషయమై పోలీసు సూపరింటెండెంటుకు రిపోర్టుచేయుటకు నిశ్చయించుకొనెను. కాని ఆమె తనకువచ్చిన అపవాదమునకు సిగ్గుపడి క్రిందటినెల 20 వ తేదీని ఉదయమునలేచి నగలన్నియుతీసి దగ్గరనున్న బావిలోపడి మరణించెను.

*　　*　　*　　*

ముప్పురిని పెండ్లాడినా తప్పలేదు

కొన్ని పశ్చిమదేశములలో నొక భార్యయుండగా నింకొకస్త్రీని వివాహమాడుట చట్టవిరుద్ధముగా పరిగణింప బడుచున్నది. కాని యిటీవల ఫ్రాన్సులో నొకడు ముప్పురిని వివాహమాడియు, చట్టసమ్మత మనిపించుకొనినాడు. అవిచిత్ర ఉదంతమిది.

ఒకనాడు పారిసు నగరవీధులలో నొక పురుషుడు మోటారుక్రిందబడి తీవ్రగాయములకు లోనయ్యెను. అత డపాయస్థితియందుండి తనవృత్తాంతము జెప్పజాలనందున అత డెవరో కనుగొనుటకు రేడియోమూలమున నతనిసమాచారము పట్టణమంతయు ప్రకటించుచు గుర్తించువారు హాస్పిటలుకు రావచ్చునని యెలుగ జేసిరి. ఒకగంటలోనే 60 మంది స్త్రీలాపురుషుని గుర్తించుటకు గుమిగూడిరి. వారిలో ముప్పురు అతడు తమ భర్తయని పోల్చుకొనిరి. వారు పరస్పరము తెలియని వేఱువేఱుస్త్రీలు.

అచటి అధికారులు వారల సంగతివిని నవ్వదొడంగిరి. వారది నమ్మలేదు. అంతట కొంతకాలమున కాపురుషునికి స్మారకమువచ్చి ఆ ముప్పురుస్త్రీలును తనభార్యలేయని యంగీకరించెను. అసలు వృత్తాంతమిది. వేరువేరుపేరులతో నాతడు పారిసునగరముననే ఆ ముప్పురిని వివాహమాడియుండెను. ఆముప్పురికి నాతడు ప్రత్యేకగృహములు కొనియిచ్చెను. అందులో ఆదర్శప్రాయుడగు గృహస్థునివలె వసించుచుండెను. సంవత్సరమున నాల్గుమాసము లొక్కొక్కరితో సంతోషముగ నివసించుచుండెను. మిగిలినకాలమంతయు, వ్యాపారకార్యములపై ప్రయాణము చేయుచున్నట్లు వారికి నమ్మజెప్పుచువచ్చెను. వారిముప్పురివద్ద నాతడు మూడుపేరులతో వ్యవహరింపబడుచుండెను. కాని నిజమగునామధేయము వేరు. ఆతడట్లున్నందుకు ప్రభుత్వమాతని శిక్షింప ప్రయత్నించెను గాని వీలులేకపోయెను. ఆతడు వేరువేరుపేరులతో వివాహమాడియున్నాడు. అదియునుగాక అతనిభార్య లెవరును అతనిపై యెట్టి కంప్లెయింటును జేయదములేదు. అత డా రీతిగా 20 సంవత్సరములనుండి జీవయాత్ర సాగించుచున్నాడు. ఈవృత్తాంత మెఱిగినతరువాత చాలమంది ఆతడు మూడుసంసారముల నిర్వహించి ఆమగాలమున ప్రభుత్వాదాయ మెక్కువ జేయుచున్నాడని యతని యెడల నెక్కువ సానుభూతి జూపుచున్నారు.

*　　*　　*　　*

యార్కుషైరు స్త్రీల ఆచారములు

యార్కుషైరులో (ఇంగ్లండు) స్టాతీసు అను గ్రామములో పెళ్ళివారింద్ర వివాహములు చాల వింతగా నుండును. పెండ్లిరోజున వధువును ముస్తాబు చేయుటకు నీలివస్త్రములు ధరించి గ్రామములోని కన్యలందరును వత్తురు. వధువును ఒకతొట్టెలో స్నానముచేయించి పరికిణీలను రవికెలను తొడిగెదరు. తర్వాత ఒక్కొక్కటి పౌను బరువుగల తొమ్మిదిసీసపురాళ్లు ఆమెరవికెచుట్టును వ్రేలాడదీసెదరు. పుట్టినబిడ్డయొక్క బరువు తొమ్మిదిపౌనులుండును గాన ఆ నూతనదంపతులకు ముందుపుట్టబోవుబిడ్డలు తొమ్మిదిపౌను లుండునట్లు దీవించుట కావిధమున చేసెదరట. పిమ్మట పెండ్లికొమార్తె వ్రేలాడుచున్న సీసపురాళ్లతో వంగకుండ వీధులలో నడువవలెను. గ్రామములోని కన్యలందరు వెండినాణెముల నామెపైకి విసరెదరు. ఈవిధముగ గ్రామమంతయు తిరిగినతర్వాత వధువు ఒక నల్లటోపీ వరునకిచ్చి తాను నమ్మకమైనభార్యగా నుండెదనని వాగ్దానముచేయుచు అతనికుడిచేయి ముద్దుపెట్టుకొనును. అతడాటోపీని ఆమెకు తొడుగును. ఈ టోపీమహోత్సవముతో వారి వివాహము పూర్తిఅగును. క్రొత్తపెండ్లికుమార్తెలను చూచి చంద్రుడు అసూయచెంది చేపలను వలలనుండి తప్పించుకొనుమార్గ ముపదేశించునని వారినమ్మకము. అందుచేతనే యార్కుషైరుమారుస్త్రీలు నల్లటోపీలు లేనిదే రాత్రులందు బయటకు రారట.

* * * *

మూడుసార్లు పాముకాటు భరించిన బాలిక

మెహర్పూరుకు 5 మైళ్లదూరములో బేటాయి అనే గ్రామముంది. ఒకరోజున ఒకబాలిక త్రోవను పోవుచుండగా ఆ అమ్మాయి యెడమకాలిమీద ఒకత్రాచుపాము కరచింది. వెంటనే ఆపిల్లను యొక పాముమంత్రగానియొద్దకు తీసుకెళ్లారు. అతడామెకు విషముపయికెక్కకుండా రక్షించాడు.

కాని పాముమాత్రం ఆపిల్లను మళ్ళీతిరిగి కసిదీర కఱవాలన్నట్టుగా కాచుకొని కూర్చుంది. తరువాత కొన్నిరోజుల కా పిల్లవాళ్లయింటియొద్దనుండి పొరుగింటికి వెళ్లుతూంది. ఎక్కడకాచుకొని కూర్చుందో ఆ పామే తిరిగి ఆమెను కాటువేసింది. యీ దఫాకూడా ఆ అమ్మాయి కేవిధమయిన మోసము జరుగలేదు.

ఆపామే రెండుసార్లు కరచేసరికి తల్లితండ్రులకు భయమెక్కువయింది. ఆపామును చంపించాలని చాలా ప్రయత్నాలు చేశారు. ఆపాము జాడతెలియలేదు. పాము సామాన్యమయిందికాదు. రెండుసార్లాపిల్లను రక్షించినందుకా మంత్రగానిని చాలా మెచ్చుకున్నారు. ఇకనుండయినా ఆ అమ్మాయిని చాలాజాగ్రతగా కాపాడాలని ఆమె యెక్కడికిపోయినా కాపలాకాస్తుండేవారు.

మర్నాటి మధ్యాహ్నము ఆబాలిక పొలమునకు వెళ్ళాలని బయలుదేరింది ఆమెతోపాటు కొంతమంది స్త్రీలు బయలుదేరారు. త్రోవకు ప్రక్కనేయున్న యొకపొదలోనుండి ఆపామే బుసబుసమంటూ పరుగెత్తుకొచ్చి వాళ్లందరిమధ్యలోనున్న ఆఅమ్మాయిని కాటువేసి వెళ్ళిపోయి కన్నములో జొరబడింది. వెంటనున్న స్త్రీలు పాముకరచినచోట త్రాడుతో కట్టుగట్టి ఊళ్లోకితీసికెళ్లి మంత్రిగాని కొప్పగించారు. ఈసారి గూడా బాలిక కేవిధమయిన అపాయం గలుగలేదు.

* * * *

భార్యల్ని అమ్మే వ్యాపారం

ఫ్రాంసులో బయలు దేరిన కొత్తవ్యాపారమిది. కొంచెం అందంగావుందంటే చాలు ఆపిల్లను యెలాగో మోసగించి తీసికెళ్లి అమ్మేస్తారీ వ్యాపారీలు. ఫ్రాంసులో యీవ్యాపారస్తులు బాలికలపట్ల భూతాలయ్యారు.

యిన్నాళ్లనుంచి గుట్టుగానే జరుగుతూవచ్చింది వ్యాపారం. కాని మొన్ననీమధ్య 16 యేండ్ల యౌవనవతివల్ల బయటపడింది. యీమె యొక్క అరబ్బీకి అమ్మబడింది. అతడీమెను పోరుటీగలోపలకు దూరలేనంతటి కట్టుదిట్టాలతో బంధించాడు. పదియేనుదినాలయ్యాక యెలాగో తప్పించుకొని పారిపోయి పోలీసులకు తెలియపర్చింది. దానితో పారిస్ నగరమంతా వెల్లడిఅయింది. పోలీసులు దర్యాప్తుచేసి వెతికారు. అంజెలోజంబార్డి పాలొకతాలా అనేవారిద్దరు పట్టుబడ్డారు. యీమాదిరిగా అమ్మకమునకు సిద్ధముగనున్న యువతులు చాలమంది రక్షింపబడ్డారు. వాళ్లందరు పనిపాటలకోసం పట్టణానికొచ్చి యీమాయలోపడ్డారట. అరెస్టుచేయబడిన వారిద్దరు ఒక్కొక్కయువతిని 10 షి. మొదలు 4 పౌనుల ధరతో విక్రయిస్తున్నారట భార్యలు కావాలన్నవారికి.

* * * *

ప్రాణముపోయినా ప్రతిభపోదు

ఎవరైన ప్రతిభాశాలి చనిపోయినచో అతని తెలివియును ఆలోచనాశక్తియును అతనితోనే నశించును. కాని ప్రస్తుత శాస్త్రజ్ఞులు క్రొత్తశక్తిని కనిపెట్టుచున్నారు. ఒక గొప్పవాడు చనిపోవుసమయమున అతని తలతీసి వేరుగనుంచినయెడల అది క్రొత్తవిషయములనుగూర్చి ఆలోచించుచేయుండునని అభిప్రాయపడుచున్నారు. కొన్నిచోట్ల సర్కారువారు శాస్త్రవేత్తలకు తలలనిచ్చి ఈ క్రొత్తవిషయము కనిపెట్టు విషయములో సహాయపడుచుండిరి. కాలము గడిచిన కొలది రాజకీయపరిస్థితులందును, మరితర విషయములందును మార్పుగల్గుచుండును గాన ఆతలలు, వాటి ఆలోచనలు వ్యర్థమని కొందరు నమ్ముచున్నారు. చనిపోయినవారినే బ్రతికించుటకు ప్రయత్నించుచున్న శాస్త్రవేత్తలు తలలకు ఆలోచనశక్తి వచ్చునట్లు చేయుదురనుటకెంతయు సందేహము లేదు.

* * * *

క్రొత్తరకపు దూరదర్శని

కేపుటౌనులోనున్న రాయలు అబ్జర్వేటరీలో క్రొత్తరకపు దూరదర్శని తయారుచేసిరి. దీనివల్ల నక్షత్రముల విస్తీర్ణమును, వాటి బరువునుకూడ తెలుసుకొనవచ్చును. సూర్యునికంటె పెద్దనక్షత్రముల విస్తీర్ణమును, బరువునుకూడ దీనివలన సులభముగా కనుగొనవచ్చును.

* * * *

పిచ్చి వైద్యము

మతిచెడినవారికి జ్ఞానదంతములను పెరికివైచినచో సరియైన స్థితికి వచ్చుచుండిరని బ్రిటిషు లూనసీ బోర్డు ఆఫ్ కన్ట్రోలువారు తెలుపుచున్నారు. ఈ వైద్యమువల్ల అనేకమందికి జబ్బు కుదురుచున్నది. గొంతులోనుండు గవదకాయలను తీయుటవల్లకూడ చాలమందికి కుదురుచున్నది.

స్వస్తిక్ కుంతల ద్రవ్యములు

క్రమముగా స్వస్తిక కుంతల ద్రవ్యము లుపయోగించిన మనోహరమగు నిడుపైన వెండ్రుకల బొందగలవు. అవి భారతదేశమంతయు ప్రసిద్ధి కెందినవి. వానిలో మట్టితైలములు చేరలేదని గ్యారంటీ నివ్వబడినది.

కుంతలాభివృద్ధికి

వెండ్రుకలు విరివిగా పెరుగుటకును, బట్టతల కాకుండుటకును, చుండు మొదలగు వానిని పోగొట్టి శిరమునకు చల్లదనము గల్గించుటకును చాల నుపయోగకరము. చక్కని పువ్వుల సెంటు గలుపబడినది.

ప్రశస్తమైన స్వస్తిక వెండ్రుకల తైలము

శ్రేష్ఠమైన కొబ్బరి, తిల తైలములచే తయారు చేయబడినది హానికరమగు మట్టి తైలములందు చేర్పబడలేదు. రెండు విధములుగా దొరుకును. (కొలదిగా సెంటు చేర్చినది. ఎక్కువగా చేర్చినది.) స్వస్తిక ప్రశస్తతైలము క్రింది 5 వివిధ సువాసనలతో దొరుకును:—రోజా, మల్లె, శ్రీగంధము, కస్తూరి, స్వీట్ పీ.

సువాసనగల ఆముదము

వెండ్రుకలకు మిగుల బలవర్ధకము. వెండ్రుకలను రాలకుండ తెల్లబడకుండ చేయును. చర్మమును శుభ్రపరచి చల్లదనము గల్గించును. మంచి సువాసన చేర్పబడినది. ఉత్తమమైనది.

షికకాయ్ సబ్బు

వెండ్రుకల యభివృద్ధికి, శిరస్నానమునకు, చుండు పోగొట్టి మెఱుగు గల్గించుటకు సాటిలేనిది. శిరమునకు చల్లదనము గల్గించును.

డిస్ట్రిబ్యూటర్సు ప్రతి జిల్లాయందు గలరు.

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్‌మిల్స్ లిమిటెడ్, బొంబాయి.

భారతమాత దేవాలయము

నూటయేబదేండ్లక్రితము జరిగిన ఫ్రెంచివిప్లవ సమయమునందు మానవస్వాతంత్ర్య సంపాదనమునకై హోరాహోరిగాఁ బోరాడిన ఫ్రెంచివారు అన్య దైవములఁగొల్వమని చెప్పుచు తమ యంతరాశయము లందలి పరమాదర్శముతే మూర్తీభవించిన దైవము వలె గానవచ్చుటకై స్వతంత్రదేవత కొక మహాలయ మును నిర్మించిరి. అదేవిధమున స్వరాజ్యసంపాదనము నకై తహతహలాడుచున్న భారతీయులు భారతమాత దేవాలయ మొకటి ప్రతిష్ఠింప నిశ్చయించిరనుట దేశ భక్తులకు ముదావహముగ నుండకపోదు. పరమపవిత్ర మగు భాగీరథీతీరమున మోక్షలక్ష్మీకళైన వారణాసీ నగరమున భారతమాతదేవాలయమును ప్రతిష్ఠింప నిర్ణయించిరి. మానవోత్తముఁడగు మహాత్మాగాంధీ గారు అక్టోబరు 25 వ తేదీయందు ప్రారంభోత్సవ మును జరిపింతురని తంతివార్తలు వచ్చుచున్నవి.

రెండు వేల రూప్యముల విలువగల చలువరాళ్లలో భారతవర్షమందలి మహానదులతో, ఆరణ్యములతో, పర్వతశ్రేణులలో భరతమాత యాకారము విగ్రహ ముగఁ జేయింపబడినది. ఈప్రతిమ వెడల్పు 30 అడు గులును పొడుగు 31 అడుగులును అని చెప్పఁబడుచు న్నది. ప్రారంభోత్సవమునకుముందు చతుర్వేదములను నాలుగుసారులు పఠించి సపాదలక్షయగు గాయత్రిని జపించి ఆలయప్రతిష్ఠాపనము శాస్త్రోక్తముగ జరుప బడుచున్నది. సంకల్ప మీవఱకే మహాత్మాగాంధీగారి నామమున జరుపబడినది. పూర్ణాహుతియు మహాత్మా గాంధీగారు స్వయముగ నాచరింతురట. "జననీ జన్మ భూమిశ్చ స్వర్గాదపిగరీయసీ" "జననియు జన్మభూమి యును స్వర్గముకంటెను మాననీయముల్" అను మహా వాక్యమును స్మరణమునందుంచుకొని పుణ్యసంపాద నార్థమై కాశీయాత్రలకు బోవు యాత్రాపరులందఱు నీ మాతృదేవత నారాధించి తమ పూర్వులు నోచి యుండని పుణ్యఫలములకుఁ బాత్రులయ్యెదరని విశ్వ సించుచున్నాము.

వంగ మహిళా కర్మి సమ్మేళనము

అక్టోబరు 11, 12వ తేదీలలో కలకత్తా నగరము నందలి ఆల్‌బర్ట్ హాలునందు సమావేశమైన నిఖిల వంగ కర్మచారిణుల మహాసభను స్వయముగ జూడ గంటిని. ఆధునిక విజ్ఞానసంపత్తియందు వంగయువతు లను మించిన విదుషీమణు లీ భరతవర్షమున మఱి లేరని చెప్పవచ్చును. సాంఘిక, విద్యా, రాజకీయ రంగములలో ప్రజ్ఞాధురీణలైనవారు వివిధ ప్రదేశ ములనుండి వచ్చి రెండు వందల ప్రతినిధురాండ్రు సభ నలంకరించిరి. దక్షిణ భారతవర్షమునకు నే నొక్కతె నే ప్రేక్షకురాలనైపోయి యుంటినని భావించుచున్నాను. తదితర ప్రాంతీయులగు సంఘ సేవికలు సహితము ప్రేక్షకురాండ్రై వచ్చి వంగ మహిళాప్రచారిణుల నిర్వాహకత్వమును సాక్షి భూతలైరి. నోడియాజిల్లా నివాసినియగు శ్రీయుత నిర్మలనలినీ ఘోషుగారు సభాధిపత్యమును వహిం చెను. వందేమాతర గానమైనవెనుక కార్యదర్శిని శ్రీయుత లావణ్యలతాచందా యనునామె భారత

దేశమునందలి వివిధప్రాంతములనుండి సభ జయప్రదముగ జరుగ నభిలషించుచు వచ్చియున్న లేఖలను తంతివార్తలను పఠించిరి. అందు శ్రీయుత మహాదేవ దేశాయిగారు మహాత్మునకు బదులుగ నిట్లు వ్రాసిరి. "తమ సమ్మేళనము సాఫల్యమగు గాకయని మహాత్ము డభిలషించుచున్నాడు." శ్రీమతి సరోజినీనాయుడు గారీ క్రిందివిధముగ తంతివార్త నంపిరి. "వంగ నారీగణము లక్ష్మియొక్క, సరస్వతియొక్క, శక్తి యొక్క స్వరూపముల నొందుదురు గాక!" జవహర్ లాల్ నెహ్రూగారి మాతృదేవతయగు స్వరూప్ రాణీ నెహ్రూగా రిట్లు వ్రాసిరి. "తమ సమ్మేళన సాఫల్యమునకై నేను నాయొక్క శుభాభిలాషములను ఆశీర్వాదములను తెలియజేసికొనుచున్నాను. వంగదేశ మహిళాగణము తమ సాహసికత్వమును, దృఢతరమైన కార్యవినిశ్చయతత్వమును వెల్లడించుచు తమ కర్తవ్యపాలన మొనర్చుకొనుగాకయని ఈశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాను."

ఇట్టిలేఖల బఠించుటయైన వెనుక ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షురాలగు శ్రీయుత మోహినీదేవిగారు బంగాలీ నాయికలను కలకత్తా కాహ్వానించుచు తమ యుపన్యాసమును పఠించిరి. భారతవర్షమును ప్రతిఘటించుచున్న రాజనైతిక, అర్థనైతిక, సామాజిక సమస్యలను గూర్చి తర్కించుచు ఆమె తన యుపన్యాసమును ముగించినవెనుక సభాధ్యక్షురాలగు శ్రీమతి నిర్మల నళినీఘోష్ గారు తమ యధ్యక్షోపన్యాసమును చదివిరి. ఆధునిక భారతీయసంఘమునఁ గ్రొత్తగ నుదయించిన పరిస్థితుల కనురూపముగ వంగనారీమణులు ప్రవర్తింప వలసియున్నదని యామె వచించెను. ప్రపంచరూపమును మార్చివేయుచున్న స్వతంత్రాదర్శములకును, సామ్యవాదసిద్ధాంతములకును అనురూపమైన పద్ధతులను భారతీయమహిళ లాచరణములోనికి దేవలసి యున్నదని యామె వక్కాణించెను. వంగదేశమున నెట్టి విచారణములు లేకుండ నిర్బంధమున నుంచి చేయుచున్న సర్కారువారి చండశాసనవిధానముల నామె తీవ్రముగ నిరసించెను. తదుపరి అస్పృశ్యతానిర్మూలనమునుగూర్చియు, గృహపరిశ్రమలగూర్చియు, సర్వాందోళనములయందును మహిళాప్రచారిణుల యావశ్యకతనుగూర్చియు ఆమె దీర్ఘముగ జర్చించెను. ఆమె యుపన్యాసమైన వెనుకఁ బలుతీర్మానములను ఘటించుచు విదుషీమణు లుపన్యసించిరి.

మఱునాటి మధ్యాహ్నమున విశ్వకవీంద్రుడగు డాక్టర్ రవీంద్రనాథ ఠాగూరుగారు మహిళా ప్రచారిణుల హెచ్చరించుచు నుపన్యసించిరి. సృష్ట్యారంభమున ధారుణి యొక రూపమునకు వచ్చుటకు ముందు విశ్వప్రకృతియందు యూహాతీతమైన కల్లోలము లుదయించియుండెననియు అదేవిధముగనే ఆందోళనమైన నొక రూపమునకు వచ్చునప్పుడు కల్లోలములు ప్రకృతిసిద్ధముగ జరుగుచుండుననియు నది సృష్టియందలి పరమధర్మమనియు వారు తొలుత జెప్పిరి. పురుషులు సర్వవిషయముల తమ కర్ధభాగినులను ముందునకు రానీయకుండ నిలిపియుంచినదానికి ప్రతిఫలముగ మానవలోక మపరిమితమైన దుర్గతి పాత్రమగుచు వచ్చినదని వారు వచించిరి. ఆధునిక నాగరికతామహావ్యాప్తియందు పురుషుడు కుటుంబ జీవనమునకు బ్రతిబంధకరుడై సంచరించుచు వచ్చినాడనియు, అట్టి కుటుంబజీవనములు భగ్నముకాకుండ స్త్రీ యెల్లవేళలయందుఁ దన శక్తిని కుటుంబ సంరక్షణమునకును ఏతన్మూలముగ మానవలోక కళ్యాణమునకును పరిశ్రమించినదనియు వారు చెప్పిరి. అయినను ప్రపంచచరిత్రమున స్త్రీ తెంతపని చేసి యుండిన బాగుండియుండునో నా రంతపనియు చేయలేకపోవుచు వచ్చిరి. కారణము—పురుషుడు స్త్రీని మూర్ఖాత్మనుగాఁ జేసి యింటియొద్దనే నిల్పియుంచి వేయుట. అందునకు ఫలితముగ మానవుని విజ్ఞానమున కంతటి చేటైన వాటిల్లినదని చెప్పవచ్చును. స్త్రీలు

పశుప్రాయురాండ్రయి మూఢవిశ్వాసములకును మూర్ఖాచారములకును పుట్టినిల్లుగ నుండిపోవుచు తమతో పురుషులనుకూడ నజ్ఞానపంకమునఁ బడిపోవునట్లు చేసివేసిరి. కాని ఆధునికకాలమున స్త్రీల విజ్ఞానోదయముతో నొక క్రొత్తశక మదయించినది. పూర్వ పశ్చిమ మధ్యస్థమగు సమస్త దేశములలోను స్త్రీలు మహామహిమాన్వితలయి పురుషులతో సరిసమానముగ సంఘసేవ జేయగలుగుచున్నారు. భారతీయ మహిళలయందు సహిత మట్టి సంచలన ముదయించుట కవీంద్రునకుఁ బరమానందకరముగనున్నది.

తరువాత మహిళాప్రచారిణులు చాల తీర్మానములు జేసిరి. వంగదేశమున నిఖిల వంగమహిళా సంఘమను పేర నొకసభను స్థాపించి దానికి వంగదేశమునఁ బ్రతిగ్రామమున శాఖలను ప్రతిష్ఠించి పని చేయవలయునని తీర్మానింపబడెను.

ఇట్టి మహిళాసమ్మేళన మాంధ్రభూమియందు సహితము జరుగవలసియున్నదని నేను భావించు చున్నాను.

—దివాకర్ల శారదామణీదేవి.

* * *

బాపట్ల స్త్రీ హితైషిణీమండలి లలితకళాప్రదర్శనము

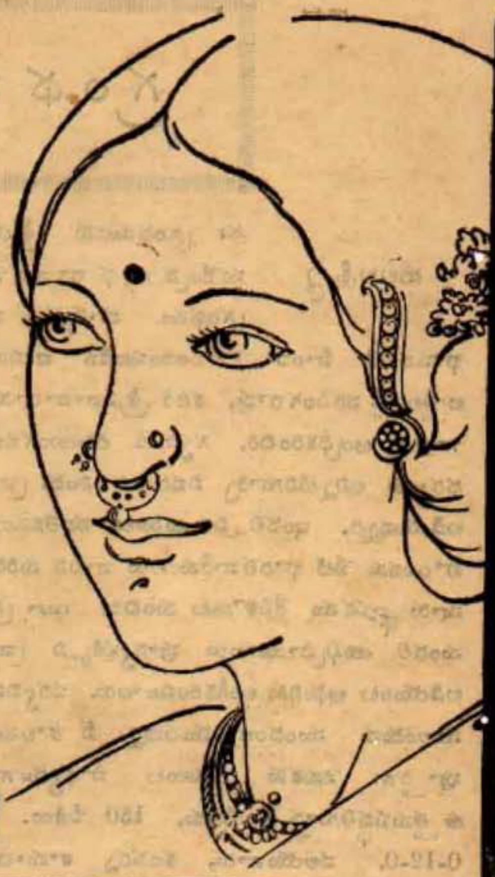
ఈ వత్సరము దసరా సందర్భమున యీ మండలి యందు లలితకళాప్రదర్శనము యేర్పాటు చేయబడి ఈ ప్రదర్శనముయొక్క ప్రారంభోత్సవము యీ నెల 17-10-36 తేదీ శనివారము సాయంత్రము నాల్గు గంటలకు యీ పురమునందలి లోకల్ ఫండు ఆసుపత్రి లేడీ డాక్టరుగారగు శ్రీమతి ఎస్. అన్నపూర్ణమ్మ ఎల్.యమ్.పి. గారిచే జరుపబడినది.

ప్రదర్శనమునకు మండలి సభ్యురాండ్రును వారి బాలికలును, యువతీవిద్యాలయ ఉపాధ్యాయినులును, విద్యార్థినులును, తమచే ప్రదర్శనము నిమిత్తమై స్వయముగా ఉలు, ధారము, జరీ, పూసలు, రిబ్బనులు, కాగితములు మున్నగువానిచే తయారుచేయబడి టేబుల్ క్లాతులు, దిండుగుడ్డలు, మేజోళ్లు, టోపీలు, మెడపట్టీలు, బుట్టలు, పళ్లెములు, పూవులచెట్లు, సంచులు, పెట్టెలు, జాకీలు వగైరా ఆటసామానులును, తలనూనెలు, పండ్లపొడులు, తిలకములు, సబ్బులు, కుంకుమలు, చాపలు, నారబుట్టలు వగైరా గృహపరిశ్రమలును, చిత్రపటములు, కొయ్యపనులు మున్నగునవియు అనేకము పంపి ప్రదర్శనము నాకర్షవంతముగా చేసియున్నారు. స్త్రీలు పురుషులు బాలురు బాలికలు చాలమంది వచ్చి చూచి ఆనందించిరి. స్త్రీలకును బాలికలకును లలితకళలయందును గృహపరిశ్రమల యందును ప్రోత్సాహము కల్గించుటకై ఈ ప్రదర్శన మేర్పాటుచేయబడినది.

—క. వరలక్ష్మమ్మ,
కార్యదర్శిని.

మీ యిండ్లు మీరు జేయునట్లే

కొన్ని యిండ్లు మంగళకరముగాను, కొన్ని వేరుగానునుండుటకు కాపురముజేయు స్త్రీలే కారణము. తమ పతుల గౌరవించుటకుగాను తగినవారి నింటికి పిలిపించు టెంతయవశ్యమని తెలివిగల స్త్రీ యెరుగును. దానికి సరియైన కాలము "టీ" పుచ్చుకొనే సమయమే. కాంతినొసంగు ఇండియా "టీ" మాటలలో చమత్కార సామర్థ్యముల ప్రేరేపించును. మంచి స్నేహితులు చేరెదరు. అటువంటి "టీపార్టీ" వాడుక యారంభించుము—దానికి శ్రేష్టమైన ఇండియా "టీ" వుపయోగించుము.

"టీ" జేయు క్రమము: శుద్ధమైన వేడినీరు. కొంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒక స్పూను "టీ" యొక్కొకరికిన్ని, మొత్తముగా నొకస్పూను యధికముగాను పాత్రములో వేసి, బాగుగా మరుగుచున్న నీటిని పోయవలెను. 5 నిముషములు తాళి, కప్పులలో పోసి, పాలు, చక్కెర చేర్చవలెను.

పారమార్థికమైన పానము—ఇండియా "టీ"

I K-28 RS.

గ్రంథ పరిచయము

కులలక్ష్మి

ఈ గ్రంథమునకు శ్రీయుత సురేంద్ర నాథ రాయి గారి గ్రంథము మాతృక. వంగ భాషనుండి హిందీ కనువదింపబడిన దానినుండి బత్తలపల్లె నరసింగరావు, కదిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారలు ఆంధ్రీకరించిరి. గృహిణి యెఱుంగవలసిన ధర్మము లన్నిటినిగూర్చి వివరముగ నిందు వ్రాయబడియున్నది. ఇందలి విషయములు నూతనముగాక పోయినను నేటి భారతనారీమణులు వానిని మరియొక మారు జ్ఞాపకము జేసికొనుట మంచిది. యీ గ్రంథమందలి యభిప్రాయములు పూర్వఫక్కీని వ్రాయబడియుంట ఆధునికు లంగీకరింపజాలరు. సర్వవిషయములందును ముందంజవేయుచున్న నీ కాలములో పూర్తిగా వెనుకకు మరలుట సాధ్యముగాదు; ఉత్తమపద్ధతిగూడ కానేరదు. 150 పేజీలు. వెల 0-12-0. వలయువారు, కందర్ప రామాచార్లు, సుబోధయ డిపో, కదిరి, అనంతపురము జిల్లా అని వ్రాయగలరు.

భారతీ నక్షత్రమాలిక 'నిర్మల'

శ్రీమతి నేమాని భారతీ రత్నాకరాంబ (హైదరాబాదు, ఉన్నత పాఠశాల విద్యార్థిని) చే రచింపబడినవి. 'భారతీ నక్షత్రమాల' శారదాస్తుతి. 'నిర్మల' ఆంగ్లమున షేక్స్పియరు మహాకవి రచించిన 'As you like it' అను నాటకమందలి కథకు స్వేచ్ఛానువాదము. చిరుతప్రాయపు కవిత్వమైనందున రచన రసవంతముగ లేదు. కాలక్రమమున సత్కావ్య రచన యలవడునని నమ్ముచున్నాము.

జీవితసమస్య

ఇందు ప్రపంచఘోష—మానవ విప్లవము, స్త్రీ కన్నీరు, రైలుస్టేషనులోని గడబిడలు అను మూడు వ్యాసములును, ఇంకెక్కడి జయము, ఒక ముద్దు, సందిగ్ధము అను మూడు కథలును గలవు. 'ప్రపంచఘోష' నేటి ప్రపంచ పరిస్థితుల వివరించుచున్నది. 'స్త్రీ కన్నీరు'న పూర్వకవులకు స్త్రీస్వభావము చిత్రించుటలోని యన్యాయము జూపబడినది. 'రైలుస్టేషను నందలి గడబిడలు' గ్రంథకర్త్రి యన్నగారు రచించిరట. 'ఒక ముద్దు' భారతనారి సాహసమును త్యాగమును నీతిని, 'ఇంకెక్కడి విజయము' జమీందారుల మితిమీరిన వెచ్చములను, 'సందిగ్ధము' జీవితమందలి విషమసమస్యలను వ్యక్తము చేయుచున్నవి. రచన చదువుట కింపుగనుండి గురు గంభీర విషయములగూర్చి యాలోచింప దారిజూపును. గ్రంథకర్త్రి తాడి నాగమ్మగారు, మోరిపాలెము, ఆదుర్రుపోస్టు, రాజోలుతాలూకా, తూ. గో. జిల్లా. వెల 8 అణాలు.

ఆంగ్లచరిత్ర (ట్యూడరు యుగము)

ఆంధ్ర భాషయందు విద్యార్థుల కుపయోగపడునట్టివి దప్ప, కేవలము చరిత్రాత్మక దృష్టితో రచింపబడిన ఆంగ్లచరిత్రలు గానరావు. గ్రంథకర్తగారీ లోపమును దీర్ప రచించితిమని జెప్పుకొన్నారు. గ్రంథమును జదివిన పాఠకులు దాని యథార్థమును దెలిసికొనగలరు. చరిత్రాంశముల నట్టె విరివిగా త్రవ్వక కావలసినవానిని చేర్పరచి చదువరుల కాసక్తిగలుగు రీతి మంచి శైలిలో నీ గ్రంథము రచింపబడినది. ఆంగ్లమునందే చరిత్రల చదువు నలవాటుబడిన వారికిగూడ ననుకూలముగా నుండునటుల గ్రంథాంతమున ముఖ్యమగు ఆంగ్లపదములు వానికి పుస్తకమున నుపయోగించిన ఆంధ్రపదముల పట్టిక నుండినచో బాగుండెడిది. గ్రంథకర్త వేలూరి సత్యనారాయణగారు, బి.ఎ.,బి.ఎల్., భీమవరము. వెల 1-0-0.

శారదా విజయము

ఇది యొక చరిత్రాత్మక నవల. 14వ శతాబ్దమందును 15వ శతాబ్దారంభమునను, విజయనగర రాజులకును బహమనీ సుల్తానులకును జరిగిన పోరాటములును, నాటి యాంధ్రుల స్థితియు నిందలి చరిత్రాంశములు. వీనితో మిళితమై శారదాసింహాద్రులయొక్కయు, జానకీ హరిహరులయొక్కయు ప్రణయకథలు కల్పింపబడినవి. రచయిత తమిళ వాతావరణమున బెరిగియు ఆంధ్ర భాషాపాండిత్య మీగ్రంథమున చక్కగ వెలువరించినది. స్త్రీపాత్రలపోషణ చక్కగ నేయున్నను, ఇతర చరిత్రాత్మక నవలలందువలెనే వారు మగవేషములు వేసి నానాయవస్థలబడి నవలారచనయందలి traditional విచిత్రముల జూపెట్టక తప్పించుకోలేదు. చరిత్రాంశములు కనుసరింపబడినవి. ఇందు మహమ్మదీయులకు మారుగా నుపయోగింపబడిన 'మొఘలు' శబ్దార్థము విచారింపదగినది. శైలి సరళముగనున్నది. కథ నీతిబోధకముగ నున్నది. టెక్స్టుబుక్ వారిచే నామోదింపబడినది. ఉన్నతపాఠశాలల కుపయుక్తముగనున్నది. గ్రంథకర్త్రి శ్రీమతి దేవమణి సత్యనాథన్ గారు. వెల 0-14-0. రాగావిలాస్, 39-ఎ, హారింగ్టన్ రోడ్, చెట్‌పట్, మదరాసు.

పత్రికాపరిచయము

The School Magazine Government Secondary and Training School for women, Anantapur.

పై పాఠశాల ఆంధ్రోపాధ్యాయులైన శ్రీయుత సీరిపి ఆంజనేయులుగారి సంపాదకత్వమున వెలువడిన వార్షికసంచిక ఆంగ్లాంధ్రములందు పద్యగద్యములచే నలరారుచున్నది. ఇందలి వ్యాసములన్నియు పాఠశాలయందలి విద్యార్థినులవే యగుట ముదావహము. చిన్నతరగతులు మొదలుకొని పెద్దతరగతుల విద్యార్థినుల వివిధవ్యాసము లిందు గలవు. విద్యార్థినుల వ్యాసరచనయందు సంపాదకు లెక్కువ శ్రద్ధవహించినట్లు గనబడుచున్నది. విద్యార్థినుల వ్యాసములతో బాటు వారి ఛాయాపటముల ప్రకటించుట వారి వ్యాసరచన కెక్కుడు ప్రోత్సాహకరము. ఈసంచికయం దితర ఛాయాచిత్రములు పెక్కుగలవు. అవన్నియు విద్యార్థినుల కితర కళలందుగల అమితాసక్తికి యుదాహరణములై యున్నవి. ఇతరపాఠశాల లీవిధముగా పత్రికల వెలువరించి విద్యార్థినుల విద్యాభివృద్ధికి తోడ్పడుట మంచిది.

సుగుణానంద బోధిని

శ్రీయుత జి. ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యంగారి సంపాదకత్వమున వెలువడుచున్న మాసపత్రిక. ఈ పత్రిక యొక్క ఆశయము ఇదమిత్థమని నిర్ణయింప వీలులేకున్నది. పత్రిక పేరునుబట్టి వ్యాసములనుగాని, ప్రకటించు వ్యాసముల యుద్దేశముల ననుసరించి పత్రిక పేరునుగాని మార్చిన మంచిదేమో? స్థిరమైన యొక యాశయముతో, (పాలసీతో) పత్రిక నడచిన యుత్తమమని యెంచుచున్నాము.

ఇపుడు వెలువడు పత్రికలు విద్యార్థుల కుపయుక్తములగు విషయములయెడ ప్రత్యేక శ్రద్ధవహించుట గానము. ఈ పత్రికాసంపాదకులు సూచించినట్లా విషయము నెడ యెక్కువ శ్రద్ధవహించిన విద్యార్థిగణమున కెక్కు డుపకరించునని నమ్మెదము.

చందాగాని, విడిప్రతి వెలగాని తెలియదు. వెలువడుచోటు కాశీగార్డెన్సు, కుమరప్ప మొదలి వీధి, నుంగంబాకం, మదరాసు.

సంపాదకీయములు

జవహరిలాల్ గారి పర్యటనము

దేశీయసభాధ్యక్షుడగు శ్రీయుత జవహరిలాల్ నెహ్రూగారు మదరాసు రాజధానియందు అక్టోబరు మాసారంభమునుండియు పర్యటనముసల్పి, దేశీయసభయందలి ప్రజాబాహుళ్యమునకు గల విశ్వాసమును ద్విగుణీకరించిరి. వారు మదరాసు నగరమున కాలు పెట్టినదిమొదలు, పర్యటనము చేసినప్రతిచోటను ప్రతిసమయమునను ప్రజలు వేలు, లక్షలుగా జేరి ఆహ్వానించి తమ విధి నెరవేర్చుటయేగాక దేశీయవిముక్తికై కృషిసల్పుచున్న కాంగ్రెసు బలము నధికముగ జేసిరి.

నెహ్రూగారి పర్యటనమువలన ప్రజల నాందోళనపరచుచున్న పెక్కు సమస్యలు పరిష్కారమై కాంగ్రెసునందు ప్రజలనమ్మకము దృఢపడినది. కాంగ్రెసువారు స్వరాజ్యమునకై కృషిసల్పుట ముఖ్యముగ బీదవారైన కార్మికులకును రైతులనిముక్తి గల్గించుటకేయని నెహ్రూగారు నొక్కిచెప్పిరి. దానికి ఉత్తమమార్గమైన సోషలిజమే యనుసరింపదగినదని వచించిరి. ప్రజలందరు కాంగ్రెసన్న ఉత్సాహము గౌరవముజూపుట సంతోషదాయకమైనదే గాని, కాంగ్రెసు ప్రణాలికప్రకారము ప్రతివారును కార్యశూరులై విజృంభింపవలయునని వారు వచించినదానితో నేకీభవించెదము.

కాంగ్రెసువారు పదవులు కాంక్షించు విషయమై నెహ్రూగారు తమ యసమ్మతిని వెలిబుచ్చుచు, ఒకవేళ పదవుల చేకొన్నను నూతన రాజ్యాంగ ప్రణాలిక నెదుర్కొనుటకే యని సూచించిరి. కాని కొంత మంది మహానుభావులు అసలు ఉద్దేశమును మరచి పదవుల సంపాదనమే యెక్కుడుగ నెంచి ప్రాకులాడుచున్నారు. వారి వ్యామోహము పూర్తిగ వదలినగాని కాంగ్రెసు ఆశయములు కొనసాగవు.

ఈపర్యటనమున అక్టోబరు 6 వ తేది మదరాసు కాంగ్రెసు భవనమునందుకూడిన మహిళాసభయందుపన్యసించుచు నెహ్రూగారు వారికర్తవ్యమును బోధించిరి. స్త్రీలు వెనుకబడియున్నచో ఆదేశమే వెనుకబడియున్నదని వారు వచించినదానితో నెల్లరేకీభవించెదరు. కావుననే వారికి రాజకీయములందుగూడ తగిన ప్రాతినిధ్యముండవలయునని స్త్రీలు కోరుచున్నారు. వారుకూడ యిందుల కంగీకారము జూపిరి. సంతసమె. అంతటితో యీసమాచారమును వీడక వారికి ప్రాతినిధ్యము తప్పక గలుగునటుల జూడవలసినది అధ్యక్షునివిధియని

ప్రోచ్చరించుచున్నాము. రాజకీయ స్వాతంత్ర్యమునకై స్త్రీలు కృషి సల్పుచునే యున్నారు. నైహబాగారసనట్లు వారు వారి విషయములకై ప్రత్యేకముగ కృషిసల్పుచు ముఖ్యమైనవిషయమును మరచుటలేదు. మరువజాలరు. కాని వారికి తగిన ప్రాతినిధ్యము లేదని యెఱిగిరేని దానికొరకై వారు ప్రత్యేకముగ కృషి చేయకతప్పదు.

* *

*

హిందూస్త్రీ వారసత్వపుహక్కు బిల్లు సవరణ

హిందూసంఘమునందలి స్త్రీల కింతవఱకు తృప్తికరముగలేని వారసత్వమును గలిగించుటకై దేశముఖుగారొక బిల్లును శాసనసభయందు ప్రవేశపెట్టిరి. ప్రభుత్వమువారింతవఱకు వానియెడ తమ యభిప్రాయమును వెల్లడింపలేదు. కాని వారసత్వము భార్యలకు వితంతువులకు మాత్రము వర్తించురీతి బిల్లును సవరించుచో ప్రభుత్వమువారు దీని నొక సెలెక్టు కమిటీ కొప్పగింతురని తెలిసి యారీతిగనే సవరించుటకు బూనుకొన్నారు. ఇది సమంజసముగనున్నదని యొప్పుకొనజాలము. వారసత్వపుహక్కు గావలయునన్న, భార్యగనో, లేక వితంతువుగనో యుండక తీరదన్నమాట. అట్లు గానివారికి వారసత్వమన్నది యుండగూడదు గాబోలు. ఈవిధానము వివాహమునెడ కన్యకుండు స్వాతంత్ర్యమును సమూలముగ దీసివైచుచున్నది. ఇదివఱకే వివాహవిషయములందు కన్యకేమాత్రము స్వాతంత్ర్యములేదని తెలిసియేయున్నది. దీనికితోడు వివాహమాడిన గాని వారసత్వహక్కుండదన్న ఆమె తప్పనిసరిగా తన యిష్టమున్నను లేకున్నను యితరుల యిష్టప్రకారము నడచుకొనవలసియుండును. ఇట్టి సవరణలతో బిల్లు ప్రతిపాదింపబడకుండ భారతీయ సోదరీమణులందరు ఆందోళన జరిపెదరుగాక! ఇతర బిల్లులవలె నిరుపయోగములై శాసనమైననాటినుండియే దానియందలి లోపముల కితరులు గురిగాకుండునట్లు సోదరీమణులు శ్రద్ధవహింతురు గాక.

* *

*

ప్రాథమికపాఠశాలలు — ఉపాధ్యాయినులు

మదరాసు ప్రభుత్వము వారిటీవల బాలికా పాఠశాలలందు స్త్రీలనే నియమించుట కనుకూలమగు నుత్తరువుగావించియున్నారు. బాలికాపాఠశాలలందు ప్రకృతముపాధ్యాయులుగానున్న పురుషులను బాలుర పాఠశాలలకు కాళీయైనపుడెల్ల బంపి ఆస్థానమునందు స్త్రీలను నియమింపవలయుననియు, ఈవిధముగ బాలికాపాఠశాలలందు స్త్రీలు నిండువఱకు నూతనముగ పురుషుల నియమింపగూడదనియు, బాలుర పాఠశాలలందుగూడ ఒకటి రెండవతరగతులకు స్త్రీలనే సాధ్యమైనంతవఱకు నియమింపవలయుననియు, పురుషులచే నడుపబడు ప్రయివేటు స్కూళ్లకంటె స్త్రీలచే

నఖుపబడువాని కెక్కువ గ్రాంటు నివ్వ
వలయుననియు, నీయుత్తరవులను స్థానిక
ప్రభుత్వమువారు ఆచరణలో పెట్టవలయు
ననియు ప్రభుత్వమువారు ప్రకటించి
యున్నారు.

విద్యాశిక్షణబొంది ఉపాధ్యాయవృత్తికి సిద్ధముగానున్న స్త్రీలు పెక్కుమందియుండియు బాలికాపాఠశాలలందు పురుషులనే కొన్నిమండలములందు నియమించుచుండుట జరుగుచున్నది. ఇకనైన యీ వాడుక అంతరించునని సంతసించెదము. బాలురు పాఠశాలలందలి ఒకటిరెండు తరగతులకుగూడ ఉపాధ్యాయినులనే నియమింప ప్రభుత్వమువారు చేసినసూచన మెచ్చదగినది. కాని అటువంటిబాలురను బాలికాపాఠశాలలందే జదువననుమతి ఇచ్చు టింకను బాగుండును. ప్రాథమికవిద్య బాలబాలికలకు గరపుటయందు సహజముగ నోర్పు,వారి మనోగత విషయముల నెఱుంగుటయందలి నిపుణత స్త్రీలకే గలదు. ఈవిధానము విద్యావ్యాప్తికెక్కుడుగ నుపకరింపగలదు.

* * *

చదివితే సంసార మక్కరలేదా?

నేటివిద్యావిధానము పురుషులు తమ జీవయాత్ర సాగించుటకే ఇసుమంతైన సాయముజేయదు. ఇక స్త్రీలకు గావలసినప్రత్యేక విద్యావిధానమునుగూర్చి చెప్పవలసిన పనియే లేదు. కాని యీ విద్యావిధానము వలననే మోక్షముగలదని యనుకొను సోదరీమణులు విద్యతోగూడ నూతనభావములు నేర్చుకొందురు. ఆభావములు విద్యకంటె యనర్థదాయకములు. విద్యావతియైన స్త్రీ వివాహమాడరాదు. ఒకవేళ వివాహమాడిన గృహకృత్యములు శిశుపోషణాదికార్యములు జేయకూడదు. ఇటువంటి యభిప్రాయములతో విద్యావతియగు సోదరి తన భావిజీవితములో నెక్కుడుగ కష్టపడును. ఈవిషయమై సిమ్లాయందు ఇర్విన్ ప్రభ్వి పాఠశాల బాలికలకు బహుమతులు పంచుచు లిన్లిత్గో సతీమణి జేసినయుపదేశములెల్లరు గమనింపదగినవి.

'మీరు చక్కనివిద్య నేర్చుకొనుచున్నాముగదాయని ఇంటి పనిపాటలుజేయుట పరువుతక్కువయని దలంచుట పాడిగాదు. విద్య యెక్కువగ నేర్చుకొలది బాలిక లేయింటిపనినైన జేయుట తమగొప్పకు లోపమని భావించుచున్నందులకు తలిదండ్రులు విసుగుకొనుచుండిరని వింటిని. ఈయభిప్రాయము యుక్తమని దలంపను. ఇంట పనిపాటలు జేసి శుభ్రముగా, అందముగా, ఇంపుగా గృహము నుంచుకొనుటకంటె కావలసినదేమి? రుచికరములగు వంటలు జేయ శక్తిగలిగియుండు టెంతటి గొప్పవిషయము?'

పాశ్చాత్య విద్యావిధానమువలన విపరీతభావములకు లోనగువారందరు, ఆవిద్య పూర్తిగా నభ్యసించిన పాశ్చాత్య నారీమణులకే అట్టి యభిప్రాయము లెంత

మాత్రము లేవని యెఱుగుట కాశ్చర్యపడుదురు గాబోలు. ఏ విద్యావిధానమైనను చదివెడివారి విజ్ఞాన మెక్కువ జేయుటకే యుద్దేశింపబడినదిగాని జీవితమునందు స్త్రీపురుషుల సహజస్వభావము మార్చుటకు గాదు. కావున పాశ్చాత్యులందరు విద్యావిధానము విజ్ఞానమునకని చదివి తదుపరి తమతమ సహజోద్యోగముల నిర్వహించుకొనుచున్నారు. వారి విద్యావిధానము ననుసరించు మనము, విద్యతోబాటు వారికిలేని వింతయలవాటులకు యభిప్రాయములకు చోటిచ్చుటెందులకు? సావకాశముగ నాలోచించి నేటివిద్యార్థినీగణము దీనిని గమనించునుగాక!

* * *

బాలికల ఉన్నతపాఠశాల—హైదరాబాదు

హైదరాబాదు (డెక్కన్) నందలి బాలికల ఉన్నత పాఠశాలాభివృద్ధిని గురించి యిదివఱకే రెండుమూడుమారులు గృహలక్ష్మి పాఠకలోకమునకు వెల్లడిచేసినది. ఈ సంవత్సర వార్షికసంచికయందు చూచిన కళాశాలతరగతులు కట్టుపనికి, సంగీతమునకు సెలవులలోకూడ తరగతులేర్పాటుచేయుటాది ప్రత్యేకోద్యమములున్నట్లు దెలియగలదు. సర్వవిధముల ఈపాఠశాల అభివృద్ధి జెందుగాకయని కోరెదము.

* * *

మదరాసు కార్పొరేషన్ ఎన్నికలు

నూతన పురపాలకశాసనము ననుసరించి అక్టోబరు 26 వ తేది మదరాసునగరమున పురపాలక ఎన్నికలు జరిగెను. ఎన్నుకొను నలువదిస్థానములకు 103 మంది పోటీచేసిరి. 37 స్థానములకు కాంగ్రెసువారు అభ్యర్థుల నిలువబెట్టిరి. వారిలో ముగ్గురు స్త్రీలు. ఈస్థానములలో 27 కాంగ్రెసు జయించెను. మిగిలినవాటిలో 7 జస్టీసువారును, 6 ఇండిపెండెంటువారును గెలిచిరి. ఇవ్విధమున కాంగ్రెసున కఖండవిజయము చేకూర్చి మదరాసుపౌరులు తమ విధాయకమును నెరవేర్చి కాంగ్రెసు ఔన్నత్యమును పలుకుబడిని చాటిరి.

కాంగ్రెసువారు నిల్పినముగ్గురు స్త్రీ అభ్యర్థులును తమ ప్రత్యర్థులనోడించి జయమందిరి. అందులో ముఖ్యముగా చాలకాలమునుండియు పురపాలకసభ్యులై జస్టిసుపార్టీ నాయకులైన సుందరరావు నాయుడుగారినికూడ నోడించి శ్రీమతి రుక్మిణీలక్ష్మీపతిగారు జయించుట ప్రశంసార్హము. ఈ ఎన్నికలందు జయమందిన అభ్యర్థులనందరిని—ముఖ్యముగ స్త్రీ అభ్యర్థులను—వీరి విజయమునకు దోడ్పడిన పురమండలి ఓటరులను మిగుల అభినందించుచున్నాము.

డైరి

సెప్టెంబరు 21:—హిందూ స్త్రీల వారసత్వపు హక్కులకు సంబంధించిన చట్టమును ఆమోదించుచు స్త్రీ స్వాతంత్ర్య అంతర్జాతీయ సంఘాధ్యక్షురాలగు కార్బటు ఆష్బీ మున్నగువారు లండనులో ప్రకటించిరి.

22:—అక్టోబరు 2 వ తేదీని గాంధిమహాత్ముని వర్ధంతి మహోత్సవము దేశమంతటను జరుప వలెనని వల్లభాయి, రాజేంద్రప్రసాదు మున్నగు వారొక విజ్ఞప్తిని ప్రకటించిరి.

లాహోరులో మహమ్మదీయ ఘోషా స్త్రీలు సబుజడ్జి నిస్సారుగారి భార్యకు వోటు నీయవలెనని చేసినసభలో ఇరుపక్షములవారును కొట్టుకొనిరి.

28:—దక్షిణ హిందూదేశపు ప్రథమమహిళాసభ అంబాసముద్రములో శ్రీ మీనాక్షిఅమ్మాళ్ గారి అధ్యక్షతను జరిగెను.

29:—షేజపూరు స్త్రీ వాలంటీర్ల ఆర్గనైజరు మిస్. ప్రేమకాంతక్ గారు 50 మంది స్త్రీ వాలంటీర్లను పూనా క్యాంపు ట్రయినింగుకు తీసుకొందుమని ప్రకటించిరి.

30:—కొచ్చిన్ విలియంగూడాకరు అండుసన్సువారి ఫ్యాక్టరీలో 185 కట్టుపనిచేయు స్త్రీలు జీతములు తగ్గించినందులకు పని మానివేసిరి.

అక్టోబరు 1:—డాక్టరు అనిబిసెంటుగారి వర్ధంతిసందర్భమున భారత యువజనసంఘమువారి యాజమాన్య మున గోఖలె హాలులో బహిరంగసభ జరిగెను.

ఎస్. వి. రామన్ గారిసతి అధ్యక్షతక్రింద మదరాసులో హిందీప్రచారక స్త్రీలసభ సేవాసదనములో జరిగెను.

3:—మహాత్మాగాంధీగారి 68 వ జన్మదినోత్సవ సందర్భమున సాయంకాలము 5 గంటలకు మైలాపూరు స్త్రీలక్లబ్బులో బహిరంగసభ జరిగెను.

చికాకోలులో మొన్నటిసాయంకాలము శ్రీమతి జానకిఅమ్మగారి అధ్యక్షతను సమాజ మందిరములో మహిళాసభ జరిగెను.

రాజారామ మోహనరాయి 103 వ వర్ధంతి సందర్భమున అప్పాపిళ్లెవీధిలో బ్రహ్మ మందిరమున శ్రీమతి డి. జె. మెకెంజిరెయిగారి ఆధిపత్యమున బహిరంగసభ జరిగెను.

రానున్న శాసనసభ ఎన్నికలలో స్త్రీల ప్రత్యేకస్థానములకు ఎట్టి స్త్రీలను అభ్యర్థులుగా ఎన్నుకొనవలెనను విషయమున శ్రీమతి కజిన్సు సతిగారు ఏలూరులో ఉపన్యసించిరి.

నిన్నసాయంకాలము నూజివీడులో హిందినిగురించి శ్రీ వుయ్యూరు రాణీగారి అధ్యక్షత క్రింద స్త్రీల సభ జరిగెను.

5:—బొంబాయి కార్పొరేషను హాలులో దాదాబాయినౌరోజీగారి శిలావిగ్రహమును బహిరంగ పరచిరి.

దేశముఖుగారి బిల్లును ఆమోదించుచు పూనాలో శ్రీమతి మణిబాయి సుకంతకరుగారి అధ్యక్షతను మహారాష్ట్ర స్త్రీలసభ జరిగెను.

ప్రఖ్యాత వైమానికురాలగు జీన్ బాటనుగారు ఇంగ్లాండునుండి న్యూజీలాండు 14,000 మైళ్లు ప్రయాణ మొనర్ప సంకల్పించుకొని ఉదయము లండనులో బయలుదేరెను.

అసెంబ్లీలో దేశముఖుగారు బిల్లును భార్యలకును వితంతువులకు మాత్రము చెందునట్లు సంస్కరింప అంగీకరించెను. పండిత జవహరులాలు నెహ్రూగారు మదరాసునకు వచ్చిరి.

6:— కాంగ్రెసుభవనమున జరిగిన స్త్రీలసభలలో జవహరులాలు నెహ్రూగా రుపన్యసించిరి.

9:— పండిత జవహరులాలు గారు గోఖలేహాలులో భారత పౌరస్వాతంత్ర్య రక్షణ సంఘశాఖకు ప్రారంభోత్సవము జరిపిరి.

మైసూరు మహిళా సమాజభవనములో శారదాశ్రమను ఆమోదించుచు మైసూరు మహారాణి గారి కాలేజి ప్రిన్సిపాలు మిస్సర్సు హెచ్. ఎస్. హెన్సువానుగారి అధ్యక్షతక్రింద మహిళాసభ జరిగెను.

10:— కఱవు వస్త్రపరిహారార్థమునకై బొంబాయిలో చందాలను వసూలుచేయుటకు 300 మంది మహిళావాలంటీర్లు నగరమున ఇంటింటికి వెళ్లి వసూలుచేసిరి.

11:— మిస్ జీన్ బేటెనుగారు 14000 మైళ్లు విమానములో ప్రయాణ మొనర్చి డార్విన్ పోర్టుకు వచ్చిరి.

12:— స్త్రీ లెల్లపుడును ఇండ్లలో యుండవలదనియు, కాంగ్రెసు అభ్యర్థురాండ్రకు సహాయము చేయవలెననియు రవీంద్రనాథ టాకూరుగారు కలకత్తాలో వంగరాష్ట్ర కార్మికురాండ్ర సభలో చెప్పిరి.

కోలారు మహిళా సేవాసమాజపు సంవత్సరవార్షికోత్సవము మిసెస్. అప్పాజీ గౌడగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగెను.

14:— బాలికా పాఠశాలలందు పురుషులస్థానే స్త్రీలను నియమింపవలెనని ప్రభుత్వమువారు ఉత్తరవు జారీచేసిరి.

బవేరియా మంత్రివర్గమువారు క్లాయిస్టరు విద్యాలయములో పనిచేయుచున్న 1676 రోమన్ కాథలిక్ స్త్రీలను తొలగించి నాజీస్త్రీలను నియమించెదమని ప్రకటించిరి.

15:— బొంబాయిలో మంటప నిర్మాణవిషయమున హిందూమహమ్మదీయ కొట్లాటలు ప్రబలి 14 గురు మరణించిరి. అనేకమంది గాయపడిరి.

16:— బాపట్లలో స్త్రీల రిక్రియేషన్ క్లబ్బు తెరువబడెను.

17,18:— తూర్పుగోదావరిజిల్లా మహిళాసభ దిక్కవోలులో జరిగెను.

19:— బొంబాయిలో మారుతీదేవాలయ మంటపనిర్మాణము తిరిగి జరిగెను. ఇంతవరకు కొట్లాటలలో 26 గురు హిందువులును, 26 గురు మహమ్మదీయులును మరణించిరి.

20:— బొంబాయి మతకలహములు అంతరించి శాంతము నెలకొనినది.

EDITED, PRINTED AND PUBLISHED BY
DR. K. N. KESARI AT THE LODHRA PRESS, EGMORE, MADRAS.